

**BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ İLE TARİHİ
YAPILARDA ERKEN MÜDAHALE
KARARLARININ ALINMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Rabia Seher Çerkez

Eskişehir, 2024

**BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ İLE TARİHİ YAPILARDA ERKEN MÜDAHALE
KARARLARININ ALINMASI**

Rabia Seher ÇERKEZ

Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Koruma Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Eskişehir

Eskişehir Teknik Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Mayıs 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Rabia Seher ÇERKEZ'in BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ İLE TARİHİ YAPILARDA ERKEN MÜDAHALE KARARLARININ ALINMASI başlıklı çalışması 24/05/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Mimarlık Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Unvan Adı Soyadı

İmza

Üye

: Prof. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Üye

: Prof. Dr. Gülşen Dişli

Üye

: Doç. Dr. Işıl Polat Pekmezci

Prof. Dr. Semra KURAMA

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

24/05/2024

DANIşMAN ONAYI

Danişmanlığını yürüttüğüm Yüksek Lisans ğrencisi Rabia Seher ÇERKEZ, BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ İLE TARİHİ YAPILARDA ERKEN MÜDAHALE KARARLARININ ALINMASI başlıklı tez çalışmasını tamamlamıştır. Hazırlamış olduğu tez tarafımda incelenmiş ve öğrencinin tez savunma sınavına alınması bilimsel ve etik açıdan uygun görülmüştür.

Tez Danişmanı

Prof. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

ÖZET

BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ İLE TARİHİ YAPILARDA ERKEN MÜDAHALE KARARLARININ ALINMASI

Rabia Seher ÇERKEZ

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Koruma Bilim Dalı

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mayıs 2024

Danışman: Prof. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Tarihi yapılar, geçmişin yaşanmışlıklarına kanıt olarak günümüzde varlığını sürdürmektedir. Tarihi yapıların orijinalliklerini yitirmeden geleceğe bırakılması için korunumu önemlidir. Tarihi yapının takibe alınması, belirli periyodlar ile izlenmesi, tarihi yapıdaki bozulmaların tespit edilmesi, müdahale kararlarının alınması ,erken onarımların yapılması sırasıyla gerçekleştirilerek bölgesel takip sistemini oluşturmaktadır. Bölgesel takip sistemi ile tarihi yapılardaki kayıpların en aza indirilmesi tezin amacını oluşturmaktadır. Tez kapsamında, Konya Alaaddin tepesi merkez kabul edilerek 500m alan içerisinde kalan çeşitli işleve sahip tarihi yapıların, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden yapıların bozulma ve onarım kayıtlarına bakılarak analizleri yapılmıştır. Belirlenen 12 adet tarihi yapının yıllara göre bozulma ve onarım tabloları oluşturulmuş ve analizler sonucunda çıkarımlar yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında, 12 adet takibi yapılan kimi tarihi yapının arşiv verileri kaybolmuş, kimisinde bozulmalara karşı yapılan onarımlar tekrarlanmış, kimisinde ise kararlar alınmasına rağmen uzun yıllar boyu uygulanmamıştır. Bu yüzden tarihi yapıların bölgelere göre ayrılması, bölgelere ayrılan tarihi yapıların belirli periyodlar doğrultusunda izlenmesi ve görülen bozulma sonucunda erken müdahalelerin yapılması tarihi yapının kaybını azaltacaktır. Dünyada farklı isimde bu amaç için oluşturulan kuruluşların olduğu bilinmekle beraber Türkiye’de uygulanması için bu tez, kaynaklık edecektir. Bölgesel takip sisteminin oluşturulması ile tarihi yapılar tükenmeden, üzerinde bulunan izleri ile dönemin en büyük aktarıcısı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: İzleme, Müdahale, Takip, Tarihi yapı, Tespit

ABSTRACT

MAKING EARLY INTERVENTION DECISIONS IN HISTORICAL BUILDINGS WITH A REGIONAL TRACKING SYSTEM

Rabia Seher ÇERKEZ

Department of Architecture

Programme in architectural preservation

Eskişehir Technical University, Institute of Graduate Programs, May 2024

Supervisor: Hicran Hanım HALAÇ

Historical buildings continue to exist today as evidence of the experiences of the past. It is important to preserve historical buildings in order to preserve them for the future without losing their originality. It creates a regional tracking system by keeping track of the historical building, monitoring it at certain periods, detecting deteriorations in the historical building, making intervention decisions, and making early repairs. The aim of the thesis is to minimize losses in historical buildings with a regional tracking system. Within the scope of the thesis, Konya Alaaddin Hill was considered as the center and historical buildings with various functions within a 500 m area were analyzed by looking at the deterioration and repair records of the buildings from the archives of Konya Cultural Heritage Preservation Regional Board Directorate and Konya Foundations Regional Directorate. Deterioration and repair tables of 12 identified historical buildings were created over the years and inferences were made as a result of the analyses. In the light of the data obtained, the archive data of some of the 12 historical buildings that were monitored were lost, in some of them the repairs were repeated against deterioration, and in some of them, although decisions were made, they were not implemented for many years. Therefore, dividing historical buildings into regions, monitoring historical buildings divided into regions in certain periods, and making early interventions as a result of the deterioration seen will reduce the loss of historical buildings. Although it is known that there are organizations with different names created for this purpose in the world, this thesis will be a source for its implementation in Turkey. With the creation of a regional tracking system, historical buildings will become the greatest transmitter of the period with their traces before they are exhausted.

Keywords: Tracing, Intervention, Follow-up, Historical building, Detection

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimim boyunca elini üzerimden hiç çekmeyen, tecrübeleri ve engin bilgileri ile çıkmazlarımı aydınlatan değerli hocam, danışmanım Prof. Dr. Hicran Hanım Halaç'a ve jüride değerleri katkılarını sunan Prof. Dr. Gülşen Dişli ve Doç. Dr. Işıl Polat Pekmezci teşekkürlerimi sunarım.

Beni bu yola sürükleyen, restorasyon üzerine öğrenme ve gelişme arzusunu aşıl原因an değerli büyüğüm Burcu Durmaz'a; Hayatımın en büyük şansını olan, pes edeceğim her noktada karşımda durarak devam etmemi sağlayan değerli müstakbel eşim, meslektaşım Hasan Başpınar'a; tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteklerini ve sevgilerini hiç esirgemeyen çok sevdiğim canım aileme; dertlerimi, üzüntümü, sevincimi paylaştığım hayatımda iyi ki dediğim dostum Rüveyda Özorman'a çok teşekkür ediyor şükranlarımı sunuyorum.

Rabia Seher ÇERKEZ

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Teknik Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Rabia Seher ÇERKEZ

İÇİNDEKİLER

SAYFA

BAŞLIK SAYFASI	I
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	II
DANIŞMAN ONAYI	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
TEŞEKKÜR	V
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar DİZİNİ	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XIV
GÖRSELLER DİZİNİ	XV
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XVI
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	5
1.2. Çalışmanın Kapsamı	6
1.3. Kavramlar	7
1.3.1. Tespit	7
1.3.2. Takip	8
1.3.3. İzleme	9
1.3.4. Müdahale	10
2. MATERYAL VE YÖNTEM	11
2.1. Materyal	11
2.2. Yöntem	13
2.2.1. Aşama 1	15
2.2.2. Aşama 2	17
2.2.3. Aşama 3	19

2.2.4. Aşama 4	20
2.2.4.1. Bölgesel Takip Sistemi	20
3. TARİHİ YAPILARDA BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ	22
3.1. Dünya’da Bölgesel Takip Sistemi Uygulamaları ve Kurumlar	22
3.2. Türkiye’de Bölgesel Takip Sistemi Uygulamaları ve Kurumlar	25
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	28
4.1. Bölge 1.....	28
4.1.1. Karatay Medresesi.....	28
4.1.1.1. Tarihçe	28
4.1.1.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	29
4.1.1.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	32
4.1.2. Ali Gav Medresesi.....	36
4.1.2.1. Tarihçe	36
4.1.2.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	37
4.1.2.3. Yapıdaki Onarımların Yıllara Göre İzlenmesi.....	40
4.1.3. İnce Minare Taş Eserler Müzesi.....	41
4.1.3.1. Tarihçe	41
4.1.3.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	42
4.1.3.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	45
4.2. Bölge 2.....	48
4.2.1. Alaaddin Keykubad Cami.....	48
4.2.1.1. Tarihçe	48
4.2.1.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	49
4.2.1.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	52
4.2.2. Karaarslan Türbesi	55
4.2.2.1. Tarihçe	55
4.2.2.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	56
4.2.2.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	59
4.2.3. Şerafettin Camii	62
4.2.3.1. Tarihçe	62
4.2.3.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	63
4.2.3.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	65

4.2.4. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi	67
4.2.4.1. Tarihçe	67
4.2.4.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	69
4.2.4.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	72
4.3. Bölge 3.....	73
4.3.1. Aziz Pavlus Kilisesi.....	73
4.3.1.1. Tarihçe	73
4.3.1.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	75
4.3.1.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	76
4.3.2. İplikçi Cami	76
4.3.2.1. Tarihçe	76
4.3.2.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	78
4.3.2.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	80
4.3.3. Erdemşah Mescidi	83
4.3.3.1. Tarihçe	83
4.3.3.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	84
4.3.3.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	85
4.3.4. Sırçalı Medrese.....	85
4.3.4.1. Tarihçe	85
4.3.4.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	87
4.3.4.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	88
4.3.5. Has Bey Dârülhuffâzi	89
4.3.5.1. Tarihçe	89
4.3.5.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi	91
4.3.5.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi.....	93
5. DEĞERLENDİRME	96
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	106
KAYNAKÇA.....	108
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

[TABLOLAR DİZİNİ]

Sayfa

Tablo 1.1. Bölgesel takip sistemine kaynaklık edecek literatür tablosu	2
Tablo 2.1. Tez kapsamında araştırılan 12 tarihi yapının künyesi.....	12
Tablo 2.2. Tarihi yapıların seçilme kriterleri.....	16
Tablo 2.3. Künye Tablosu.....	18
Tablo 2.4. Bozulma analizi için veri aktarımı tablosu	18
Tablo 2.5. Onarım analizi için veri aktarımı tablosu.....	19
Tablo 4.1. Karatay Medresesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri.....	31
Tablo 4.2. Karatay Medresesi'nde insan eliyle yapılan bozulma tablosu.....	32
Tablo 4.3. Karatay Medresesi'nde doğal yolla bozulma tablosu	32
Tablo 4.4. Karatay Medresesi onarım yöntemleri	33
Tablo 4.5. Karatay Medresesi malzemede gerçekleşen onarım türleri	33
Tablo 4.6. Karatay Medresesi strüktürel onarım türleri	35
Tablo 4.7. Karatay Medresesi yapısal onarım türleri	35
Tablo 4.8. Karatay Medresesi çevresel onarım türleri	36
Tablo 4.9. Ali Gav Medresesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri.....	39
Tablo 4.10. Ali Gav Medresesi'nde insan eliyle yapılan bozulma tablosu	39
Tablo 4.11. Ali Gav Medresesi'nde malzemede gerçekleşen onarım türleri.....	40
Tablo 4.12. Ali Gav Medresesi'nde yapısal onarım türleri	41
Tablo 4.13. İnce Minare Taş Eserler Müzesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri. 44	
Tablo 4.14. İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nde insan eliyle yapılan bozulma türleri 44	
Tablo 4.15. İnce Minare Taş Eserler Müzesi onarım yöntemleri.....	45
Tablo 4.16. İnce Minare Taş Eserler Müzesi malzemede gerçekleşen onarım türleri ...	46
Tablo 4.17. İnce Minare Taş Eserler Müzesi strüktürel onarım türleri.....	47
Tablo 4.18. İnce Minare Taş Eserler Müzesi yapısal onarım türleri.....	47
Tablo 4.19. İnce Minare Taş Eserler Müzesi tesisat onarım türleri	47
Tablo 4.20. Alaaddin Keykubad Cami strüktürel bozulma türleri	51
Tablo 4.21. Alaaddin Keykubad Cami insan eliyle yapılan bozulama türleri.....	51
Tablo 4.22. Alaaddin Keykubad Cami doğal yolla oluşan bozulma türleri.....	52
Tablo 4.23. Alaaddin Keykubad Cami onarım yöntemleri.....	52
Tablo 4.24. Alaaddin Keykubad Cami strüktürel onarım türleri.....	53

Tablo 4.25. Alaaddin Keykubad Cami’nde yapısal onarım türleri	54
Tablo 4.26. Alaaddin Keykubad Cami’nde çevresel onarım türleri.....	54
Tablo 4.27. Alaaddin Keykubad Cami’nde tesisat onarım türleri.....	55
Tablo 4.28. Karaarslan Türbesi malzemede gerçekleşen onarım türleri.....	57
Tablo 4.29. Karaarslan Türbesi’nde insan eliyle olan bozulma türleri	58
Tablo 4.30. Karaarslan Türbesi’nde doğal yolla oluşan bozulma türleri.....	59
Tablo 4.31. Karaarslan Türbesi onarım yöntemleri	59
Tablo 4.32. Karaarslan Türbesi malzemede gerçekleşen onarım türleri.....	59
Tablo 4.33. Karaarslan Türbesi strüktürel onarım türleri	61
Tablo 4.34. Karaarslan Türbesi yapısal onarım türleri.....	61
Tablo 4.35. Karaarslan Türbesi çevresel onarım türleri.....	62
Tablo 4.36. Şerafettin Camii malzemede gerçekleşen bozulma türleri	64
Tablo 4.37. Şerafettin Camii yapısal onarım türleri	65
Tablo 4.38. Şerafettin Camii onarım yöntemleri.....	66
Tablo 4.39. Şerafettin Camii malzemede gerçekleşen onarım türleri	66
Tablo 4.40. Şerafettin Camii’nde strüktürel onarım türleri	67
Tablo 4.41. Şerafettin Camii’nde yapısal onarım türleri.....	67
Tablo 4.42. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri. 70	
Tablo 4.43. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi insan eliyle yapılan bozulma türleri.....	71
Tablo 4.44. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi onarım türleri.....	72
Tablo 4.45. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi strüktürel onarım	73
Tablo 4.46. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi yapısal onarım	73
Tablo 4.47. Aziz Pavlus Kilisesi bozulma türleri.....	75
Tablo 4.48. Aziz Pavlus Kilisesi çevresel onarım türleri.....	76
Tablo 4.49. İplikçi Cami malzemede gerçekleşen bozulma türleri.....	79
Tablo 4.50. İplikçi Cami’nde strüktürel bozulma türleri	79
Tablo 4.51. İplikçi Cami’nde gerçekleşen doğal ve insan eliyle yapılan bozulmalar....	80
Tablo 4.52. İplikçi Cami’nde gerçekleşen malzemede onarım türleri	80
Tablo 4.53. İplikçi Cami’nde strüktürel onarım türleri.....	81
Tablo 4.54. İplikçi Cami’nde yapısal onarım türleri	82
Tablo 4.55. İplikçi Cami’nde çevresel onarım türleri	82
Tablo 4.56. İplikçi Cami’nde tesisat onarım türleri	82
Tablo 4.57. Erdemşah Mescidi malzemede gerçekleşen bozulma türleri.....	85

Tablo 4.58. Sırçalı Medresesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri.....	88
Tablo 4.59. Sırçalı Medresesi'nde gerçekleşen onarım türleri	88
Tablo 4.60. Sırçalı Medresesi strüktürel onarım	89
Tablo 4.61. Sırçalı Medresesi tesisat onarımı.....	89
Tablo 4.62. Has Bey Dârülhuffâzi malzemede gerçekleşen bozulma türleri	92
Tablo 4.63. Has Bey Dârülhuffâzin'da insan eliyle yapılan bozulma türleri	92
Tablo 4.64. Has Bey Dârülhuffâzin'da gerçekleşen doğal bozulma türleri.....	93
Tablo 4.65. Has Bey Dârülhuffâzin onarım yöntemleri.....	93
Tablo 4.66. Has Bey Dârülhuffâzi strüktürel onarım türleri.....	94
Tablo 4.67. Has Bey Dârülhuffâzi yapısal onarım türleri.....	95
Tablo 4.68. Has Bey Dârülhuffâzi çevresel onarım türleri.....	95
Tablo 4.69. Has Bey Dârülhuffâzi tesisat onarım türleri	95
Tablo 5.1. Tüm yapılarda gerçekleşen malzemelerde bozulma türleri	97
Tablo 5.2. Tüm yapılarda gerçekleşen malzemelerde onarım türleri.....	99
Tablo 5.3. 12 adet tarihi yapıda gerçekleşen strüktürel bozulma türleri.....	101
Tablo 5.4. 12 adet tarihi yapıda gerçekleşen strüktürel onarım türleri	102
Tablo 5.5. 12 adet tarihi yapıda insan eliyle yapılan bozulma türleri	103
Tablo 5.6. 12 adet tarihi yapıda doğal yolla oluşan bozulma türleri.....	103
Tablo 5.7. 12 adet tarihi yapıda yapısal onarım türleri	104
Tablo 5.8. 12 adet tarihi yapıda mekânsal bozulma türleri.....	104
Tablo 5.9. 12 adet tarihi yapıda çevresel onarım türleri	104
Tablo 5.10. 12 adet tarihi yapıda tesisat onarım türleri.....	105

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Çalışmada izlenen yöntem aşamaları.....	14
Şekil 2.2. Bölgesel takip sisteminde oluşturulan sınırlar	17
Şekil 2.3. Bölgesel takip sistemi işleyiş diyagramı.....	20
Şekil 4.1. Karatay Medresesi müdahale türü.....	30
Şekil 4.2. Ali Gav Medresesi müdahale türü	38
Şekil 4.3. İnce Minare Taş Eserler Müzesi müdahale türü.....	43
Şekil 4.4. Alaaddin Keykubad Cami müdahale türü	50
Şekil 4.5. Karaarslan Türbesi müdahale türü	57
Şekil 4.6. Şerafettin Camii müdahale türü.....	64
Şekil 4.7. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi müdahale türü	70
Şekil 4.8. Aziz Pavlus Kilisesi müdahale türü	75
Şekil 4.9. İplikçi Cami müdahale türü	78
Şekil 4.10. Erdamşah Mescidi müdahale türü.....	84
Şekil 4.11. Sırçalı Medrese müdahale türü.....	87
Şekil 4.12. Has Bey Dârülhuffâzi müdahale türü	91
Şekil 5.1. Tüm yapıların karar ve uygulama grafiği	96

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 4.1. Karatay Medresesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv,2024).....	29
Görsel 4.2. Ali Gav Medresesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	37
Görsel 4.3. İnce Minare Taş Eserler Müzesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	42
Görsel 4.4. Alaaddin Keykubad Cami güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	49
Görsel 4.5. Karaarslan Türbesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)	56
Görsel 4.6. Şerafettin Camii güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	63
Görsel 4.7. Şems-i Tebrizi Camisi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	68
Görsel 4.8. Şems-i Tebrizi Türbesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	69
Görsel 4.9. Aziz Pavlus Kilisesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)	74
Görsel 4.10. İplikçi Cami güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	77
Görsel 4.11. Erdemşah Mescidi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	83
Görsel 4.12. Sırçalı Medresesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	86
Görsel 4.13. Has Bey Darülhuffazi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024).....	90

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BAUDID	:	Bundesarbeitsgemeinsc-Haft Unabhängiger Denkmalund Altbauinspek-Tionsdienste İn Deutschland)
CEN	:	European Committee for Standardization
ÇEKÜL	:	Çevre Kültür Değerlerini Koruma Vakfı
ICOMOS	:	International Council on Monuments and Sites
ICCROM	:	International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property
ICORP	:	International Scientific Committee on Risk Preparedness
KORDER	:	Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği
KUDEB	:	Koruma Uygulama Denetleme Birimi
KUMİD	:	Kültürel Mirasın Dostları Derneği
KKVKBM	:	Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü
KVBM	:	Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü
MaMég	:	Magyar Muemlek Epület Gondoza
MİMDAP	:	Mimarlıkta Demokratik Açılımlar Platformu
MoH	:	Maintain our Heritage
TAÇ	:	Türkiye Anıt Çevre ve Turizm Değerlerini Koruma Vakfı
TAKÜTAY	:	Tarihimizi Kültürümüzü ve Tabiat Varlıklarımızı Koruma ve Yaşatma Derneği
TMMOB	:	Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odaları Birliği
UNESCO	:	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNDRR	:	United Nations Office for Disaster Risk Reduction

1. GİRİŞ

Kültürel miras ögesi olan tarihi yapılar, var olduğu dönemin kültürüne, dinine, fikrine ve sosyal yapısına göre tasarlanarak inşa edilmiştir. Geleceğe taşınan her bir tarihi yapı, insanların o gün ki ihtiyaçlarını karşılamadığında üzerinde eklemeler veya çıkarmalar yapılmış ve bozulmalara uğramıştır. Çoğu tarihi yapı orijinalliklerinden uzak bir şekilde dönemin izlerini de üzerine alarak günümüzde varlıklarını sürdürmektedir. Örneğin Ali Gav Medresesi'nin 1965 yılına kadar orijinal plan şeması ve sütun yerleri belirlenememiş ve bozulmalarıyla varlığını devam ettirmiştir. Uzun yıllar sonunda Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan kazı çalışmaları sonucunda orijinal plan şemasına ulaşılabilmektedir (Yaldız, 2003). Tarihi yapıların ulusal düzeyde tespit edilmemesi, izlenmemesi, takip edilmemesi, korunamaması, tanıtılamaması, kaynak yetersizliği olması, toplum bilincinin oluşmaması vb. durumlar göz önünde bulundurulduğunda bu tür bozulmalar ve yok olma ile karşı karşıya gelinecek ve tüm insanlığın ortak mirasına zarar verecektir (Kilit, 2021).

Tezle ilgili literatür taraması yapıldığında Gündoğdu (2019), afet risklerinin kültür mirasının korunması bağlamında nasıl yönetilebileceği konusuyla ilgili bilgiler sunarken Aydın (2019), koruma konusunda gelişmiş 7 örnek ülke ve Türkiye'deki koruma kavramını karşılaştırarak Türkiye'nin tarihi yapıları koruma konusundaki güncel yeterlilik ve eksikliklerinin belirlenmesini incelemiştir. Koşan (2020), bölgesel takip sistemine örnek olabilecek önleyici koruma yaklaşımı üzerinde dururken Yıldırım (2019), miras alanlarının korunması ve miras değerlerinin geleceğe aktarılması için risklere yönelik stratejilerin geliştirilmesi üzerine çalışma yapmıştır. Garcia (2021), her toplumun geçirmiş olduğu kriz sonrası kültürün kültürel mirasa entegrasyonuna değinirken UNESCO Amman Office (2012) tarafından hazırlanılan kitapta tarihi yapı üzerindeki tehditleri ve nedenlerini belirlemek, etkilerini anlamak ve değerlendirmek için sistematik bir yaklaşımı incelemektedir. Vidal vd. (2015) savaş, deprem, sel gibi acil durumlarda hızlı belgeleme ve ön durum değerlendirmesini çevreleyen özel koşulları vurgularken Kimmelman (2004) hikayesi ile tarihi öneme sahip yapıların korunması için yapılması gerekenlerden bahsetmektedir. Öztürk (2007) tarihi yapıların korunmasına ilişkin yasal kuralların halk tarafından benimsenmesini, desteklenmesini ve uygulamalara halkın etkin katılımını artırıcı bir çalışma üzerinde yoğunlaşmıştır. Karpuz (2009), koruma alanlarının etkin bir şekilde yönetimi için yönetim planlama sürecinin belirlenmesine odaklanırken Kesepara (2015), tarihi yapıların uygulama öncesi, uygulama ve uygulama sonrası

aşamalardan oluşan süreçlerinde ortaya çıkan risklerin belirlenmesi ile risk analizi yönteminin koruma uygulama sürecine katkısı üzerinde durmaktadır. Basmacı (2017), yerel yönetimlerin kültürel mirasın koruması, geliştirmesi ve gelecek nesillere aktarması açısından görevlerinin neler olduğu ve neler olması gerektiği yönünde araştırmasını yoğunlaştırırken Bayram (2021), öğrencilerin kültürel miras değerleri ve bu değerlerin tanıtımına yönelik farkındalıklarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kilit (2021) tarihi bir alanın UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne alınması için Yönetim Planı çalışmalarını gerçekleştirmek üzerinde durmuştur. Çetin (2022), KÜMED'in planlama, etki değerlendirme ve koruma disiplinlerinden beslenerek geliştirilmesi ve kültür mirası çevrelerindeki değişimin yönetilmesi süreçleriyle bütünlüklük işleyecek bir model ile yeniden tanımlanmasına odaklanırken Çoban (2023), tarihte yaşanan siyasi olayların, göçlerin, doğal afetlerin, yönetim ve planlamadaki eksikliklerin neden olduğu tarihi yapı üzerinde izlerin kaybolmasını önleyici çalışmalar üzerinde dururken Dışlı (2013), Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki vakıflar tarafından yürütülen tarihi koruma faaliyetlerinin mevcut yapılarını, yöntemlerini ve sistemlerini analiz etmek ve her iki ülkede de tarihi korumanın iyileştirilmesi için potansiyel transfer değerlerini belirleyebilmek adına çalışma yapmıştır. Pekmezci (2018), önleyici koruma yaklaşımını geliştirerek tarihi yapıda bozulmayı en aza indirmeyi, gereksiz müdahalelerden kaçınmayı, tarihi yapıları düzenli izlenmeyi, bozulma sebebi olacak temel unsurların sistemli kontrol etmeyi ve küçük bakım/onarım işlerini gerçekleştirmeyi amaç edinmiştir. Kowalska (2012), Polonya kültürel mirasının korunması sürecinde yasal ve ekonomik çözümler üretmek ve yerel yönetiminden destek bekleyen birçok yönünü ortaya çıkarmak üzerine yoğunlaşmıştır. Çerkez (2024), bibliyometrik analiz ile bölgesel takip sistemini oluşturmada kullanılacak yöntemlerin belirlenmesini, örneklem alan ilinin veya ülkesinin belirlenmesini, anahtar kelime sıklığının belirlenmesini kapsayan bir çalışma yaparak bölgesel takip sistemi için zemin hazırlamıştır. Çerkez (2024), yayınlanmamış makalesinde ise anıtsal yapılar üzerindeki bozulmaları incelemiştir (Tablo 1.1.).

Tablo 1.1. *Bölgesel takip sistemine kaynaklık edecek literatür tablosu*

Yazar	Yıl	Yayın Türü	Yayın Adı	Konu
Saadet Gündoğdu	2019	Doktora Tezi	21. Yüzyıl Dönümünde İnsan Kaynaklı Afetlerde Toplu Göçler Ve Geriye Dönüş Sürecinde Tarihi Çevreye Yönelik Risklerin Yönetimi	Restorasyon

Tablo 1.1. (Devam) Bölgesel takip sistemine kaynaklık edecek literatür tablosu

Hasan Fehmi Aydın	2019	Yüksek Lisans Tezi	Tarihi Yapıların Korunmasına Dair Yasa, Mevzuat ve Uluslararası Anlaşmaların Türkiye ve Farklı Ülkelerde İncelenmesi ve Türkiye'deki Tarihi Yapı Koruma Yaklaşımının Değerlendirilmesi	Mimarlık
Doğan Koşan	2020	Makale	Taşınmaz Kültür Varlıklarında Önleyici Koruma Önerisi: Erken Müdahale Sistemi	Tarihi Koruma
Özge Ceylin Yıldırım	2019	Yüksek Lisans Tezi	Unesco Dünya Miras Alanlarını Tehdit Eden Riskler Üzerine Bir Araştırma: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kaya Sitleri	Mimarlık
Barbara Minguez Garcia	2021	Makale	Integrating Culture In Post-Crisis Urban Recovery: Reflections On The Power Of Cultural Heritage To Deal With Crisis	Afet
Authors from UNESCO Amman Office	2012	Kitap	Risk Management At Heritage Sites A Case Study Of The Petra World Heritage Site	Afet Yönetimi
• Ana Almagro Vidal • Aparna Tandon • Rand Eppich	2015	Makale	First Aid To Cultural Heritage. Training Initiatives On Rapid Documentation	Cultural Heritage
Alex Kimmelman	2004	Makale	Cultural Heritage and Disaster Management in Tucson, Arizona	Cultural Heritage
Hasan Hüseyin Öztürk	2007	Yüksek Lisans Tezi	Tarih ve Kültürel Çevrenin Korunmasında Sivil Toplumun Rolü: Hamamönü Örneği	Mimarlık
Hayri Karpuz	2009	Yüksek Lisans Tezi	Koruma Alanlarında Alan Yönetimi Kapsamında Tarihi Yarımada	Kentsel Koruma
Kübranur Kesepara	2015	Yüksek Lisans Tezi	İzmir Levanten Köşkleri Koruma Uygulama Süreçleri ve Risk Analizi	Restorasyon
Devra Basmacı	2017	Yüksek Lisans Tezi	Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: Beyoğlu Belediyesi Örneği	Yerel Yönetim
Furkan Bayram	2021	Yüksek Lisans Tezi	Çavdarhisar Yerleşimi Kültürel Miras Değerlerinin Korunması ve Tanıtılması Açısından Öğrencilerin Farkındalığına İlişkin Bir Durum Çalışması Kütahya Çavdarhisar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Örneği	Mimarlık
Rukiye Merve Kilit	2021	Yüksek Lisans Tezi	Taşkale Yerleşim Alanı'nın Yönetim Planı ve Unesco Dünya Miras Geçici Listesi Adaylık Denemesi	Mimarlık
Burcu Can Çetin	2022	Doktora Tezi	Kültürel Miras Çevrelerinin Planlama, Koruma ve Yönetim Süreçleriyle Bütünleşik Bir Etki Değerlendirme Modeli	Şehir ve Bölge Planlaması

Tablo 1.1. (Devam) Bölgesel takip sistemine kaynaklık edecek literatür tablosu

Zeynep Çoban	2023	Yüksek Lisans Tezi	Kültürel ve Doğal Mirasların Korunmasında Bütüncül Bir Yaklaşım Olarak Hikâye Rotaları: Büyükada Örneği	Mimarlık
Gülşen Dişli	2013	Yüksek Lisans Tezi	In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Science	Mimarlık
Işıl Polat Pekmezci	2018	Makale	Tarihi Yapıların Korunmasında Bir Yöntem Olarak “Anıt İzleme” Sistemi	Mimarlık
Samanta Kowalska	2012	Kitap	Cultural Heritage in Poland – The Background, Opportunities And Dangers	Kültürel Miras
Rabia Seher Çerkez	2024	Makale	Somut Kültürel Miras Alanlarında Takip, İzleme, Tespit, Müdahale Konularına İlişkin Bibliyometrik Analiz.	Kültürel Miras
Rabia Seher Çerkez	2024	Makale	Anıtsal Yapıların Restorasyon Projelerinde Bozulma Türlerinin İncelenmesi (yayın sürecinde)	Kültürel Miras

Literatür taraması sonucuna göre Pekmezci’nin 2018 yılında yayınlamış olduğu “Tarihi Yapıların Korunmasında Bir Yöntem Olarak “Anıt İzleme” Sistemi adlı makalesi ve Çerkez’in 2024 yılında yayınlamış olduğu “Somut kültürel miras alanlarında takip, izleme, tespit, müdahale konularına ilişkin bibliyometrik analiz” makalesi tez kapsamına en yakın kaynak olmuştur.

Toplum, içinde bulunduğu krizlerden, çatışma durumlarından, salgın hastalıklardan veya doğal afetlerden etkilenerek toplumun geçim kaynakları, ekonomileri ve kişisel refahı bozulmaktadır. Bu bozulma tarihi yapıları da zarara uğratmaktadır (Garcia, 2021). Doğal afetler ve çatışmalar sonucu yıkım ve kayıpların gerçekleşmesi, krizlerden ve salgın hastalıklardan kaynaklı tarihi yapıların bilinçsizce kullanımı, ekonominin bozulmasından kaynaklı tarihi yapıların onarılamaması tarihi yapının sürdürülebilirliğine engel olmaktadır. Günümüzde tarihi yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için, uygun ekonomik ve sosyal ortam sağlanarak tarihi yapıda bozulmaların tespit edilmesi, tarihi yapının periyodik olarak takip edilmesi, tarihi yapıdaki bozulmaların izlenmesi ve çevresel ölçekte düşünülerek müdahale kararlarının alınması gerekmektedir (Şen, 2021).

Konya, tarihi değerleri ile zengin nadir illerimizden biridir. Birçok medeniyetlere ev sahipliği yapmış Konya’nın görünmeyen yerlerinde bilinmeyen veya unutulmuş çok fazla tarihi yapı bulunmaktadır. Gözler önünde olan kadar gözler önünde olmayan ve

bozulmalara uğrayan tarihi yapılar da araştırma konusunu belirlemektedir. Araştırma konusuna dahil olan Karatay Medresesi'nin, Ali Gav Medresesi'nin, İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nin, Alaaddin Keykubad Cami'nin, Karaarslan Türbesi'nin, Şerafettin Camii'nin, Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi'nin, Aziz Pavlus Kilisesi'nin, İplikçi Cami'nin, Erdemşah Mescidi'nin, Sırçalı Medresesi'nin, Has Bey Dârülhuffâzi'nin bozulmaları ve onarımları karşılaştırılarak bölgesel takip sisteminin oluşturulmasına kaynaklık etmektedirler.

1.1. Çalışmanın Amacı

Tarih, göz ardı edilemeyecek bir gerçekliktir. Var olduğu dönemi ile yaşamakta ve dönemini yaşattırmaktadır. Tarih, somut ve soyut varlıklarla geçmişi hatırlatmakta geleceğe ışık olmaktadır. Somut varlıklar içinden tarihi geçmişi olan ve insanoğlunun en temel ihtiyacı olan barınma, en ilkel yöntemlerden en çağdaş yöntemlere kadar uzanmaktadır. Barınma ihtiyacı ile ortaya çıkan yapılar, farklı işlevlerin gerçekleşeceği yapılarla birlikte çeşitlenerek adları değişmektedir. Bu değişim, insanlığın arayışları ve kendilerini geliştirme arzusuyla gerçekleşmektedir. Somut varlık ögeleri olan tarihi yapılar da bu gelişme arzusunun sonucudur. İnsanoğlunun yaşadığı dönemde verilen imkanlarla yapmış olduğu tarihi yapılar, bugünün kaybedilmeyecek değerli hazineleri olmaktadır. Bu değerli hazineler kamu kurum ve kuruluşlarıyla koruma altına alınmaktadır. Kullanıma açılabilmesi için gerekli onarımlar yapılmakta ve yeniden işlevlendirilerek sürdürülebilirliği sağlanmaktadır. Bu onarımların geciktirilmesi, yapının vazgeçilemeyecek kadar değerli parçalarının yok olmasına zemin hazırlamaktadır. O yüzden doğru müdahalelerin alınabilmesi adına onarımların geciktirilmeden yapılması gerekmektedir.

Tezin amacı, bu doğrultuda atılan adımların eksik olduğunu göstermeyi ve eksikliğin giderilmesi adına bölgesel takip sisteminin oluşturularak yapı korunumunu arttırmaktır. Bölgesel takip sistemi ile oluşturulmak istenen;

- Tarihi yapıyı belirli periyodlar doğrultusunda takip etmek
- Tarihi yapıdaki bozulmaları tespit etmek
- Tarihi yapıda müdahale kararlarını en doğru bir şekilde almak
- Tarihi yapının onarım geçmişine bakmak
- Müdahalelerde gecikmeleri önlemek

- Tarihi yapıda geri dönülmez hataları azaltarak yapının sürdürülebilirliğini arttırmak

- Oluşabilecek herhangi bir risk için önceden alınacak önlemleri ve sonradan yapılacak acil durum yöntemlerini belirlemektir.

Amaçlanan çalışmaların uygulanması esastır. Ancak bu tezin amacı doğrultusunda, verilen yazınsal önerilerin uygulamaya geçmesi, çalışmanın amacına uygun olarak yapıldığını kanıtlayacaktır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Tarih, yaşanan geçmiş ve tarihi çevre bu geçmişe tanıklık eden somut varlıklardır. Tarihi çevre içerisinde en ilkelinden en gelişmişine kadar değişim gösteren yapılar, insanlığın barınma ihtiyacından beri varlığını korumaktadır. Geçmişten bugüne çeşitli ihtiyaçlara cevap veren yapılar, işlevlerine göre isimlendirilmiştir. Tezin kapsamını belirleyen ve farklı işlevlere sahip olan tarihi yapıların varlıklarını devam ettirebilmesi için doğru müdahale kararlarının alınması ve zamanında müdahale yapılması gerekmektedir. Müdahalesi geciktirilen her hasarın onarımı güçleşmektedir. Anında müdahale, yapının doğru korunumunu sağlayacaktır.

Tez kapsamında tarihi yapıların bölgesel takip sistemi ile takip edilmesinde, izlenmesinde, hasarların ve yapıdaki kayıpların tespit edilmesinde ve doğru müdahale kararlarının alınmasında bir süreç yönetilmektedir. Tez kapsamında böylesi bir çalışmanın Monumentenwacht, MoH, Raadvad Byggningsbe-varing, BAUDID, MaMég vb. dünyadaki örneklerinin varlığı bilinmekle beraber Türkiye’de de yapılmasının ihtiyaç olduğu kanıtlanmaktadır. Türkiye’de bölgesel takip sisteminin uygulanmasında öncü olabilecek , misyonu “günümüz şartlarına uygun olarak yaşatmak, geliştirmek ve gelecek nesillere aktarmak” olan Vakıflar genel müdürlüğü tarafından geliştirilerek daha iyi noktalarda hizmet vereceği de düşünülmelidir.

Tez kapsamında bölgesel takip sistemine ihtiyaç duyulan bir alan, Konya sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bölgesel takip sistemini en iyi şekilde ifade edeceği düşünülen üç bölge oluşturulmuştur. Belirli kriterler doğrultusunda (yol, nüfus, gelir dağılımı, aktif maruz kalınan olaylar vb.) oluşturulan üç bölgede farklı işlevlere sahip 12 adet yapı belirlenmiştir. 12 adet yapıların geçmişten bugüne onarım ve hasar kayıtları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden elde edilmiştir. Elde edilen arşivler doğrultusunda 12 adet yapıların tarihsel

süreçleri izlenerek bozulma ve onarım analizleri yapılmıştır. Böylelikle yapılan analizler bu tezin sonucunu belirlemiştir.

1.3. Kavramlar

1.3.1. Tespit

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3'üncü maddesinde ifade edilen ve 6'ncı maddesinde belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının usuller, esaslar ve kıstaslar doğrultusunda teknik bir çalışma ile değerlendirilerek belgelendirilmesini ifade eder (Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1987). Kültürel miras öğeleri, zamanla tarihi yapıları, sivil yapıları, kentsel ve kırsal alanları vb. somut kategorileri, kültür ve sanat dallarını içeren soyut kategorileri içine alarak genişleyen bir kavramdır (Güleç Korumaz, 2015). Bu geniş kavramlar içerisinde tarihi yapılar tezin konusunu kapsamaktadır. Geçmiş, yaşanmışlıklarla birlikte günümüzde sergileyen tarihi yapılar korunması gereken kültürel miras öğeleridir. Kültürel miras öğeleri olan tarihi yapılar fiziksel olarak çevreleriyle doğrudan etkileşim halindedirler. Toplumla olan ilişkileri nedeniyle sosyal açıdan, yöneticiler ile ilgili politikalar nedeniyle ekonomik açıdan alınan kararlardan doğrudan etkilenmektedirler (Güleç Korumaz, 2015). Tarihi yapılar sosyal ve ekonomik açıdan doğrudan etkilenmenin yanı sıra gerek savaşlar, siyasi kararlar gibi insan eliyle, gerekse yangınlar, depremler, seller gibi doğal afetlerle zarar görmekte ve geri dönülmez kayıplarla birlikte yok olmaktadır (Yüzseven, 2010).

Tespit, tarih yapının mevcut durumunu belirlemek, analiz etmek, raporlamak olarak nitelendirilmektedir. Kültürel miras ögesi olan tarihi yapılarda geri dönülmez kayıpları önlemek ve doğru müdahale kararları almak için tarihi yapının mevcut durumunu belirlemek adına tespit son derece önemlidir. Özellikle somut kültür mirası ögesi olan tarihi yapıların koruma sürecinde oluşacak risklerin iyi analiz edilmesi ve doğru yönetilmesi gerekmektedir (Gündoğdu, 2014). Yönetim süreci, tarihi yapıda hasar tespitini, tespitler sonucu alınması gereken müdahale kararlarını, elde edilen tespit verilerinin dijital ortama aktarılmasını, kurum ve kuruluşların koordineli bir şekilde çalışmasını, disiplinler arası destek sisteminin oluşturulmasını kapsamaktadır. Yönetim sürecinin iyi yönetilmemesi durumunda uzmanlar ve kurumlar arası iletişim kopukluğu, bilgiye erişim de zorlanma, hasar tespitinde yöntem eksikliği gibi nedenler, yanlış

müdahale kararların alınmasına neden olmaktadır (Güleç Korumaz, 2015). Bundan dolayı kültürel miras öğeleri olan tarihi yapılarda oluşacak risklerin yönetim planının iyi oluşturulması, hasar tespit sürecini kısaltmakta ve kolaylaştırmaktadır.

1.3.2. Takip

Takip, Türk Dil Kurumu tarafından yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitmek, izlemek olarak tanımlanmaktadır. Takip, izlemek kelimesi ile kelime kökü olarak eş anlamlı olsa da burada kullanılan takip kelimesi, tarihi yapının izlenmesi için öncesinde takip altına alınması gerektiğini ifade etmektedir. Tez kapsamında kullanımlarından kaynaklı anlam farklılıkları oluşmaktadır. Kültürel miras ögesi olan tarihi yapının değişimini kayıt altına almak için öncelikle tarihi yapının takip listesinde olması gerekliliğini kapsamaktadır. Hasar tespiti yapılan tarihi yapının müdahale kararları alınmaya ve uygulamaya geçirilinceye kadar geçen sürede yapının takip altında olması gerekmektedir. Deprem, sel, yangın vb. anlık oluşabilecek durumlarla beraber yapı için gerekli müdahale kararında değişiklik yapılabilir. Bundan dolayı takip altındaki yapının izlenmesi uygulamaya geçilinceye kadar sık, uygulamadan sonra belirli aralıklarla yapılması gerekmektedir. Ancak, kültür miras ögesi olan tarihi yapıların korunmasında sık karşılaşılan problem, belirlenen koruma yaklaşımlarının ne düzeyde uygulamaya geçirildiğinin takip edilememesi, hatta koruma için alınan müdahale kararlarının bu takip süreci sonucunda yeniden gözden geçirilmesinde ve güncellenmesinde yaşanmaktadır. Takip sürecinin önemi tüm düzeylerde vurgulanmakla birlikte, tarihi yapıların korunmasında daha etkin ve etkili, takip-değerlendirme-gözden geçirme-güncelleme mekanizmalarının geliştirilmesinde büyük zorluklar yaşandığı görülmektedir (Şahin vd., 2013). Tarihi yapılarda yapının tanık olduğu dönemsel izleri kullanıcıya göstermek özgün kimlik ve değerlerini korumaya bağlıdır. Tarihi yapıya uygulanacak müdahalelerde; mimari, ekonomik, sosyal, kültürel ve yasal düzenlemelerdeki etkiler göz önünde bulundurulmalı ve çalışmalar özgün kimliğine zarar vermeyeceği doğrultuda yürütülmelidir (Bulut,2020). Hasar tespiti için oluşturulan yönetim sürecine ek olarak, takip sürecinin yerelle birlikte kurum ve kuruluşlarca sistematik olarak yürütülmesi gerekmektedir. Tarihi yapıların daha sistematik olarak izlenmesi için zamansal tanımlar yapmak, düzenli izleme için uzman bilirkişilerle çalışmak, yaşanan her felakette karşılaşılan başarılar ve başarısızlıklardan dersler çıkarmak, planları gözden geçirmek risk yönetim planlarında periyodik iletişim ve izleme

döngüsünün çalıştırılması önemlidir (Ünal, 2014). Böylelikle takibi yapılan yapıların, güncelle birlikte sürdürülebilirliği sağlanacak ve hasar sonucu oluşacak geri dönülmez kayıpların önüne geçilecektir.

1.3.3. İzleme

İzleme, kültürel miras ögesi olan tarihi yapıların takibe alınmasıyla beraber belirli periyodlar doğrultusunda kontrol edildiği süreç olarak ifade edilmektedir. Kültürel miras ögeleri olan tarihi yapılar insan kaynaklı ve afet riskleri nedeniyle tehdit altındadır (Gündoğdu, 2019). Bu yüzden kültürel miras ögelerimiz olan tarihi yapıların sürdürülebilirliği için izlenmesi gerekmektedir. İzlenmeyen her bir tarihi yapının onarılması gün geçtikçe zorlaşmaktadır (bkz. Görsel1).

Kültür miras ögesi olan tarihi yapıların sürdürülebilirliği için sosyal çevrenin yapı taşı olan kullanıcıların, değişmemesi ve koruma bilinci olan kullanıcıların artması ayrıca önem kazanmaktadır (Gündoğdu, 2019). Koruma bilincini arttırmak ve tarihi yapıların sürdürülebilirliği için merkezi ya da yerel tüm kişi ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Geleneksel koruma yaklaşımlardan farklı olarak, yerel ve sivil üzerine daha fazla görev ve sorumluluk yüklemekle beraber kültürel mirasın yalnızca mevcut durumu ile ilgili değil, gelecekteki yeri ile de ilgilenmektedir. Bununla birlikte tarihi yapıların sürekli olarak izlenmesi ve durumlarının rapor edilmesi, geçmişi, bugünü ve geleceğini de anlamamızı kolaylaştırmaktadır (Yılmaz ve Ulusoy, 2018).

Tarihi yapılar, bağlamı ve çevresi ile ayrı düşünülemez. Kentin simgesini oluşturmakta ve bilinirliğini arttırmaktadır. Tarihi yapılar korunurken çevresinin de korunması gerekmektedir. Söz konusu tarihi yapıların izlenmesi ve bu doğrultuda korunarak kentle bütünleşmesinin sağlanması ancak planlı gelişme ile gerçekleşecektir. Bu nedenle planın hazırlanmasında ve kentin gelişmesine yön verecek kararların alınmasında etkili olan kurum ve kuruluşların, kentle tarihi yapı arasındaki her türlü veriyi analiz edip tüm bilgileri en verimli şekilde kullanmaları gerekmektedir. İzlenen tarihi yapılarda elde edilen verilerin dijital ortama aktararak disiplinler arası bilgi paylaşılması ve verilerin en verimli şekilde kullanılması doğru müdahale kararlarının alınmasını kolaylaştıracaktır. Doğru müdahale kararlarının alınması ile beraber tarihi yapı, insan eliyle bozulmaya uğramadan uzun yıllar ayakta kalabilecektir.

1.3.4. Müdahale

Müdahale, tarihi yapıların sürdürülebilirliği için gerekli olan bakım, onarım, yeniden yapım (rekonstrüksiyon) çalışmaları olarak nitelendirilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1999). Kültürel miras ögesi olan tarihi yapıların, maruz kaldıkları; insan kaynaklı strüktürel hatalar, yanlış malzeme seçimleri, yapıların sahip oldukları kimliğe zıt kullanımları, yapıların bakımsız bırakılmaları, hatalı kullanımlar, savaş etkileri, vandalizm ve doğal afetler gibi etkilerden dolayı zaman içinde deformasyonlar oluşmakta, bu bozulmalara doğru müdahaleler yapılmadığında kalıcı olarak yapıya hasar vermektedir (Kuban, 1969; Şenalp, 2019; Kesepara, 2015; Yıldırım, 2019). Bu yüzden müdahalenin gecikmemesi için acil müdahale yöntemleri geliştirilmelidir. Doğal ve kültürel miras alanlarının zarar görmesiyle kaybedilen tarih veya geçmişten günümüze taşınan değerler gibi sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi kayıpları önlemek adına da atılan adımlar yetersiz kalmaktadır (Yıldırım, 2019).

Kültürel miras ögesi olan tarihi yapıların korunması için sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme, yeniden yapım, temizleme, taşıma gibi müdahale yöntemleri uygulanmaktadır. Bazı tarihi yapı onarımlarında bu müdahale yöntemleri dahi sınırlı kalmaktadır. Bu sınırın aşılması ve müdahale yöntemlerinin belirlenmesi için geniş çaplı değerlendirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı müdahale kararları alınırken öncelikle tarihi yapıları çevresiyle değerlendirmek gereklidir. Çevre ile ilişki içinde olan tarihi yapılarda uygun müdahale yaklaşımı için doğru tekniğin belirlenmesinin ardından tekniğin doğru uygulanması da ortaya başarılı bir sonuç çıkartacaktır (Tellioğlu ve Satıcı, 2023).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Tezin materyalini, Konya sınırları içerisinde kalan üç bölge ve bu üç bölge içerisinde kalan 12 adet tarihi yapı oluşturmaktadır. Tarihi yapılar; Karatay Medresesi, Ali Gav Medresesi, İnce Minare Taş Eserler Müzesi, Alaaddin Keykubad Cami, Karaarslan Türbesi, Şerafettin Camii, Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi, Aziz Pavlus Kilisesi, İplikçi Cami, Erdemşah Mescidi, Sırçalı Medrese, Has Bey Dârülhuffâzi olarak belirlenmiştir (Tablo 2.1.). Tarihi yapılar, yapım yılına, bulunduğu ilçesine, işlevine, dönemine, yapıda kullanılan malzeme benzerliğine, insan ve araç trafiğine göre belirlenmiştir. Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden elde edilen planlar, röleve paftaları, restitüsyon paftaları, restorasyon paftaları, onarım ve hasar raporları, koruma kurulu kararları, kurul teknik raporları, müellif firma teknik raporları doğrultusunda içerik analizleri oluşturulmuş ve genişletilmiştir. Kriterlere göre seçilen ve üç bölgeye ayrılan 12 tarihi yapının geçmişe dönük tarihsel süreçleri izlenerek veriler tablolara aktarılmıştır. Tabloya aktarılan veriler sayısal olarak ifadelendirilmiş ve bu sayısal veriler doğrultusunda %'lik oranlar elde edilmiştir. Oranların belirlenmesi karşılaşılabilecek benzer bozulmaların ve onarım yöntemlerinin olasılıklarını belirlemektedir. Seçilen 12 tarihi yapı ya da benzer yapılar üzerinde araştırma yapan kişiler, onarım yapmak isteyen kurum veya kuruluşlar için önemli bir kaynak oluşturacaktır. Yapı geçmişine bakarak oluşan bozulmaları ve geçirdiği onarımları görece ve böylelikle sonuç alınan ve alınamayan olarak yapıları sınıflandıracaktır. Bu sınıflandırma ile yanlış onarım kararlarının önüne geçilecek ve tarihi yapıların özgünlüklerinden kaybetmeden sürdürülebilirliği arttırılacaktır. Özellikle hali hazırda tarihi yapı geçmişini elinde bulunduran, yapıların onarımını ve bakımını üstlenen, yapıların korunmasının ve geleceğe bırakılmasının önemini vurgulayan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bölgesel takip sisteminin uygulamasında kayıtsız kalmayarak destekleyecektir. Kendi bünyesinde oluşturacağı kurum veya kuruluşlar ile bölgesel takip sistemini hayata geçirerek tarihi yapıların periyodik kontrollerini yapacak ve bozulmalarını raporlayacaktır. Uygun ve doğru müdahale kararlarının alınması yolunda adımlar atacaktır. Halkın bu konuda bilinçlenmesini arttırarak çalışmalarını genişletecektir. Tek taraflı faydadan ziyade ortak bir paydada buluşan kamu, kurum ve kuruluşları da içine alan geniş çaplı bilgi paylaşımına da zemin hazırlayacaktır.

Tablo 2.1. Tez kapsamında araştırılan 12 tarihi yapının künyesi

KÜNYE					
	FOTOĞRAF	YAPI ADI	YAPIM YILI	YAPI DÖNEMİ	RESTORASYON TARİHLERİ
1.BÖLGE	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Karatay Medresesi	1251	Selçuklu Dönemi	1963 1988 1993 2010
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Ali Gav Medresesi	13.yüzyıl	Selçuklu Dönemi	1826 1901 2012
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	İnce Minare Taş Eserler Müzesi	13.yüzyıl	Selçuklu Dönemi	1714 1956 2000 2007 2024 (devam ediyor)
2.BÖLGE	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Alaaddin Keykubat Cami	1221	Selçuklu Dönemi	1965 1980 2014
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Karaarslan Türbesi	13.yüzyıl	Selçuklu Dönemi	1995 2010
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Şerafettin Camii	13.yüzyıl	Selçuklu Dönemi	1444 1636 1989 2019 2024 (devam ediyor)
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Şems-i Tebrizi Türbe	13.yüzyıl	Selçuklu Dönemi	1998 2014

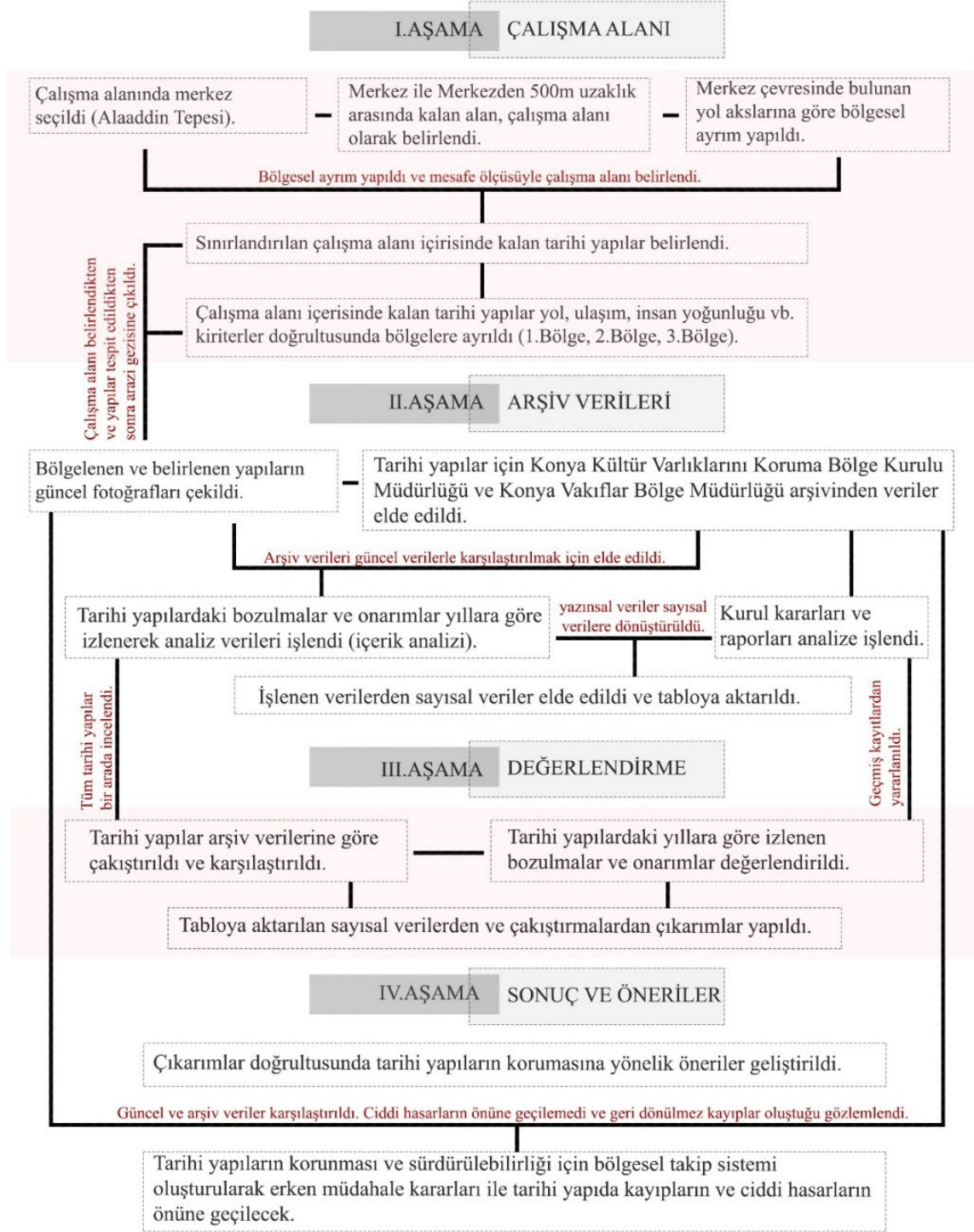
Tablo 2.1. (Devam) Tez kapsamında araştırılan 12 tarihi yapının künyesi

3.BÖLGE	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Aziz Pavlus Kilisesi	1910	Osmanlı Dönemi	1979 2011 2023
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	İplikçi Cami	1201	Selçuklu Dönemi	1945 1997 2008
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Erdemşah Mescidi	1220	Selçuklu Dönemi	1945 1997 2008
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Sırçalı Medrese	1242	Selçuklu Dönemi	1629 1954 2008
	 Kaynak: Kişisel arşiv (2024)	Has Bey Darülhuffazı	1421	Karamanoğulları Dönemi	1945 1997 2008

2.2. Yöntem

Tez, dört aşamalı yöntemden oluşmaktadır. Birinci aşamada, bölgesel takip sistemine ihtiyaç duyan alan belirlenmiş ve bölgesel ayrımı yapılmıştır. Bölgesel takip sistemi için belirlenen üç bölge içerisinde kalan ve tarihsel süreci izlenebilen 12 adet tarihi yapı tespit edilmiştir. İkinci aşamada, 12 adet tarihi yapının Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden planlar, röleve, restitüsyon, restorasyon, onarım ve hasar raporları, koruma kurulu kararları ve raporları elde edilmiştir. Üçüncü aşamada, arşivlerden elde edilen veriler

tablolaştırılmış ve çalışma görsel verilerle desteklenmiştir. Tablolaştırılan veriler, sayısal verilerle ifade edilmiştir. Dördüncü aşamada, bulgular ışığında sonuç elde edilmiş ve öneriler geliştirilmiştir (bkz. Şekil 2.1.).

Şekil 2.1. Çalışmada izlenen yöntem aşamaları

2.2.1. Aşama 1

Bölgesel takip sisteminin uygulama alanı olarak Konya Alaaddin tepesi merkez olarak kabul edilmiştir. Alaaddin tepesinden 500 m uzaklıkla sınırlandıran alan içinde kalan tarihi yapılar araştırma yapıları olarak listelenmiştir. Sınırlandırılan alanın bölgelere ayrılmasında;

• İlçelere göre ayırım

- Selçuklu ilçesi

Doğal güzelliklerin bulunmaması ve yeşil alanların azalması, insan ve araç sirkülasyonunun yoğun olması, genç işsizliğin yüksek olması, sosyal çalışmaların eksik kalması 1. bölge oluşumunu etkilemiştir (Selçuklu ilçe raporu, 2019).

- Karatay ilçesi

İlçe nüfusunun karışık ve dağınık olması, kültür seviyesinin düşük olması, ilçede suç oranlarının fazla olması, hava ve çevre kirliliğinin çok olması 2. bölge oluşumunu etkilemiştir (Karatay ilçe raporu, 2019).

- Meram ilçesi

Yaşlı nüfusun artması ve çok fazla göç alması, halkın girişimci bir yapıda olmaması, elektronik suçların çoğalması 3.bölge oluşumunu etkilemiştir (Meram ilçe raporu, 2019).

• İşlevi

- Aktif inşaat süreci
- Çarşı merkezinden kaynaklı yoğun insan akışı
- Şehir alt yapı sorunu
- Tarihi yapıda nem, su sorunu
- Kullanılan malzeme benzerliği
- Tarihi yapının dönemi

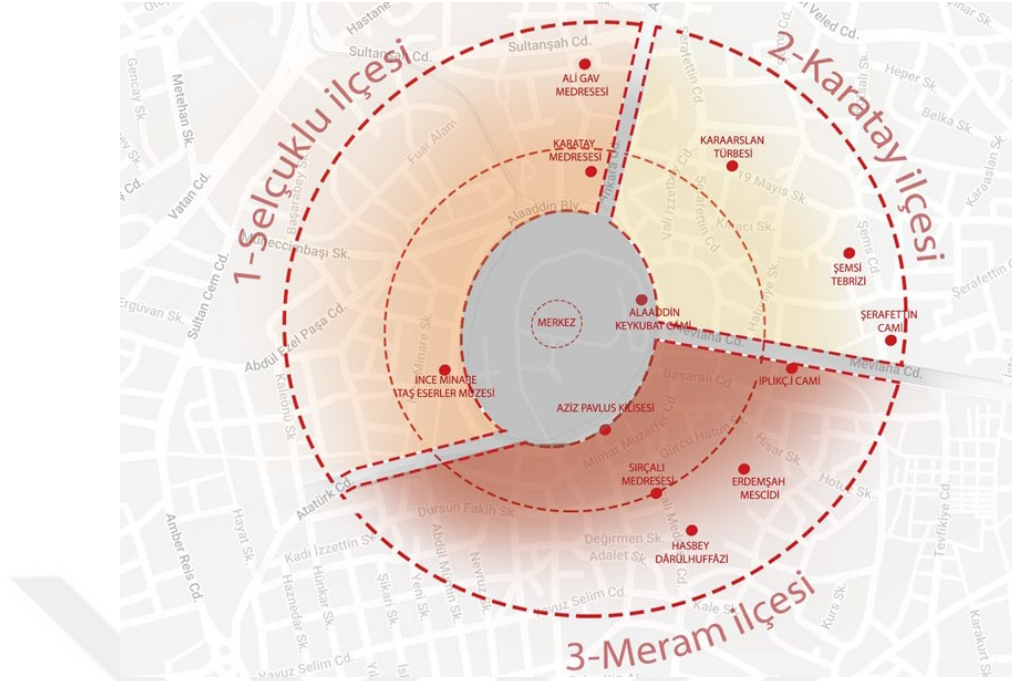
dikkate alınarak ayırım yapılmıştır. Böylece bölgesel takip sisteminin uygulanabileceği sınırlar ve yapılar netleştirilmiştir (bkz. Şekil 2.2.).

Yukarıda belirtilen kriterler, 12 tarihi yapının seçim kriterlerini oluşturmuştur. Tarihi yapıların bağlı olduğu ilçeler ve Alaaddin tepesinden 500 m uzaklık sınırları içerisinde olması ilk sınırlayıcı etkiyi oluşturmuştur. Yapım yılları ve yapı dönemlerinin yakın olması seçim kriterlerini etkilemiştir. İşlev ve malzemedeki benzerliklerde tarihi

yapıların belirlenmesinde etkili olmuştur. İnşaat alanı içerisinde olması, nem sorunun olması, yoğun insan ve araç trafiği içinde olması tarihi yapıların bozulma hızına etkisinin olmasından bu kriterlere de dikkat edilmiştir (Tablo 2.2.).

Tablo 2.2. Tarihi yapıların seçilme kriterleri.

Tarihi yapıların seçilme kriterleri	Yapı adı	Bulunduğu ilçe	Yapım yılı	Yapı dönemi	İşlevi	Kullanılan malzeme	İnşaat alanı içerisinde mi ?	Nem sorunu var mı?	Yoğun insan ve araç trafiğine maruz kalıyor mu?
1.BÖLGE	Karatay Medresesi	Selçuklu	1251	Selçuklu Dönemi	Müze	*Taş *Tuğla *Sırlı Tuğla *Moloz Taş	Hayır	Evet	Evet
	Ali Gav Medresesi	Selçuklu	13.Yüzyıl	Selçuklu Dönemi	Etkinlik Alanı	*Moloz Taş *Tuğla *Kireçli Harç	Hayır	Evet	Evet
	İnce Minare Taş) Eserler Müzesi	Selçuklu	13.Yüzyıl	Selçuklu Dönemi	Müze	*Taş *Mermer *Tuğla *Çini	Evet	Evet	Evet
2.BÖLGE	Alaaddin Keykubat Cami	Selçuklu	1221	Selçuklu Dönemi	Cami	*Taş *Mermer *Tuğla *Çini	Hayır	Evet	Evet
	Karaarslan Türbesi	Karatay	13.Yüzyıl	Selçuklu Dönemi	Atıl Durumda	*Kesme Taş *Tuğla *Moloz Taş	Evet	Evet	Hayır
	Şerafettin Cami	Karatay	13.Yüzyıl	Selçuklu Dönemi	Cami	*Kesme Taş *Tuğla *Çini	Evet	Hayır	Evet
	Şems-i Tebrizi Türbe	Karatay	13.Yüzyıl	Selçuklu Dönemi	Türbe	*Taş *Tuğla	Hayır	Hayır	Hayır
3.BÖLGE	Aziz Pavlus Kilisesi	Meram	1910	Osmanlı Dönemi	Kilise	*Kesme Taş *Tuğla *Moloz Taş	Hayır	Hayır	Evet
	İplikçi Cami	Meram	1201	Selçuklu Dönemi	Cami	*Tuğla *Çini	Hayır	Hayır	Evet
	Erdemşah Mescidi	Meram	1220	Selçuklu Dönemi	Mescit	*Tuğla *Moloz Taş	Evet	Hayır	Hayır
	Sırçalı Medrese	Meram	1242	Selçuklu Dönemi	Etkinlik Alanı	*Kesme Taş *Tuğla *Moloz Taş	Evet	Evet	Hayır
	Has Bey Darülhıfzı	Meram	1421	Karaman-Oğulları Dönemi	Atıl Durumda	*Taş *Tuğla *Çini	Evet	Evet	Hayır

Şekil 2.2. Bölgesel takip sisteminde oluşturulan sınırlar

2.2.2. Aşama 2

3 bölgeye ayrılan tarihi yapıların içerik analizleri yapılmıştır. Her bir yapının künyesi için yapım yılı, dönemi, restorasyon durumu ve müdahale türü olmak üzere başlıklar açılmış olup inceleme yapılmıştır (bkz. Tablo 2.3.). Tarihi yapıların yıllara göre bozulma durumlarının incelenmesi için malzemede gerçekleşen bozulma, strüktürel bozulma, yapısal bozulma ve mekânsal bozulma başlıkları açılmış olup alt başlıklarla detaylandırılarak araştırma verileri genişletilmiştir (bkz. Tablo 2.4.). Tablo içerisinde oluşturulan 1 ifadesi girdi olarak “veri” kavramını tanımlamaktadır. KKVKB ve KVBM’den elde edilen plan, rapor, kurul kararları tek tek okunarak oluşan bozulmalar ve gerçekleşen onarımlar yılına ve durumuna bağlı olarak tabloda kesişen noktada 1 olarak ifade edilmiştir. Bu veriler tüm tarihi yapılar üzerinde uygulanmış olup kayıt altına alınan yıllarına göre işaretlemeler yapılarak tamamlanmıştır. Yapılan tablonun sınırlarının çalışma dosyası içine sığması mümkün olmadığından E- tablo oluşturulmuştur (bkz. http-7). E-tablo üzerinden yapılacak inceleme ile çalışmaya veri aktarımının nasıl olduğu açıklanmış olacaktır.

Tarihi yapıların yıllara göre onarım durumlarının incelenmesi için onarım yöntemleri, malzemede onarım, strüktürel onarım, yapısal onarım, çevresel onarım ve tesisat onarımı başlıkları açılmış olup alt başlıklarla detaylandırılarak araştırma verileri genişletilmiştir (bkz. Tablo 2.5.).

Tablo 2.3. Künye Tablosu¹

Tarihi Yapılar		Yapı Yapım Yılı										Dönem			Restorasyon Durumu			Müdahale Türü							
		A	B	C	Ç	D	E	F	G	H	I	A	B	C	A	B	C	A	B	C	Ç	D	E	F	
I.BÖLGE	Karatay Medresesi					1						1		1			1			1		1			
	Ali Gav Medresesi									1			1			1				1					
	İnce Minare Taş Eserler Müzesi							1					1			1					1		1		
	Alaaddin Keykubat Cami			1								1					1		1					1	
II.BÖLGE	Karaarslan Türbesi				1							1			1						1		1		
	Şerafettin Camii	1										1					1			1	1				
	Şems-İ Tebrizi Türbesi ve Camisi									1			1		1			1				1	1		
	Aziz Pavlus Kilisesi										1			1					1						
III.BÖLGE	İplikçi Cami		1										1			1					1	1			
	Erdemşah Mescidi			1									1						1			1			
	Sırçalı Medrese					1						1				1				1					
	Hasbey Dârülhuffâzi										1				1			1				1		1	

Tablo 2.4. Bozulma analizi için veri aktarımı tablosu²

Tarihi Yapılar	Malzemede Gerçekleşen Bozulma													Strüktürel Bozulma	Yapısal Bozulma		Mekânsal Bozulma			
	A	B	C	Ç	D	E	F	G	H	I	İ	J	K	A	A	B	A	B	C	Ç
I.BÖLGE	Karatay Medresesi					1								1	1		1			
	Ali Gav Medresesi	1							1					1		1	1			
	İnce Minare Taş Eserler Müzesi				1	1								1		1				1
II.BÖLGE	Alaaddin Keykubat Cami		1											1	1	1		1		
	Karaarslan Türbesi			1							1				1		1			
	Şerafettin Camii	1				1				1				1		1				1
	Şems-İ Tebrizi Türbesi Ve Camisi							1							1		1			
III.BÖLGE	Aziz Pavlus Kilisesi		1		1					1		1			1	1		1		
	İplikçi Cami	1									1				1					1
	Erdemşah Mescidi		1				1			1					1				1	
	Sırçalı Medrese				1									1		1		1		
	Hasbey Dârülhuffâzi								1	1				1	1					1

1 Çalışma için hazırlanan künye tablosunda çok fazla alt başlıklar açıldığından çalışma içerisine sığmamış ve alt başlıklar A,B,C,D,E... harfleri ile sembolize edilmiştir. Yapım yılı başlığı altında, 1201, 1220, 1221, 1242, 1251, 13.yüzyıl, 1421, 1910 alt başlıkları açılmıştır. Dönem başlığı altında Selçuklu Dönemi, Osmanlı Dönemi, Karamanoğulları Dönemi alt başlıkları açılmıştır. Restorasyon durumu başlıkları altında her bir tarihi yapının restorasyon tarihleri belirtilmiştir. Müdahale türü başlığı altında sağlamlaştırma, yeniden yapım, bütünleme, yenileme, temizleme, tarihi ve çağdaş ekler, taşıma alt başlıkları açılmıştır.

2 Çalışma için hazırlanan bozulma analizi için veri aktarımı tablosu çok fazla alt başlıklar açıldığından çalışma içerisine sığmamış ve alt başlıklar A,B,C,D,E... harfleri ile sembolize edilmiştir. Malzemede gerçekleşen bozulma başlığı altında sıva, boya, taş, tuğla, cam, kerpiç, ahşap, kurşun levha, çini, kiremit, mermer, sac, demir alt başlıkları açılmıştır. Strüktürel bozulma başlığı altında, uygun olmayan çatı konstrüksiyonu, üst örtüde yok olma, zeminde bozulma, duvarda aşınma, duvarda şişme, duvarda kopma, minarenin yıkılması, elektrik tesisatında bozulma, yıkılma, derz boşalması, yağmur iniş borularında deformasyon, eksik döşeme, harpuştarların deformasyonu, düşey sapmalar, strüktürel çatlak, bina oturması alt başlıkları açılmıştır. Yapısal bozulma başlığı altında insan eliyle yapılan bozulmalar, doğal bozulmalar başlığı alt başlığı açılmıştır. Mekânsal bozulma başlığı altında muhdes ek, onarımsal eklemeler, mekânsal isim değişikliği, bölücü eleman eklenmesi alt başlıkları açılmıştır.

Tablo 2.5. Onarım analizi için veri aktarımı tablosu³

Tarihi Yapılar		Onarım Yöntemleri						Malzemede Yapılan Onarım													Strüktürel Onarım	Yapısal Onarım	Çevresel Onarım	Tesisat Onarımı	
		A	B	C	Ç	D	E	F	A	B	C	Ç	D	E	F	G	H	I	İ	J	K	A	A	A	A
I.BÖLGE	Karatay Medresesi		1			1			1			1			1			1			1	1		1	1
	Ali Gav Medresesi	1			1				1			1			1			1			1	1		1	1
	İnce Minare Taş Eserler Müzesi					1		1				1									1				
	Alaaddin Keykubat Cami			1						1			1						1		1	1			
II.BÖLGE	Karaarslan Türbesi				1					1				1			1			1		1			1
	Şerafettin Camii					1			1					1			1			1		1			
	Şems-İ Tebrizi Türbesi ve Camisi										1			1			1		1	1		1	1		
	Aziz Pavlus Kilisesi			1						1												1			1
III.BÖLGE	İplikçi Cami		1												1					1		1		1	1
	Erdemşah Mescidi				1		1			1				1							1			1	1
	Sırçalı Medrese					1		1			1							1	1	1			1		
	Hasbey Dârülhuffâzi													1							1	1			

2.2.3. Aşama 3

Kendi içinde özelleşen tarihi yapıların bozulma ve onarım verileri ayrı ayrı tablolaştırılmıştır. Oluşturulan tablolarda veriler detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Tablolaştırılan veriler sayısal verilerle desteklenerek %' lik dilimleri ortaya çıkarılmıştır. Böylelikle %' desi hesaplanan yapıların oransal hesabı netleşmiş olup bu konuda araştırma yapan kişiler için olasılıkları belirlenmiştir. Olasılıkların belirlenmesi müdahale kararlarının alınmasında önemli rol oynayacaktır.

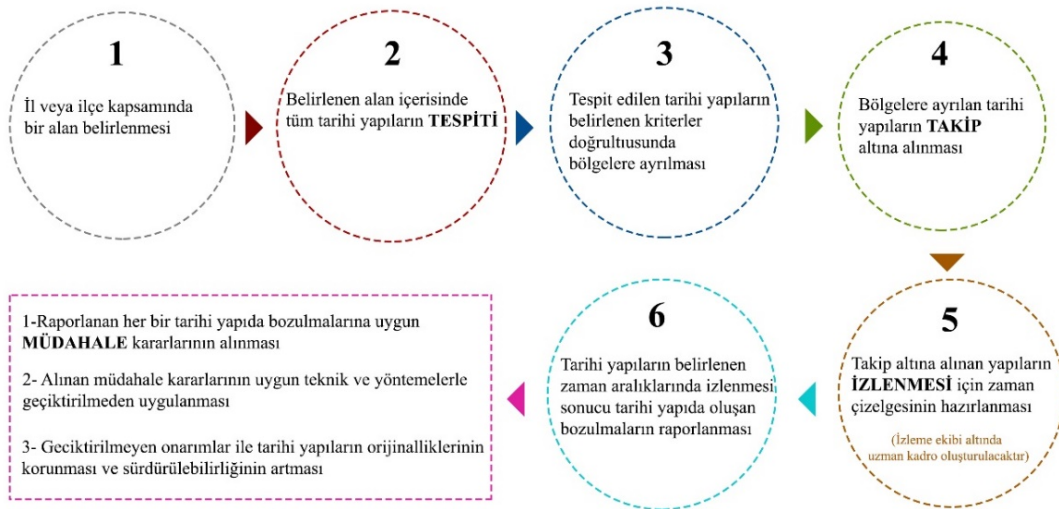
3 Çalışma için hazırlanan onarım analizi için veri aktarımı tablosu çok fazla alt başlıklar açıldığından çalışma içerisine sığmamış ve alt başlıklar A,B,C,D,E... harfleri ile sembolize edilmiştir. Onarım yöntemleri başlığı altında kontrollü kumlama, imitasyon, basınçlı püskürtme yöntemi, basınçlı su kullanımı, kurtarma kazısı, yüzey temizliği, çürütme yöntemi alt başlıkları açılmıştır. Malzemede yapılan onarım başlığı altında ahşap, tuğla, siva, boya, taş, çini, kurşun, cam, demir, seramik, mermer, alüminyum, çelik alt başlıkları açılmıştır. Strüktürel onarım başlığı altında, katakomp giriş, merdiveni onarım, şeffaf kutu profil, çatı kapı ve pencere kapatılması, kapı ve pencere açılması, şeffaf polikarbonat çatı örtüsü, şeffaf uzay çatı, şeffaf koruyucu, derz onarımı, boşluk ve eksiklere dolgu yapılması, saçak yenilenmesi, duvar onarılması, tavanın onarılması, döşemenin sökülmesi, dilatasyon derzi ile ayırma, sondaj çukurunun açılması, çatı onarımı, baca takılması, yağmur borularının yapılması, yağmur borularının onarılması, zemin güçlendirmesi, sütunların sökülüp aslına göre uygulanması, epoksi enjeksiyonu, çatlakların onarılması, kapatma macunu kullanımı, sağlamlaştırma uygulanması, zemine beton enjeksiyonu, dolgu boşaltma alt başlıkları açılmıştır. Yapısal onarım başlığı altında yıkılan bölümlerin tamamlanması, pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi, basit onarımlar, kâğıt hamuru kompresi, drenaj çukurlarının açılması, çağdaş ek yapılması, ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesi, muhdes ekin kaldırılması, parça değişikliği alt başlığı açılmıştır. Çevresel onarım başlığı altında bahçe duvarının örülmesi bahçe duvarının yenilenmesi, görüntü kirliliği oluşturan malzemelerin kaldırılması, ihata duvarının yüksekliğinin düşürülmesi, giriş kapısının genişletilmesi, su tahliyesi için drenaj yapılması, merdivenlerin traverten ile kaplanması, beden duvarının traverten ile kaplanması, yeraltı otoparkı yapılması, çevre temizliğinin yapılması, havuz etrafına halat gerilmesi, yeniden işlevlendirme, bahçe havuzu sökülmesi alt başlığı açılmıştır. Tesisat onarım başlığı altında elektrik tesisatı onarımı, ışıklandırma yapılması, güvenlik sistemi, sıhhi tesisat onarımı, yangın alarm sistemi, soğutma tesisatı onarımı, ısıtma tesisatı onarımı alt başlığı açılmıştır.

2.2.4. Aşama 4

Tarihi yapılardan elde edilen bulgular çaprazlanarak genele yayılan sonuçlar elde edilmiştir. Tezin amacını destekleyen genelleştirilmiş sonuçlar elde edilmiştir. Böylelikle tarihi yapıların korunumunda ve sürdürülebilirliğinde yetersiz kalan noktalar tespit edilerek, bu sonuçlar doğrultusunda bölgesel takip sistemi oluşacaktır. Bölgesel takip sistemi ile tarihi yapılarda kayıplar önlenecek ve erken müdahale ile yapıların sürdürülebilirliği arttırılacaktır.

2.2.4.1. Bölgesel Takip Sistemi

Tez kapsamında ulaşılmak istenen bölgesel takip sistemi, tarihi yapıların ilçelere göre ayırım, aktif inşaat süreci, çarşı merkezinden kaynaklı yoğun insan aksı, şehir alt yapı sorunu, tarihi yapıda nem, su sorunu, kullanılan malzeme benzerliği, tarihi yapının dönemi vb. kriterler dikkate alınarak bölgelere ayrılması sonucu düzenli kontrollerinin gerçekleştiği bir sistemdir. Tarihi yapıların belirlenen zaman aralıkları ile incelenmesini ve raporlanmasını içeren bir düzendir. Tarihi yapıların belirli aralıklarla kontrol edilmesi yapı da oluşan bozulmaların tespitini kolaylaştıracaktır. Bozulmaların onarımlarını geciktiren kapsamlı büyük onarımlardan ziyade kısmi müdahaleler ile kayıpların önüne geçilebilecektir (Şekil 2.3.).

Şekil 2.3. Bölgesel takip sistemi işleyiş diyagramı

Şekil 2.3. de bölgesel takip sisteminin işleyişi şemalaştırılmıştır. Tez kapsamında ele alınan 12 tarihi yapı bu şema doğrultusunda ele alınmıştır. Burada şuna dikkat çekmek gerekir, belirlenen 12 tarihi yapı ileri dönük bir zaman çizelgesinde izlenmesinden ziyade geriye dönük bozulmalarının ve onarımlarının izlendiği bir yol tercih edilmiştir. Çünkü amaçlanan bölgesel takip sistemini örneklemek adına 12 tarihi yapının izlendiği kısa süreli bir periyod oluşturulamamaktadır. Böylesi kapsamlı bir çalışma uzman ekipsiz ve 1 yıl kadar kısa sürede gerçekleştirilememektedir. Geçmişe dayalı izleme yapıldığında daha uzun bir süreyi kapsadığı için kayıt altına alınan veriler ile daha doğru sonuçlar elde edilmiştir. 12 tarihi yapının geçmişte oluşan bozulmaları ve gerçekleşen onarımları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden elde edilerek tablolaştırılmış ve karşılaştırılmıştır.

3. TARİHİ YAPILARDA BÖLGESEL TAKİP SİSTEMİ

Tez kapsamında, kültürel miras öğeleri olan tarihi yapıların sürdürülebilirliği için oluşturulmak istenen bölgesel takip sisteminin, Dünya'daki ve Türkiye'deki oluşturulmuş alt yapılarına, varsa oluşturulmuş örnek bölgesel takip sistemlerine dair verileri toplamak ve bu verileri iyi analiz etmek gerekmektedir. Bu yüzden oluşturulmak istenen bölgesel takip sistemi için Dünya'daki ve Türkiye'deki geçmişine ve önemine bakılmaktadır.

3.1. Dünya'da Bölgesel Takip Sistemi Uygulamaları ve Kurumlar

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra büyük bir önem kazanan 1964 Venedik Tüzüğü, 1965'te dünya da, daha sonra 1967'de Türkiye'de kabul görmüş tarihi yapıları koruma konusunda önemli bir anlaşmadır. Korumanın temelini oluşturan uluslararası bu tüzük, günümüze kadar gelişen ve değişen restorasyon kavramının da temelini oluşturmaktadır. Bu tüzük çerçevesinde kapsamalarını genişleterek UNESCO, ICORP, ICOMOS, UNDRR, ICCROM gibi kurum ve kuruluşlar tarafından uluslararası sözleşmeler hazırlanmış, kongreler düzenlemiş ve bildiriler yayınlamıştır (Oktay, 2022). Tarihi yapıları korumak için atılan uluslararası adımlarda bildiriler yayınlanırsa da tarihi yapıların sürdürülebilirliğine ilişkin yapılan çalışmalar yetersiz kaldığı düşünülerek bazı ülke ve bölgelerde gönüllü kuruluşlar oluşmuştur. Bu kuruluşlar, tarihi yapıları takibe alarak acil müdahale yöntemlerini geliştirmek üzere adımlar atmışlardır. Bunlara örnek olarak aşağıda birkaç uluslararası örnek sıralanmaktadır;

Amerika Birleşik Devletleri

ABD'de kültürel mirası korumak, doğal parkları korumak ve sürdürülebilir bir gelecek için National Trust, National Park Service, Awards, American Institute For Conservation gibi sayısız kuruluş bulunmaktadır. Tezin kapsamını örnekleyebilecek 2008 yılında ABD'de kurulan HERITAGE, tarihi yapıları koruma konusunda dikkatleri üzerine çekmiştir. 2017-2020 yıllarında gerçekleştirmiş olduğu Güney Marmara Adaları'ndaki tarihi yapıların korunması projesinde, tarihi yapıların tespit edilmesi ve risk analizlerinin yapılmasıyla tarihi yapıların sürdürülebilirliğini arttırmayı amaçlamıştır.

Almanya

Almanya'da, anıtların ve tarihi yapıların izlenmesi ve denetimi için hizmet veren bağımsız kuruluşlar BAUDID (Bundesarbeitsgemeinschaft unabhängiger Denkmal- und Altbauinspektionsdienste in Deutschland) adı altında toplanmıştır. Monumentenwacht

kuruluşuna benzer bir amaç güderek tarihi yapıların takip edilerek izlenmesini esas almaktadır (Pekmezci, 2018).

Danimarka

Mayıs 2000’de Danimarka’da kurulan Anıt İzleme Örgütü (Raadvad Bygningsbevaring) bağımsız, kâr amacı olmayan bir kuruluştur. Merkezin amaçları arasında araştırma, bilgilendirme, eğitim ve kurslar, danışmanlık hizmeti vermek ve restorasyon uygulamaları yürütmek bulunmaktadır (Pekmezci, 2018).

Hollanda ve Belçika

1973 yılında kurulan Monumentenwacht, Hollanda ve Belçika’da kurulan çalışma prensipleri ve kapsamları bire bir aynı olan farklı ülkelerde iki ayrı sivil toplum örgütüdür. Bu kurumların amacı, takibe alınan tarihi yapı ve tarihi alanların düzenli olarak izlenmesi ve izleme sonrasında tarihi yapı sorumlularına, bozulmalar sonunda yapının gerektirdiği acil müdahaleler hakkında bilgiler içeren bir raporun verilmesidir. İnceleme/izleme ekipleri, restorasyon üzerine eğitim almış ya da deneyimli kişilerden oluşmaktadır (Pekmezci, 2018).

İngiltere

İngiltere’de Ekim 1998’de, Hollanda’da Monumentenwacht’ın oluşumu tanıtmayı amaçlayan, University of the West of England ve Bath Preservation Trust (Bath Koruma Birliği) tarafından düzenlenen bir seminer sonrası, farklı organizasyonlardan kişiler benzer bir kurumun İngiltere’de oluşturulması için bir araya gelmiştir. Böylece Monumentenwacht’ın kuruluşuna benzer ama temelde bire bir aynı fikre sahip olmadan “Maintain our Heritage” MoH, 1999 yılında İngiltere’de kurulmuştur. MoH, tarihi yapıların onarımlarının önemini vurgulamak, tarihi yapı sahiplerinin yapıların bakımına daha çok dikkat etmelerini sağlamak, yasal açılardan ve uygulama pratiğinde yapıların bakımına yönelik yöntemlerin değiştirilmesi ve geliştirilmesine destek olmak amacıyla kurulmuştur (Pekmezci, 2018).

Macaristan

2006 yılında Monumentenwacht kuruluşunun prensiplerini temel alarak kurulan MaMég Vakfı (Macaristan Anıt ve Yapı Bakım Ağı Vakfı), Macaristan’ın belirli bir bölgesinde çalışmalarını devam ettiren bir sivil toplum örgütüdür. Eğitim almış ve deneyimli teknik elemanlar tarihi yapılarda sadece denetlemeleri yaparak tarihi yapıları izlemekte ve rapor etmekte ancak herhangi bir onarım işi üstlenmemektedir (Lipovec vd, 2008; Stulens vd, 2012).

Portekiz-İspanya-Fransa

HeritageCARE projesi, Güney-Batı Avrupa’da yer alan tarihi ve kültürel değerlerin izlenmesi ve önleyici koruma çalışmalarını devam ettirebilmek için bir sistem oluşturmayı amaçlamaktadır. Amaçlanan sistem, ortak ülkelerin tümünde geçerli olan CEN (European Committee for Standardization) standartlarına bağlı kalarak ileri tekniklerin kullanılmasıyla beraber ilerleyecektir (Pekmezci, 2018).

Bahsedilen örneklerle beraber Türkiye’ de oluşturulmak istenen bölgesel takip sisteminin aslında dünya çapında örneklerinin alt yapısının var olduğu görülmüştür. Farklı ülkelerde farklı isimlerle kurulan bu sivil toplum kuruluşlarının aslında ortak bir amaca hizmet ettiği düşünülmektedir. Önemli olan bu kuruluşların, resmi ve yerel yönetimin iş birliği içerisinde olarak tarihi yapıların takip edilerek izlenmesini ve korunmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle, kuruluşların düzenli raporlar hazırlamaları ve alanlarının niteliklerine göre çeşitli koruma ölçütleri geliştirmeleri beklenmektedir (Şahin vd., 2018). Bu kurum ve kuruluşların önemini vurgulamak için yaşanmış bir olayı iyi anlamak ve irdelemek gerekmektedir. 2016 Haziran ayında gerçekleşen ön görülmemiş şiddetli yağışlar, Santiago’nun 250 km güneyindeki Talca kentinin büyük bölümünde sele neden olmuştu. Bu şiddetli yağışlar sonucu Universidad de Talca’ya ait bir binanın bodrum katını su basmıştı. Bodrum katında eski el yazmaları ile orijinal müzik notalarından oluşan önemli bir koleksiyon bulunmaktaydı. Alt raflarda ve yerdeki kutuların içinde bulunan yaklaşık 5000 adet orijinal tüm kitaplar ve el yazmaları sudan zarar görmüştü. Eserleri kurtarmak için öncelikle sular dışarıya pompalandı; yerler en kısa sürede kurutuldu. Çok sayıda eser etkilendiği için, kurutulmadan önce dondurulmalarına karar verilmişti. Eserler ne kadar ıslandığına göre önceliklendirilmiş, kurutulacaklar ve dondurulacaklar olarak ayrılmıştı. Acil durum anında alınan müdahale kararları ile zarar gören eserler kurtarılmıştı (ICCROM, 2018). Bu nedenle, oluşturulan sivil toplum kuruluşlarının tarihi yapıların mevcut durumlarını, tarihi yapılara karşı gelişen tehditleri ve düzeltici tedbirlerin etkilerine ilişkin analizleri, düzgün ve doğru bir şekilde yapmasıyla acil gelişen durumlara karşı müdahalelerine hızlı bir şekilde karar verebilmiştir. Bu yüzden tarihi yapılarda takibin, izlemenin sürdürülebilirlik ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülerek bölgesel takip sisteminin amacı oluşturulmaktadır (Şahin vd., 2018).

3.2. Türkiye’de Bölgesel Takip Sistemi Uygulamaları ve Kurumlar

Çok fazla uygarlığın geçiş ve konaklama alanı olan Türkiye, yaşanmışlıkları ile hikayesi bol bir ülkedir. Bu kadar hikayesi bol olan Türkiye’nin, her bir toprağında eşsiz güzelliklere sahip somut kültürel miras öğeleri bulunmaktadır. Bu kültürel miras öğelerinin geleceğe bırakılması için korunması gerekir. Ancak kültürel miras öğeleri olan tarihi yapıların korunumu, Dünyadaki önlem ve gelişmelerle birlikte eş zamanlı olarak devam etmediği görülmektedir (Ahunbay,1999).

Türkiye’de korumaya yönelik atılan ilk adım 1951 yılında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’nun kurulmasıyla atılmıştır (Erder,1971; Bülbül, 2016). Kavramsal çerçevenin kurulmasına yönelik alınan karar ise Venedik Tüzüğü’nün 1967 de Türkiye’de kabul görmesi ile birlikte alınmıştır (Asatekin, 1993). Türkiye’de kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili düzenlemeler ise 1983 yılında kabul edilen “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” kapsamında yürütülmektedir (Oktay, 2020). Bundan sonra Türkiye’de koruma için atılan adımlar hız kazanmış ve daha bilinçli hareketler gerçekleştirilmiştir. Özellikle 2005 yılında yürürlüğe giren 5366 sayılı “Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun” ile tarihi yapı ve çevresini içeren bölgenin bağlamdan kopmadan yeniden inşa edilmesi, restore edilmesi, olası afet risklerine karşı önlem alınması, takibi yapılması ve yaşatılarak kullanılması amaçlanmıştır (Oktay, 2020). Daha önce de bahsedildiği üzere kimi Avrupa ülkelerinde uzun yıllardır bölgesel takip ile tarihi yapıların izlenmesi üzerine merkezler, çalışma sistemlerini bir kalıba oturtmuş, ek olarak raporlama, veri değerlendirme, yazılımlar oluşturma gibi sistemlerle çalışmalarına devam etmektedir (Pekmezci, 2018).

Günümüz Türkiye’inde Tarihi yapı korunumu için T.C Vakıflar Genel Müdürlüğü, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Büyükşehir Belediyeleri bünyesindeki KUDEB’ler vb. kurumlar görev almaktadır. Tarihi yapı ve tarihi yapı çevresiyle beraber bütün çizim, proje ve uygulamalar Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurullarının izni olmaksızın uygulanamaz. Türkiye’de kültürel miras öğelerini korumak için devlet tarafından kurulan veya sivil toplum örgütleri tarafından oluşturulmuş kurumlar bulunmaktadır. Bunlar;

- Arkeologlar Derneği
- Anadolu Sanat Tarihçiler Derneği
- Anıt ve Müzeler Genel Müdürlüğü (GİGM)

- Çevre Kültür Değerlerini Koruma Vakfı (ÇEKÜL)
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (MECP)
- Geyre Vakfı
- Karayolları Genel Müdürlüğü Tarihi Köprüler Şube Müdürlüğü
- Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER)
- Koruma Uygulama Denetleme Birimi (KUDEB)
- Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KUMİD)
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- Kültürel Mirası Koruma Derneği (KMKD)
- Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı
- Mimarlıkta Demokratik Açılımlar Platformu (MİMDAP)
- Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı
- Müzeciler Derneği
- Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı
- Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü
- T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek
- TMMOB Mimarlar Odası (CAT),
- Türkiye Anıt Çevre ve Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (TAÇ)
- Tarihimizi Kültürümüzü ve Tabiat Varlıklarımızı Koruma ve Yaşatma Derneği (TAKÜTAY)
- Tarihi Kentler Birliği
- Tarihsel Çevre ve Yapı Korumacıları Derneği,
- Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odaları Birliği (TMMOB)
- Topkapı Sarayı Atölyeleri ve Çeşitli Müze Laboratuvarları
- Türk Tarihi Evleri Koruma Derneği
- Türk Tarih Vakfı
- Ulusal Ahşap Birliği
- Vakıflar Genel Müdürlüğü

olarak açılan kültürel miras ögesi tarihi yapıların ve çevresinin sürdürülebilirliğine destek olan kuruluşlardır (Şenalp, 2019; Bahçeci ve Yenel, 2019; Dişli, 2013).

Öztürk (2007), Türkiye’de batılılaşma sürecinin başlangıcından beri bahsedilen STK’lar gibi birçok sivil toplum hareketlerinin var olmaya çalıştığını söylemektedir. Yasalarla sürekli denetim altına alınmaya çalışılan bu hareketlerin gerçek anlamda birer

sivil toplum hareketi niteliği kazanmadığı ve tarihsel süreçte bazılarının günümüze ulaşmadığı görülmektedir. Günümüzde varlığını sürdüren çoğu kuruluşların ise tarihi yapı ve çevre korunumunda zayıf kaldığı görülmektedir. Bölgesel takip sisteminin oluşturulması ve amaç edinerek devamlılığının sağlanması tarihi yapı korunumu artıracaktır. Tarihi yapılarda bölgesel takip sistemi sonucu oluşan değerlendirmeler, tarihi yapılarda müdahale kararlarının alınması sürecinde de faydalı olmaktadır (Pekmezci, 2018).

Türkiye'nin Avrupa da oluşan sistemi uygulama süreci, Avrupa'daki ülkeler kadar hızlı gerçekleşmemektedir. O yüzden alt yapı çalışmalarının yapıldığı ancak devamlı uygulanan bir sistem olmadığı anlaşılmaktadır. Bölgesel takip sisteminin oluşturulması ve tarihi yapıların periyodik olarak takip edilmesi, tarihi yapılarda oluşabilecek kalıcı hasarları engelleyecek ve bozulmaları fazla, yıpranmış yapıların restorasyonları için gereken yüksek meblağlı yatırımlara gerek kalmayacaktır. Kültürel miras ögesi olan tarihi yapının düzenli olarak bakımının yapılması restorasyon maliyetlerini de ciddi oranda düşürecektir (Van Balen, 2013).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

12 adet tarihi yapının bozulmasına ve onarımına ilişkin tarihler, bozulma ve onarım durumu ile ilgili bilgiler KKVKB ve KVBM'deki kurul kararlarından, teknik raporlarından ve yüklenici firmaların hazırlamış olduğu röleve, restitüsyon, restorasyon raporlarından elde edilmiştir (EK-5). Elde edilen kaynaklarda tez kapsamına dair bir bilgi paylaşımı varsa tarih olarak belirtilmiştir. Bazı bozulmaların ve onarımların belirtildiği karar ve raporlarda tek cümle ile bilgi paylaşılmasından ötürü oluşturulan diğer tablolar veya şekillerde veri olarak işlenememiştir. Yapının hangi yıllarda onarım gördüğünün bilinmesi çalışmanın niteliğini etkileyeceği için bilgi paylaşımı detaylı olmasa dahi çalışmaya eklenmiştir.

4.1. Bölge 1

4.1.1. Karatay Medresesi

4.1.1.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 1251

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1963, 1988, 1993 ve 2010 (Akok,1970)

Konya Selçuklu ilçesinde bulunan 1251 yılında Celalettin Karatay tarafından yaptırılan Karatay Medresesi, tek katlı, tek eyvanlı, kapalı avlulu (Tapur, 2009; Kuran, 1969; Bilici, 2016; Şahin, 1999) Anadolu Selçuklu mimarisine sahip bir yapıdır . Karatay Medresesi, döneminin önemli bir eğitim kurumu olmasıyla birlikte mimarisi, planı ve bezemeleri ile Selçukluların en önemli eserlerinden biridir (Atçeken, 1998; Düz 2019; Balcı, 2018). Osmanlılar zamanında eğitim amacıyla kullanılan Karatay medresesi 19. yüzyılın sonunda terk edilmiştir (Tapur, 2009). Medrese olarak inşa edilmiş ve uzun yıllar medrese olarak kullanılan tarihi yapı, 1955'ten bu yana Çini Eserleri Müzesi olarak hizmet vermektedir. Dikkat çeken büyük taç kapısı ile beraber medresenin üzerinin kubbe ile örtüldüğü görülmektedir (Aygör vd, 2010) (Görsel 4.1.). Döneminde, geniş malzeme yelpazesindeki malzemeleri kullanarak günümüze ulaşan Karatay Medresesi, özellikle kubbesinde bulunan çinileri ile dikkat çekmektedir. Tarihi yapıda kullanılan diğer malzemelere bakıldığında düzgün kesme taşın, moloz taşın ve tuğlanın da kullanıldığı görülmektedir (Aygör vd, 2010).

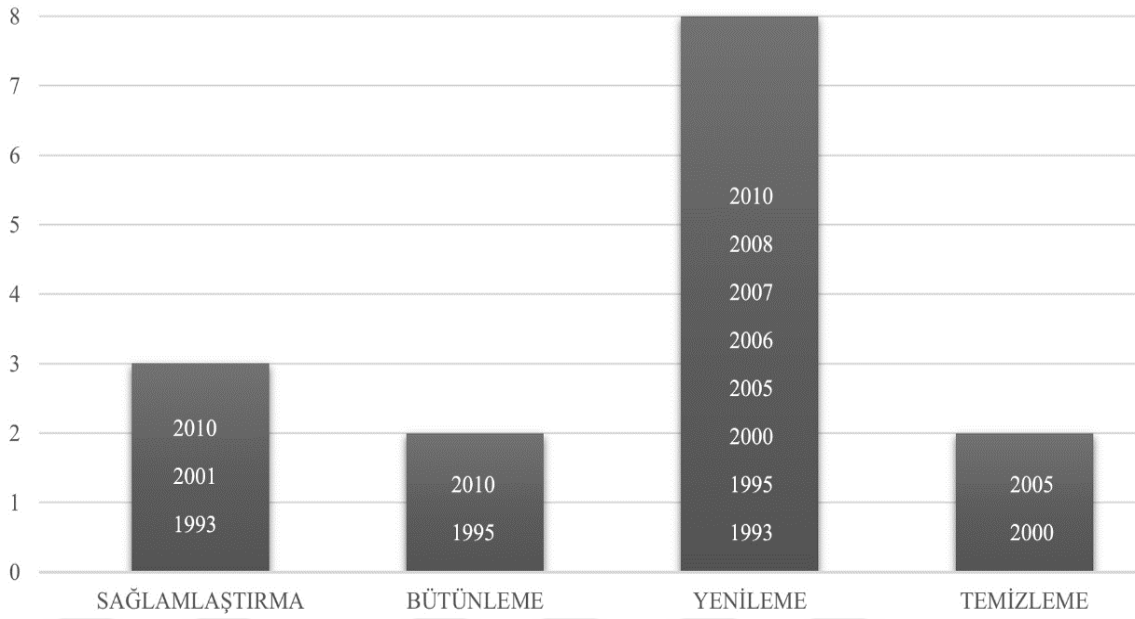

Görsel 4.1. *Karatay Medresesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)*

Oldukça işlek bir cadde üzerinde yer alması sebebiyle, yapı yüzeyinde, strüktüründe, kullanılan malzemeler de zaman zaman bozulmalar ve yapıda hasarlar meydana gelmektedir (Yılmaz ve Ulusoy, 2018). M. Önder 1952 (Önder, 1995) ve 1972 (Önder, 1971) baskılı iki kitabında, 1935, 1952, 1953, 1954, 1957 yıllarında yapıda onarımlar yapıldığı yazmaktadır (Erdemir, 2009: 37). Daha sonraki yıllarda 1988 ve 1993'te Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir (Cılasun ve Dursun, 2018). Geçirdiği birden fazla onarımlarla günümüze kadar gelebilmiş bu önemli yapı, her ne kadar korunsun da günümüze ulaşamamış bölümlerinin de bulunduğu göz ardı edilmemelidir.

4.1.1.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Birinci bölge de yer alan Karatay Medresesi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1993-2010 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1993, 1995, 2000, 2005, 2006, 2007, 2008, 2010 yılında yenilenme, 1993, 2001, 2010 yılda sağlamlaştırma, 1995 ve 2010 yılında bütünleme, 2000 ve 2005 yıllarında ise temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken 2010 yılında sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme ihtiyacı ile restorasyon yapıldığı gözlenmiştir (Bkz. Şekil 4.1.).

Şekil 4.1. Karatay Medresesi müdahale türü

Tablo 4.1. Karatay Medresesi'nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %36 (13 veri) ile sıvanın en çok bozulmaya uğrayan yapı malzemesi olduğu görülmüştür. Sıva yüzeylerinde oluşan bozulmalarda kendi içinde değerlendirildiğinde ilk sırada %14 (5 veri) ile en çok sıva çatlağı olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada %11 (4 veri) sıva dökülmesi olduğu görülmüştür. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %27 (10 veri) ile çinidir. Üçüncü sırada ise %6 (2 veri) ile sıva yüzeylerde görülen kabarma olduğu tespit edilmiştir. Karatay medresesinde süsleme amacıyla yapılan çinilerde %8 ile (3 veri) en çok kabarma ve kirlenme bozulmaları görülmüştür. Üçüncü sırada %15 (5 veri) ile boya ve taş yüzeylerde gerçekleşen bozulmaların yer aldığı belirlenmiştir. Dördüncü sırada ise %9 (3 veri) ile mermerin yer aldığı görülmektedir. En çok 2010 yılında %25 (9 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir. İkinci sırada yer alan 2008 yılında ise 7 farklı bozulma türü görülmüştür. Üçüncü sırada yer alan 2005 yılında 6 farklı bozulma türü tespit edilmiştir. Dördüncü sırada ise 2007 yılında gerçekleşen 5 farklı bozulma türünün olduğu gözlemlenmiştir. Tablo 4.1. incelendiğinde bazı bozulma türlerinin farklı yıllarda tekrarladığı görülmüştür. Bazı yıllarda ise birden fazla bozulmaların olduğu görülmüştür. Dolayısıyla malzemede oluşan bozulmaların o yıl içerisinde alınan yanlış onarım kararları ile birlikte bozulmaların önüne geçilemediği ve tekrara düştüğü görülmüştür. Bozulmaların önüne geçilemediği takdirde yapının orijinalliğinin de kaybolacağı unutulmamalıdır.

Tablo 4.1. *Karatay Medresesi malzemedeki gerçekleşen bozulma türleri*

Malzeme	Bozulma	Yıl							Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1993	2000	2005	2006	2007	2008	2010	
Sıva	Sıva çatlağı	1	1			1	1	1	5 (%14)
	Çürüme	1							1 (%3)
	Rutubet							1	1 (%3)
	Kabarma	1	1						2 (%6)
	Sıva dökülmesi	1				1	1	1	4 (%11)
Boya	Boya kaybı					1		1	2 (%6)
	Boya çatlağı							1	1 (%3)
	Nemlenme						1	1	2 (%6)
Taş	Kırık						1		1 (%3)
	Çürüme							1	1 (%3)
	Renk değişimi							1	1 (%3)
	Çatlak						1		1 (%3)
	Kirlenme							1	1 (%3)
Çini	Kırık					1			1 (%3)
	Kabarma			1	1		1		3 (%8)
	Malzeme kaybı			1		1			2 (%6)
	Aşınma				1				1 (%3)
	Kirlenme			1	1		1		3 (%8)
Mermer	Kirlenme			1					1 (%3)
	Tozuma			1					1 (%3)
	Kavlama			1					1 (%3)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		4 (%11)	2 (%6)	6 (%17)	3 (%8)	5 (%14)	7 (%19)	9 (%25)	36 (%100)

Strüktürel bozulma başlığı altında ise 2005 ve 2008 yılında strüktürel çatlak, 2008 yılında derz boşalması tespit edilmiştir.

Tablo 4.2. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulma türlerinde en çok %33 (3 veri) ile çimento ile müdahale yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %22 (2 veri) ile özgün olmayan malzeme ile kaplandığı ve darbe sonucu oluşan yapısal çatlakların oluştuğu tespit edilmiştir. Üçüncü sırada ise %11 (1 veri) ile niteliksiz onarım ve yapıdaki kayıplar yer almaktadır. Bu durum yapının özgünlüğünü riske atmakla birlikte tarihi yapıyı geri dönülmez bir yıkıma da sürüklemektedir. Toplamda, insan eliyle yapılan bozulmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2006 yılında en fazla bozulma yaşandığı ve toplam bozulmaların %33'ünün bu yılda gerçekleştiği gözlemlenmektedir. 2005 ve 2010 yıllarında ise 2 farklı bozulma türünün gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. 2007 ve 2008 yıllarında %11 ile 1 farklı bozulma türü görülmüştür. Bu durum, belirli bir dönemde

birden fazla yapılan müdahalelerin tarihi yapıyı olumsuz etkilediğini ve dikkatli onarımların gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tablo 4.2. *Karatay Medresesi'nde insan eliyle yapılan bozulma tablosu*

İnsan Eliyle Olan Bozulmalar Tablosu	Yıl					Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2005	2006	2007	2008	2010	
Niteliksiz onarım					1	1 (%11)
Yapıdaki kayıplar	1					1 (%11)
Darbe sonucu oluşan yapısal çatlak		1		1		2 (%22)
Çimento ile müdahale	1	1	1			3 (%33)
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması		1			1	2 (%22)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%22)	3 (%33)	1 (%11)	1 (%11)	2 (%22)	9 (%100)

Doğal yolla oluşan bozulmalara bakıldığında en çok %50 (2 veri) ile nemlenme olduğu tespit edilmiştir. Gözlemlenen diğer bozulmalar ise tuzlanma ve çürüme olarak %25 (1 veri) ile ikinci sırayı paylaşmaktadır. Toplam doğal yolla oluşan bozulmalara bakıldığında dört yılda da farklı bozulma türlerinin görüldüğü ve eşit olarak dağıldığı saptanmıştır. Yapının onarımında nemlenmeye karşı direnç gösteren malzemeler kullanılmasının gerekliliği Tablo 4.3. ile ortaya konmuştur.

Tablo 4.3. *Karatay Medresesi'nde doğal yolla bozulma tablosu*

Doğal Yolla Oluşan Bozulmalar	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1993	2000	2005	2008	
Çürüme	1				1 (%25)
Nemlenme		1		1	2 (%50)
Tuzlanma			1		1 (%25)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	4 (%100)

4.1.1.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Tablo 4.4. incelendiğinde onarım yöntemlerinde en çok %75 (3 veri) ile yüzey temizliği yapıldığı tespit edilmiştir. Diğer bir onarım yöntemi olarak kurtarma kazısı 1 kez tercih edildiği görülmüştür. Toplam yöntemlere bakıldığında dört yıl arasından en çok 2008 yılında iki farklı onarım yöntemi uygulanmıştır. Tarihi yapının yüzeyinde

yıllarca kalan boya, sıva, çimento vb. malzemeler için farklı alanlarda sürekli yüzey temizliği ile onarım yapılması yapının kirlenmeye yatkın olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Tablo 4.4. Karatay Medresesi onarım yöntemleri

Onarım Yöntemleri	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2005	2006	2008	
Kurtarma kazısı			1	1 (%25)
Yüzey temizliği	1	1	1	3 (%75)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	2 (%50)	4 (%100)

Malzemede gerçekleşen onarımlar Tablo 4.5. incelendiğinde en çok onarıma ihtiyaç duyan ve onarımı yapılan yapı malzemesi % 26 (15 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. Sıva malzemesinin bozulma analizinde tespit edilen sayı ile onarım tablosunda görülen sayı birbirini karşıladığı gözlenmektedir. İkinci sırayı %19 ile çini takip etmektedir. Üçüncü sırada ise %11 ile tuğla yer almaktadır. Sıralamada ilk üç veriye bakıldığında bu malzemelerde oluşan bozulmaların daha fazla olması hasara aktif olarak maruz kaldıklarını göstermektedir. Böylelikle onarıma en çok ihtiyaç duyan yapı malzemeleri ile karşımıza çıkmaktadır. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %16 ile 2006 yılında gerçekleştiği görülmüştür.

Tablo 4.5. Karatay Medresesi malzemede gerçekleşen onarım türleri

Malzeme	Onarımı	Yıl								Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1993	2000	2001	2005	2006	2007	2008	2010	
Ahşap	Ahşap hatılların yenilenmesi	1				1				2 (%4)
	Ahşap doğramaların yenilenmesi							1		1 (%2)
	Pinotekst cila yapılması	1								1 (%2)
	Emprenye edilmiş ahşap kullanımı	1								1 (%2)
	Ahşap kündekari kapı kanadı					1				1 (%2)
Tuğla	Karo tuğla ile döşeme					1				1 (%2)
	Çürüyen tuğlaların ve derzlerin onarımı	1								1 (%2)
	Süpürgelik yapımı	1								1 (%2)
Sıva	Sıva raspası	1			1	1		1	1	5 (%11)
	Kireç sıva yapılması					1				1 (%2)
	Sıva ile onarım	1	1		1					3 (%6)
	Çamur sıva yapılması		1							1 (%2)
	Kireç harçlı horosan sıva						1	1	1	3 (%6)
	Hidrolik kireç harcı ile dolgu				1					1 (%2)
	Mozaik sıva yapılması	1								1 (%2)

Tablo 4.5. (Devam) Karatay Medresesi malzemedeki gerçekleşen onarım türleri

Boya	Badana yapılması	1	1	2 (%4)						
	Su bazlı asit içermeyen		1 1	2 (%4)						
	Boya kullanımı									
	Boya uygulaması	1		1 (%2)						
Taş	Çürüyen taşların ve derzlerin onarımı	1		1 (%2)						
	Kayan taşı döşeme yapılması	1		1 (%2)						
	Malzeme yenilenmesi		1	1 (%2)						
Çini	Çinilerin devam ettirilmesi	1	1	2 (%4)						
	Çinilerin onarılması		1 1 1	3 (%6)						
	Koruyucu paraloid b72 kullanımı		1	1 (%2)						
	Çini üzeri çimentonun temizliği		1	1 (%2)						
	Ab 57 formülü ile temizleme		1	1 (%2)						
	Çini üstü sıva	1		1 (%2)						
	Noionik deterjan ve pamuk sarılmış									
	baget ile çini yüzeyi temizliği	1		1 (%2)						
	Çini üzerinde bulunan kılcal									
çatlakların güçlendirilmesi	1		1 (%2)							
Kurşun	Kurşun kubbenin yenilenmesi	1	1	2 (%4)						
	Kubbe örtüsünün kaldırılması		1	1 (%2)						
Cam	Eyvan zemininde cam tuğla kullanımı		1	1 (%2)						
	Kırılmaz cam kullanımı		1	1 (%2)						
Demir	Demir parmaklık tamiri		1 1	2 (%4)						
	Yeni demir parmaklık yapılması	1	1	2 (%4)						
	Demir parmaklık sökülmesi		1	1 (%2)						
Mermer	Mermer yüzeylerde									
	Paraloid b72 kullanımı	1		1 (%2)						
Alüminyum	Ahşap görünümlü alüminyum		1	1 (%2)						
Çelik	Çelik kemer		1	1 (%2)						
	Çelik tel örgü		1	1 (%2)						
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		2 (%4)	13 (%23)	1 (%2)	9 (%16)	16 (%28)	2 (%4)	11 (%19)	3 (%5)	57 (%100)

Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında yapıda en çok çatlakların görüldüğü ve bu doğrultuda %27 (3 veri) ile çatlakların onarımının gerçekleştiği görülmüştür. İkinci sırada %18 (2 veri) ile epoksi enjeksiyonun yer aldığı görülmekle birlikte yapının çatlaklara karşı ciddi bir onarıma ihtiyaç duyduğunu da kanıtlar niteliktedir. Diğer strüktürel onarım türlerinin de Tablo 4.6. de eşit olarak dağıldığı görülmektedir. Dört yıl içerisinde yapılan onarımlara bakıldığında en çok onarım %36 (4 veri) ile 2006 ve 2010 yılında yapıldığı görülmüştür. Tarihi yapıda alınan yanlış müdahale kararları ile geçici sonuçlar elde edilmiş ve bazı onarımlara tekrar ihtiyaç duyulmuştur.

Tablo 4.6. Karatay Medresesi strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarım	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2000	2006	2007	2010	
Kapı ve pencere açılması				1	1 (%9)
Şeffaf polikarbonat çatı örtüsü				1	1 (%9)
Derz onarımı	1				1 (%9)
Döşemenin sökülmesi		1			1 (%9)
Yağmur borularının onarılması	1				1 (%9)
Epoksi enjeksiyonu		1		1	2 (%18)
Çatlakların onarılması		1	1	1	3 (%27)
Sağlamlaştırma uygulanması		1			1 (%9)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%18)	4 (%36)	1 (%9)	4 (%36)	11 (%100)

Tarihi yapı üzerinde, malzeme veya strüktür dışında gerçekleşen yapıdaki onarımlar yapısal onarım başlığı altında incelenmiştir. Tablo 4.7. incelendiğinde yapı üzerinde yıkımların gerçekleştiği ve %38 ile yıkılan bölümlerin tamamlanması en çok ihtiyaç duyulan onarım türü olduğu görülmüştür. %26 (2 veri) ile ikinci sırada bulunan pencere ve kapı doğramalarının 10 yıl içerisinde iki kez yenilendiği gözlenmiştir. Muhdes ekin kaldırılmasına, kâğıt hamuru kompresine ve ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesine ise 10 yıl içerisinde 1 kez ihtiyaç duyulmuştur. En çok onarım %38 (3 veri) ile 2005 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 4.7. Karatay Medresesi yapısal onarım türleri

Yapısal Onarım	Yıl					Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2000	2005	2006	2008	2010	
Yıkılan bölümlerin tamamlanması		1	1	1		3 (%38)
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi	1				1	2 (%26)
Kâğıt hamuru kompres		1				1 (%13)
Ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesi		1				1 (%13)
Muhdes ekin kaldırılması					1	1 (%13)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%13)	3 (%38)	1 (%13)	1 (%13)	2 (%26)	8 (%100)

Tablo 4.8. incelendiğinde çevresel onarım olarak 9 yıl içerisinde 2 kez bahçe duvarı örüldüğü saptanmıştır. En fazla onarımın yapıldığı yıl ise 2001 yılı olarak görülmektedir. Çevresel onarım olarak 3 veri elde edilmekle beraber bahçe duvarının iki kez örülmesi,

ilk onarımda yeterli önlemin alınmadığını kanıtlar niteliktedir. Ayrıca tesisat onarımı olarak 2007 yılında ıskandırma yapılmıştır.

Tablo 4.8. *Karatay Medresesi çevresel onarım türleri*

Çevresel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1995	2001	2010	
Bahçe duvarının örülmesi		1	1	2 (%50)
Havuz etrafına halat gerilmesi	1			1 (%25)
Bahçe havuzu sökülmesi		1		1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25)	2 (%50)	1 (%25)	4 (%100)

4.1.2. Ali Gav Medresesi

4.1.2.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 13.yüzyıl

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1826, 1901 ve 2012

Konya Selçuklu ilçesinde bulunan ve Karatay Medresesine çok yakın konumda bulunan Ali Gav Medresesi'nin yapım yılı tam olarak bilinmiyor olmakla beraber 13. yüzyıl olarak tahmin edilmektedir. Önge (1965), yapının şeklinden ve inşasında kullanılan Antik yapı malzemeleri sebebiyle medresenin XII. yüzyıl sonu ile XIII. yüzyıl başlarında yapılmış olabileceği öngörmektedir. Yapıldığı yılda, zaviye olarak kullanıldığı tahmin edilen daha sonra medrese olarak kullanılan bu yapı, yapım yılı düşünüldüğünde Konya'daki ilk kapalı avlulu medrese örneğini oluşturduğu görülmektedir (Şenalp, 2019).

XIII. yüzyıl erken medreselerinden olan tarihi yapı ciddi kayıplara uğrayarak ana eyvan ve iki kubbeli mekân ile günümüze ulaşabilmiştir. Kubbeli avlu ve etrafındaki mekânlar yapılan kazı çalışmalarına ve restitüsyona göre tamamlanmıştır (Gökbaş, 2019). Selçuklu dönemine ait bu değerli tarihi yapı da ağırlıklı olarak taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Gürdal, 2023) (Görsel 4.2.).

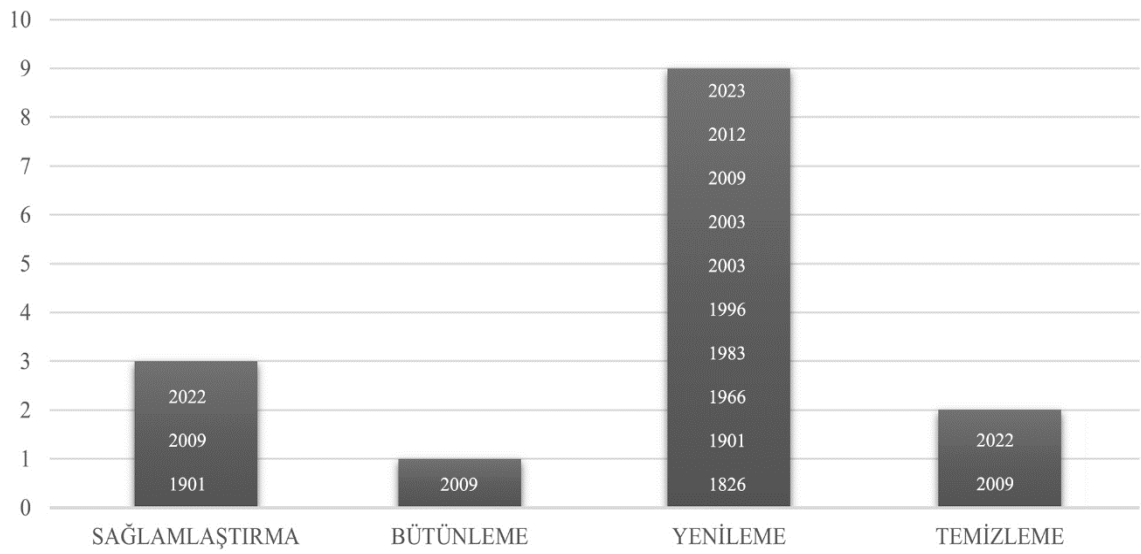
Görsel 4.2. Ali Gav Medresesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Günümüze kadar ulaşabilmesinde geçirdiği sayısız onarımların etkisi büyüktür. Özellikle kurşun kubbenin kaldırılarak yenilikçi bakış açısı ile cam kubbenin giydirilmesi yapının dikkat çekiciliğini arttırmış ve çağı yakalayan çağdaş eki ile simgeleşmiştir. Kültürel miras ögesi olan tarihi yapının, 1901 yılındaki geniş çaplı onarımından sonra, 1965 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan kazı çalışmaları ile plan şeması ve sütun yerleri belirlenmiştir (Yaldız, 2003). Yerin altına gömülü vaziyette bulunan yapının onarım aşamasında sıvalarının raspa edilmesiyle birlikte kimliği açığa çıkmıştır. 1965'te yapılan onarım çalışmaları ile yapı içinde çini parçaları da bulunmuştur. 2009 yılında hazırlanmış olan rölöve, restitüsyon ve restorasyon proje ve raporları onaylanmıştır. 2012 yılında yapı restore edilmek üzere teslim edilmiştir. 2013 yılında biten restorasyon işlemi ile yapı KOMEK olarak yeniden işlevlendirilmiş ve günümüzde hala bu işlevle devam ettiği görülmüştür. Böylelikle restorasyon çalışması kapsamında temizleme, sağlamlaştırma ve bütünleme metotları uygulanmıştır (Şenalp, 2019).

4.1.2.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Birinci bölge de yer alan Ali Gav Medresesi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1826-2023

yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1826, 1901, 1966,1983, 1996, 2003, 2009, 2012 ve 2023 yılında yenilenme, 1901, 2009, 2022 yılda sağlamlaştırma, 2009 ve 2022 yıllarında temizleme, 2009 yılında ise bütünleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken 2009 yılında sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme ve temizleme ihtiyacı ile restorasyon yapıldığı gözlenmiştir. 2009 yılında kapsamlı bir restorasyon yapıldığı gözlenmektedir (bkz. Şekil 4.2.).

Şekil 4.2. Ali Gav Medresesi müdahale türü

Ali Gav Medresesi'nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %40 (8 veri) ile taş en çok bozulmaya uğrayan yapı malzemesi olduğu görülmüştür. Taş yüzeylerinde oluşan bozulmalarda kendi içinde değerlendirildiğinde %10 (2 veri) ile kırık, renk değişim, kirlenme ilk sırayı eşit olarak paylaşmaktadır. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %35 (7 veri) ile sıvadır. Mermer ve demir %10, tuğla %5 ile sıralamayı takip etmektedir. En çok 2009 yılında %50 (10 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir. İkinci sırada yer alan 2012 yılında ise 9 farklı bozulma türü görülmüştür. En son sırada 1 bozulma türü görüldüğü 1966 yılı yer almaktadır. Tablo 4.9. incelendiğinde bazı bozulma türlerinin farklı yıllarda tekrarladığı görülmüştür. Dolayısıyla malzemede oluşan bozulmaların onarımı için kalıcı bir çözüm bulunamamış ve tekrara düştüğü görülmüştür.

Tablo 4.9. *Ali Gav Medresesi malzemedeki gerçekleşen bozulma türleri*

Malzeme	Bozulmalar	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1966	2009	2012	
Sıva	Sıva çatlağı			1	1 (%5)
	Renk değişimi		1	1	2 (%10)
	Rutubet	1	1	1	3 (%15)
	Kabarma			1	1 (%5)
Taş	Nemlenme		1		1 (%5)
	Aşınma		1		1 (%5)
	Kırık		1	1	2 (%10)
	Renk değişimi		1	1	2 (%10)
	Kirlenme		1	1	2 (%10)
Tuğla	Kırık		1		1 (%5)
Mermer	Kırık		1		1 (%5)
	Renk değişimi		1		1 (%5)
Demir	Paslanma			1	1 (%5)
	Korozyon			1	1 (%5)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		1 (%5)	10 (%50)	9 (%45)	20 (%100)

Tablo 4.10. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulma türlerinde en çok %33 (2 veri) ile nitelsiz onarım yapıldığı görülmüştür. Daha sonra %16 (1 veri) uygun olmayan boya kullanımı, darbe sonucu oluşan yapısal çatlak, çimento ile müdahale, özgün olmayan malzeme ile kaplanması eşit oranda sıralamada yer aldığı tespit edilmiştir. Böylesi bozulmaların gerçekleşmesi ile yapının özgünlüğü de gölgede kalmaktadır. Tablo 4.10. incelendiğinde, 2009 yılında en fazla bozulma yaşandığı ve toplam bozulmaların %67'sinin bu yılda gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Bu durum, belirli bir dönemde yapılan müdahalelerin özgünlüğünü ciddi oranda etkilediğini ve dikkatli onarımların gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tablo 4.10. *Ali Gav Medresesi 'nde insan eliyle yapılan bozulma tablosu*

İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar	Yıl		Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2009	2012	
Nitelsiz onarım	1	1	2 (%33)
Uygun olmayan boya kullanımı		1	1 (%16)
Darbe sonucu oluşan yapısal çatlak	1		1 (%16)
Çimento ile Müdahale	1		1 (%16)
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması	1		1 (%16)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	4 (%67)	2 (%33)	6 (%100)

4.1.2.3.Yapıdaki Onarımların Yıllara Göre İzlenmesi

Malzemede gerçekleşen onarımlar Tablo 4.11. incelendiğinde en çok onarıma ihtiyaç duyan ve onarımı yapılan yapı malzemesi % 25 (4 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. İkinci sırayı %18,75 ile boya takip etmektedir. Üçüncü sırada ise %12,5 (2 veri) ile tuğla, taş, kurşun yer almaktadır. Böylelikle onarıma en çok ihtiyaç duyan yapı malzemeleri ile karşımıza çıkmaktadır. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %50 ile 2009 yılında gerçekleştiği görülmüştür. 2003 yılında yapılan onarımlar ise %38 ile İkinci sırada yer almaktadır.

Tablo 4.11. Ali Gav Medresesi 'nde malzemede gerçekleşen onarım türleri

Malzeme	Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1966	2003	2009	
Tuğla	Eriyen tuğlaların yenilenmesi			1	1 (%6)
	Tamamlama			1	1 (%6)
Sıva	Sıva raspası			1	1 (%6)
	Kireç sıva yapılması			1	1 (%6)
	Sıva ile onarım	1	1		2 (%13)
Boya	Badana yapılması	1	1		2 (%13)
	Yağlı boya yenilenmesi		1		1 (%6)
Taş	Çürüyen taşların ve derzlerin onarımı			1	1 (%6)
	Malzeme yenilenmesi			1	1 (%6)
Çini	Çinilerin devam ettirilmesi			1	1 (%6)
Kurşun	Üst örtüde kurşun kaplama		1	1	2 (%13)
Demir	Demir parmaklık tamiri		1		1 (%6)
Seramik	Seramik tamiri		1		1 (%6)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		2 (%13)	6 (%38)	8 (%50)	16 (%100)

Tablo 4.12. incelendiğinde yapı üzerinde en çok ihtiyaç duyulan onarım türü pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi olduğu görülmüştür. Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi 1996, 2003 ve 2009 yıllarında yapıda tekrarlanan bir onarım türü olması, yapılan onarımların yeterli olmadığını göstermektedir. Daha sonra muhdes ekin kaldırılması ve yıkılan bölümlerin tamamlanması %20 (1 veri) ile ikinci sırayı eşit olarak paylaşmaktadır. En çok onarım %60 (3 veri) ile 2009 yılında gerçekleşmiştir. Tüm onarım türlerine bakıldığında en fazla onarımın 2009 yılında gerçekleşmesi restorasyonla birden fazla iş kaleminde onarım yapıldığını kanıtlar niteliktedir.

Strüktürel onarım başlığı altında 2009 yılında derz onarımı ve 2003 yılında yağmur borularının onarılması gerçekleşmiştir.

Çevresel onarım başlığı altında 2023 yılında bahçe duvarının örülmesi ve çevre temizliğinin yapılması gerçekleşmiştir.

Tablo 4.12. *Ali Gav Medresesi 'nde yapısal onarım türleri*

Yapısal Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1966	2003	2009	
Yıkılan bölümlerin tamamlanması			1	1 (%20)
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi	1	1	1	3 (%60)
Muhdes ekin kaldırılması			1	1 (%20)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%20)	1 (%20)	3 (%60)	5 (%100)

4.1.3. İnce Minare Taş Eserler Müzesi

4.1.3.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 13.yüzyıl

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1714, 1956, 2000, 2007 ve 2024 (devam ediyor)

Karatay Medresesi, Ali Gav Medresesi ile yakın dönemlerde yapılan, Anadolu Selçuklu Döneminin izlerini üzerinde taşıyan nadir eserlerden biri olan İnce Minareli Medrese, yapım yılı olarak farklı kaynaklarda farklı tarihlerin belirtilmiş olmasından dolayı 13 yüzyıl olarak tarihlendirilmektedir. İnce Minareli Medrese plan şeması, kapalı avlulu ve tek eyvanlı düzene sahip olup taç kapısı Anadolu Selçuklu Döneminin simgelerinden biridir (Öney, 1970: 25; Coşkun, 2010: 13; Bayburtluoğlu, 1976: 100). Kullanılan malzemelere bakıldığında tuğla, sırlı tuğla, taş, mozaik çini örneklerinin bulunması ile çok az örneğine rastlanan Anadolu Selçuklu Mimarisi' nin karakteristik özelliğini taşımasıyla beraber ismini de Mescidin üzerinde bulunan sırlı tuğlalardan dolayı almıştır (Uzunharman, 2015; Coşkun, 2010; Sönmezsoy,2022) (Görsel 4.3.). İnce Minareli Medresenin yapıldığı yıldan beri konumu değişmemiş ve Konya merkezi, İnce Minareli Medrese etrafında şekillenmiştir (İnan Ocak, 2018). Merkez içinde kalan İnce Minareli Medrese, günlük çok daha yoğun yaya ve araç trafiğine maruz kalmaktadır

(Halaç ve Eroğlu, 2022). Buna benzer insan eli ile ve doğal yolla gerçekleşen birden fazla hasara uğramaktadır.

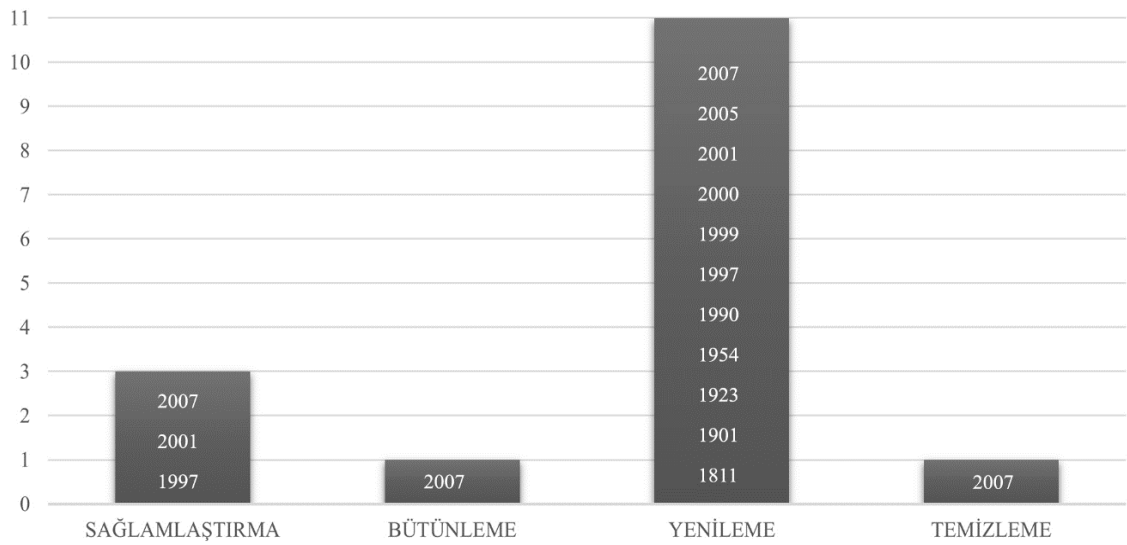
Görsel 4.3. *İnce Minare Taş Eserler Müzesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)*

Tarihte bilinen ilk onarım H. 1126/M. 1714 tarihinde yapılmıştır (Küçükdağ, 1989). 1714 yılından itibaren çeşitli onarımlar geçirmiş olup 1901 yılında yıldırım düşmüş ve iki şerefesi olan minarenin bir şerefesi yıkılmıştır. Medrese ve mihrabı günümüze kadar ulaşmış ancak mescit kısmı ise ulaşamamıştır (Türkiye Kültür Portalı, 2021). İnce Minareli Medrese'nin büyük bir kısmı günümüze ulaşmış olsa da tarihi yapının vermiş olduğu kayıplardan dolayı özgünlüğü zedelenmiştir. 1924 senesinde medreselerin kapatılmasından sonra uzun bir süre kullanılmamıştır. 1954 senesinde onarıma başlanmış ve 1956 yılında müze olarak açılmış olup içinde Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemine ait önemli taş ve ahşap eserler, konya kitabeleri, mezar taşları ve bazı mimari parçalar avluda ve yapının içerisinde bulunmaktadır (Akok, 1972; Gürdal, 2023; Tapur, 2009; Coşkun, 2010). İnce Minareli Medrese'nin, zamanla bazı bölümleri kayba uğramış olmasına rağmen çeşitli onarımlardan geçerek ve aslını korunarak günümüze ulaşmayı başarmış önemli eserlerden biridir (Yılmaz ve Ulusoy, 2018).

4.1.3.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Birinci bölge de yer alan İnce Minare Taş Eserler Müzesi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge

Müdürlüğü'nden 1811-2007 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1811, 1901, 1923, 1954, 1990, 1997, 1999, 2000, 2001, 2005 ve 2007 yılında yenilenme, 1997, 2001, 2007 yılda sağlamlaştırma, 2007 yıllarında temizleme ve bütünleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken 2007 yılında sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme ve temizleme ihtiyacı ile restorasyon yapıldığı gözlenmiştir. 2007 yılında kapsamlı bir restorasyon yapıldığı görülmektedir (bkz. Şekil 4.3.).

Şekil 4.3. İnce Minare Taş Eserler Müzesi müdahale türü

Tablo 4.13. de yıllara göre bakıldığında %41,5 (9 veri) ile taşın en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Taş yüzeylerinde oluşan bozulmalarda kendi içinde değerlendirildiğinde %14,5 (3 veri) ile çürümenin ilk sırada yer aldığı görüşmüştür. Yapının genelinde taş malzemesinin kullanılması bozulmaları da beraberinde getirmiştir. Özellikle taş yüzeylerde oluşan çürüme, çatlak, renk değişimi, kirlenme, kırık, derz boşalması yapının gözle görülebilir noktalarındadır. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %18 (4 veri) ile sıva ve tuğladır. Kurşun levhada ve demir malzemesi %9 (2 veri) ve ahşap %4,5 ile sırayı takip etmektedir. En çok 2000 yılında %46 (10 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir. İkinci sırayı paylaşan 1999 ve 2007 yılında ise 6 farklı bozulma türü görülmüştür. Tablo 4.13. incelendiğinde tekrara düşen ve tekrar onarıma ihtiyacı olan malzeme daha azdır.

Tablo 4.13. İnce Minare Taş Eserler Müzesi malzemedeki gerçekleşen bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1999	2000	2007	
Sıva	Renk değişimi	1			1 (% 4,5)
	Çürüme	1			1 (% 4,5)
	Kirlenme	1			1 (% 4,5)
	Sıva dökülmesi	1			1 (% 4,5)
Taş	Kırık		1		1 (% 4,5)
	Çürüme	1	1	1	3 (%14,5)
	Derz boşalması		1		1 (% 4,5)
	Renk değişimi		1		1 (% 4,5)
	Çatlak	1	1		2 (%9)
	Kirlenme			1	1 (% 4,5)
Tuğla	Derz boşalması		1		1 (% 4,5)
	Çürüme		1		1 (% 4,5)
	Aşınma			1	1 (% 4,5)
	Kirlenme			1	1 (% 4,5)
Ahşap	Çürüme		1		1 (% 4,5)
Kurşun levha	Yırtılma		1		1 (% 4,5)
Demir	Çürüme		1		1 (% 4,5)
	Nemlenme			1	1 (% 4,5)
	Kirlenme			1	1 (% 4,5)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		6 (%27)	10 (%46)	6 (%27)	22 (%100)

Tablo 4.14. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulma türlerinde niteliksiz onarım, pencere ve kapı kapatılması, çimento ile müdahale, özgün olmayan malzeme ile kaplanması %25 (1 veri) ile eşit oranda sıralamada yer aldığı tespit edilmiştir. Yapıda özgün parçaların değiştirilmesi yapının dönemini ve tarihini anlamayı zorlaştırdığı kadar geleceğe miras bırakılmasını da güçleştirmektedir. Toplamda insan eliyle yapılan bozulmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2007 yılında en fazla bozulma yaşandığı ve toplam bozulmaların %75'nin bu yılda gerçekleştiği görülmektedir. İnsan eliyle oluşan bozulma türlerinde bozulmaların %25'inin gerçekleştiği yılın ise 1923 yılı olduğu tespit edilmiştir. Mekânsal bozulma olan 2007 yılın da görülen muhtesek ek yapılacak restorasyon çalışmalarında kaldırılacaktır.

Tablo 4.14. İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nde insan eliyle yapılan bozulma türleri

İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar	Yıl		Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1923	2007	
Niteliksiz onarım		1	1 (%25)

Tablo 4.14. (devam) *İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nde insan eliyle yapılan bozulma türleri*

Pencere-kapı kapatılması	1	1 (%25)
Çimento ile müdahale	1	1 (%25)
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması	1	1 (%25)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%25) 3 (%75)	4 (%100)

4.1.3.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

İnce Minare Taş Eserler Müzesi onarım yöntemleri Tablo 4.15. de incelendiğinde onarım yöntemlerinde imitasyon, basınçlı su kullanımı, yüzey temizliği, çürütme yöntemi %25 ile eşit dağılım göstermektedir. Toplam yöntemlere bakıldığında dört yıl arasından en çok 2007 yılında üç farklı onarım yöntemi uygulanmıştır. Tarihi yapının yüzeyinde uygulanan onarım yöntemlerinde farklı tekniklere de yer verilmesi onarımı güç bozulmaların olduğunu da vurgulamaktadır.

Tablo 4.15. *İnce Minare Taş Eserler Müzesi onarım yöntemleri*

Onarım Yöntemleri	Yıl		Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1990	2007	
İmitasyon		1	1 (%25)
Basınçlı su kullanımı		1	1 (%25)
Yüzey temizliği	1		1 (%25)
Çürütme yöntemi		1	1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25) 3 (%75)		4 (%100)

İnce Minare Taş Eserler Müzesi malzemede gerçekleşen onarım türlerine bakıldığında en çok onarıma ihtiyaç duyan ve onarımı yapılan yapı malzemesi % 20 (8 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. İkinci sırayı %15 (6 veri) ile ahşap ve kurşun takip etmektedir. Üçüncü sırada %14 (5 veri) ile taş malzemede gerçekleşen onarım yer almaktadır. Dördüncü sırada ise %8 (3 veri) ile boya ve demirin eşit olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Onarıma en çok ihtiyaç duyan yapı malzemeleri, yapıda yaygın olarak bulunduğunu göstermektedir. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %35 (14 veri) ile 2000 ve 2007 yılında gerçekleştiği görülmüştür. 7 yıl içerisinde ciddi onarımların yapılmasına ihtiyaç duyulması Tablo 4.16. İnce Minare Taş Eserler Müzesi malzemede gerçekleşen onarım türlerinde görülmektedir.

Tablo 4.16. İnce Minare Taş Eserler Müzesi malzemedeki gerçekleştirilen onarım türleri

Malzeme	Onarım	Yıl							Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1811	1954	1997	1999	2000	2001	2007	
Ahşap	Ahşap yüzeylerde emprenye emdirilmesi					1		1	2 (%5)
	Ahşap çatı yapılması			1					1 (%3)
	Ahşap hatılların yenilenmesi			1		1			2 (%5)
	Ahşap kirişler yenilenecek							1	1 (%3)
Tuğla	İmitasyon tuğla yapılması						1		1 (%3)
	Tuğlaların yenilenmesi					1			1 (%3)
Sıva	Sıva raspası				1			1	2 (%5)
	Sıva ile onarım	1				1			2 (%5)
	Çamur sıva yapılması				1	1			2 (%5)
	Çimentosuz horosan harçlı sıva				1	1			2 (%5)
Boya	Badana yapılması					1		1	2 (%5)
	Boya temizliği							1	1 (%3)
Taş	Çürüyen taşların ve derzlerin onarımı				1	1		1	3 (%8)
	Zeminde yenileme yapılması							1	1 (%3)
	Malzeme yenilenmesi							1	1 (%3)
Kurşun	Üst örtüde kurşun kaplama		1			1			2 (%5)
	Ahşap çatı üstü kurşun kaplama							1	1 (%3)
	Kurşun kubbenin yenilenmesi				1	1		1	3 (%8)
Cam	Eyvan zemininde cam tuğla kullanımı							1	1 (%3)
	Kırık camların yenilenmesi					1			1 (%3)
Demir	Antipas uygulanması							1	1 (%3)
	Demir parmaklık tamiri				1				1 (%3)
	Yeni demir parmaklık yapılması					1			1 (%3)
Seramik	Karo seramik sökülmesi						1		1 (%3)
Alüminyum	Ahşap görünümlü alüminyum doğrama							1	1 (%3)
	Alüminyum malzemelerin yenilenmesi					1			1 (%3)
Çelik	Çelik kemer							1	1 (%3)
	Çelik çember					1			1 (%3)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		1 (%3)	1 (%3)	2 (%5)	6 (%15)	14 (%35)	2 (%5)	14 (%35)	40 (%100)

Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında yapıda %30 ile en çok derz onarımının yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %20 (2 veri) ile epoksi enjeksiyonun yer aldığı görülmekle birlikte yapının çatlaklara karşı da kalıcı bir çözüm bulunmalıdır. Üçüncü sırada kapı ve pencere açılması, boşluk ve eksiklere dolgu yapılması, yağmur borularının onarılması, kapatma macunu kullanımı %10 (1 veri) ile eşit oranda yer almaktadır. Dört yıl içerisinde yapılan onarımlara bakıldığında en çok onarım %40 (4 veri) ile 2007 yılında yapıldığı görülmüştür. Tarihi yapıda alınan yanlış müdahale kararları ile geçici sonuçlar elde edilmiş ve bazı onarımlara tekrar ihtiyaç duyulmuştur (bkz. Tablo 4.17.).

Tablo 4.17. İnce Minare Taş Eserler Müzesi strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarım	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1811	1999	2000	2007	
Kapı ve pencere açılması		1			1 (%10)
Derz onarımı		1	1	1	3 (%30)
Boşluk ve eksiklere dolgu yapılması				1	1 (%10)
Saçak yenilenmesi	1				1 (%10)
Yağmur borularının onarılması			1		1 (%10)
Epoksi enjeksiyonu			1	1	2 (%20)
Kapatma macunu kullanımı				1	1 (%10)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%10)	2 (%20)	3 (%30)	4 (%40)	10 (%100)

Tablo 4.18. incelendiğinde 1990 yılında çağdaş ek yapılması, 2000 de pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi ve 2007 yılında parça değişikliği yapılması ile beraber yapısal onarım ihtiyacını karşılamaya yönelik bir çalışma olduğu gözlemlenmektedir. Yapılan onarımlar ile tarihi yapının günümüz şartlarına uygun ve işlevini devam ettirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.18. İnce Minare Taş Eserler Müzesi yapısal onarım türleri

Yapısal Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1990	2000	2007	
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi		1		1 (%33,3)
Çağdaş ek yapılması	1			1 (%33,3)
Parça değişikliği			1	1 (%33,3)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%33,3)	1 (%33,3)	1 (%33,3)	3 (%100)

Tablo 4.19. incelendiğinde 2000 yılında elektrik tesisatı ve yangın alarm sistemi onarımı, 2005 de güvenlik sistemi ve 2007 yılında ışıklandırma sistemi yapıldığı gözlenmiştir. Farklı yıllarda farklı tesisatların onarılması kademeli ve zamana yayılmış onarım sürecine örnek oluşturmaktadır.

Tablo 4.19. İnce Minare Taş Eserler Müzesi tesisat onarım türleri

Tesisat Onarımı	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2000	2005	2007	
Elektrik tesisatı onarımı	1			1 (%25)

Tablo 4.19. (Devam) *İnce Minare Taş Eserler Müzesi tesisat onarım türleri*

Işıklandırma sis. yapılması		1	1 (%25)
Güvenlik sistemi		1	1 (%25)
Yangın alarm sistemi	1		1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%50)	1 (%25)	1 (%25)
			4 (%100)

4.2. Bölge 2

4.2.1. Alaaddin Keykubad Cami

4.2.1.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 1221

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1965, 1980, 2014

Konya'nın odağında şehrin en görkemli yerinde bulunan Alaaddin Keykubat Cami, 1235 yılında hizmete açılmıştır. Konya'nın en büyük ve en eski camisi olan Alaaddin Keykubat Cami, Anadolu Selçuklu Dönemine ait değerli eserlerden biridir (Tapur, 2009). Alâeddin Camisi'nin bütünlük göstermeyen ve düzensiz bir yerleşime sahip planı “kûfe plan” olarak tanımlanmaktadır (Gökbaş, 2019).

Alâeddin Keykubat Camisi'nde çeşitli yapı malzemeleri kullanılmıştır. Malzemelere bakıldığında yapının genelinde taş malzeme kullanıldığı görülmektedir (Görsel 4.4.). Üst örtüde, kemerlerde, mahfil ayaklarında ve minare gövdesinde daha çok tuğla kullanılmıştır. Ahşap malzemenin kullanıldığı yerler ise sütunların gergi çubuklarında, minberde görülmektedir (Gökbaş, 2019).

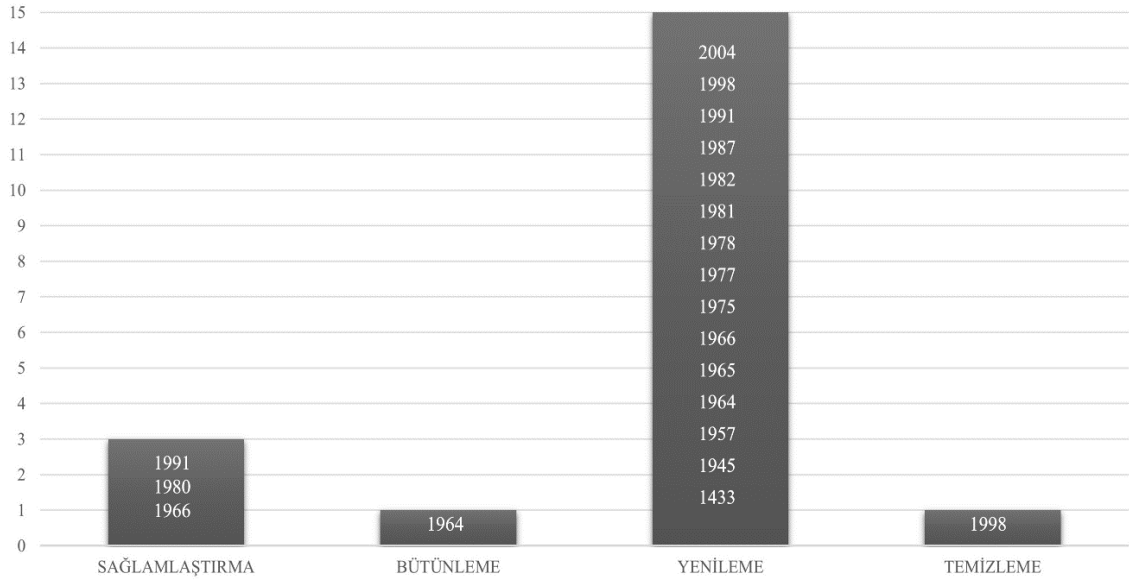
Görsel 4.4. *Alaaddin Keykubat Cami güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)*

Cami, I. ve II. Dünya Savaşı dönemlerinde yapıları gibi askeri amaçlı kullanılmasından dolayı ibadete kapatılmıştır (Sönmezsoy, 2022; Önder, 1971). Alaaddin Keykubat Cami'nin yakınına 1900 yılında şehrin içme suyu ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan su deposu, su sızdırdığı ve tehlike arz ettiği için 1982'de iptal edilmiştir (Abicel, 1987; Erdemir, 2009: 88). Su sızdıran depo iptal edilmiş olmasına rağmen uzun yıllar camiye bozulmalara uğratmış ve caminin çok kez onarıma ihtiyacı olmuştur. Caminin sudan kaynaklı çatlayan ve oturma yapan bölümlerinde 1965 yılında takviye için betonarme dolgu yapılarak yapının onarımı sağlanmıştır. 1980'den bu yana uzun ve kapsamlı restorasyonlar yapılarak eksik onarımlarla beraber 1995 yılında ibadete açılmıştır (Erdemir, 2009; Dülgerler, 1996). 2014 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılan restorasyon ile yapının sürdürülebilirliği artmıştır (Cılasun ve Dursun, 2018).

4.2.1.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Şekil 4.4. İncelendiğinde ikinci bölge de yer alan Alaaddin Keykubat Cami için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1433-2021 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1433,1945, 1957, 1964,1965, 1966, 1975,1977, 1978,1981, 1982, 1987, 1991, 1998 ve 2004 yılında

yenilenme, 1966,1980,1991 yılda sağlamlaştırma, 1964 yılında bütünleme, 1998 yılında ise temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken yakın tarihler arasında yenilemeye ihtiyaç duyulduğu da gözlenmiştir. Alaaddin Keykubad Caminin, 2014 yılına ait restorasyon verileri arşiv verilerinde bulunmadığı için tablolara, bilgileri işlenememiştir.

Şekil 4.4. Alaaddin Keykubad Cami müdahale türü

Malzemede bozulma tablosu (EK-1.) incelendiğinde, Alaaddin Keykubat Cami’nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %43 (16 veri) ile taşın en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Taş yüzeylerinde oluşan bozulmalarda kendi içinde değerlendirildiğinde %11 (4 veri) ile nemlenme ve çökmenin ilk sırada yer aldığı görüşmüştür. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %19 (7 veri) ile sıvadır. En çok 2000 yılında %46 (10 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir. İkinci sırayı paylaşan 1998 yılında ise 4 farklı bozulma türü görülmüştür.

Tablo 4.20. incelendiğinde yapıda %30 ile en çok strüktürel çatlak olduğu görülmüştür. İkinci sırada %22 ile (5 veri) zeminde bozulma görülmüştür. Üçüncü sırada %13 (3 veri) çatı çökmesi yer almaktadır. Kayıt altına alınan 11 yıl içerisinde bu kadar fazla onarıma ihtiyaç duyulan üç bozulma türünün olması, alınan müdahale kararlarının yeterli olmadığını göstermektedir. KVBM ve KKVKBM’den elde edilen veriler ışığında çok kez yapı zemininde kaymalar olduğu ve uzun bir süre bu duruma kalıcı çözüm

bulunamadığı belirtilmiştir. Yapıyı kontrol altında tutarak kalıcı çözümlerin bulunabileceğini de vurgular niteliktedir.

11 yıl içerisinde yapılan onarımlara bakıldığında en çok onarım %13 (3 veri) ile 1991, 1998 ve 2008 yıllarında yapıldığı görülmüştür. Tarihi yapıda geçici onarım yöntemleri uygulanmış ve bazı onarımlara tekrar ihtiyaç duyulmuştur.

Tablo 4.20. *Alaaddin Keykubad Cami strüktürel bozulma türleri*

Strüktürel Bozulma Tablosu	Yıl											Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1945	1957	1965	1966	1977	1980	1982	1990	1991	1998	2008	
Uygun olmayan çatı konstrüksiyonu							1					1 (%4)
Çatı çökmesi			1	1	1							3 (%13)
Temelde açılmalar											1	1 (%4)
Zeminde bozulma		1			1	1		1	1			5 (%22)
Duvarda aşınma										1		1 (%4)
Duvarda şişme										1		1 (%4)
Duvarda kopma	1									1		2 (%9)
Derz boşalması									1		1	2 (%9)
Strüktürel çatlak	1	1	1			1		1	1		1	7 (%30)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%9)	2 (%9)	2 (%9)	1 (%4)	2 (%9)	2 (%9)	1 (%4)	2 (%9)	3 (%13)	3 (%13)	3 (%13)	23 (%100)

Tablo 4.21. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulma türlerinde en çok %42 (5 veri) ile çimento ile müdahale yapıldığı görülmüştür. Daha sonra %25 (3 veri) niteliksiz onarım ve niteliksiz tesisat onarımları/ekleri eşit oranda sıralamada yer almaktadır. Toplamda insan eliyle yapılan bozulmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 1977, 1978,1980 ve 2008 yılında en fazla bozulma yaşandığı ve toplam bozulmaların %68'inin bu yıllarda gerçekleştiği gözlemlenmektedir. En çok onarıma ihtiyaç duyulan bozulma türleri, yapının özgünlüğünü koruyarak geleceğe aktarılmasını da tehlikeye soktuğu görülmektedir.

Tablo 4.21. *Alaaddin Keykubad Cami insan eliyle yapılan bozulama türleri*

İnsan Eliyle Yapılan Bozulma Tablosu	Yıl									Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1957	1977	1978	1980	1982	1991	1996	2008	2016	
Niteliksiz onarım				1	1		1			3 (%25)
Uygun olmayan boya kullanımı								1		1 (%8)
Niteliksiz tesisat onarımları/ekleri		1	1	1						3 (%25)

Tablo 4.21. (Devam) Alaaddin Keykubad Cami insan eliyle yapılan bozulama türleri

Çimento ile müdahale		1	1	1	1	1			5 (%42)	
Muhdes ek	1							1	2 (%17)	
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması								1	1 (%8)	
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%8)	2 (%17)	2 (%17)	2 (%17)	1 (%8)	1(%8)	1 (%8)	2 (%17)	1 (%8)	12 (%100)

Doğal yolla oluşan bozulma türlerine bakıldığında en çok bozulmanın %40 (4 veri) ile yapıda çökme olduğu görülmektedir. Daha sonra sıralamada %30 (3 veri) ile yapıda çatlak oluşumu yer almaktadır. 7 yıl içerisinde 2017 ve 2018 yıllarında kayıt altına alınan daha fazla bozulma türü olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 4.22.).

Tablo 4.22. Alaaddin Keykubad Cami doğal yolla oluşan bozulma türleri

Doğal Yolla Oluşan Bozulma Tablosu	Yıl							Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1966	1977	1980	1991	2017	2018	2020	
Çatlak					1	1	1	3 (%30)
Çökme	1	1	1	1				4 (%40)
Kopma					1	1		2 (%20)
Doğal afetten sonrası oluşan hasarlar					1			1 (%10)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%10)	1 (%10)	1 (%10)	1 (%10)	3 (%30)	2 (%20)	1 (%10)	10 (%100)

4.2.1.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Tablo 4.23. incelendiğinde onarım yöntemlerinde %50 (3 veri) ile yüzey temizliği en üst sırada yer alırken basınçlı kontrollü kumlama, püskürtme yöntemi, basınçlı su kullanımı %17 ile eşit dağılım göstermektedir. Toplam yöntemlere bakıldığında dört yıl arasından en çok 2007 ve 2017 yıllarında iki farklı onarım yöntemi uygulanmıştır.

Tablo 4.23. Alaaddin Keykubad Cami onarım yöntemleri

Onarım Yöntemleri	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2005	2007	2008	2017	
Kontrollü kumlama				1	1 (%17)
Basınçlı püskürtme yöntemi			1		1 (%17)
Basınçlı su kullanımı		1			1 (%17)
Yüzey temizliği	1	1		1	3 (%50)

Tablo 4.23. (Devam) Alaaddin Keykubad Cami onarım yöntemleri

Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%17)	2 (%33)	1 (%17)	2 (%33)	6 (%100)
------------------------------------	---------	---------	---------	---------	----------

Malzemede yapılan onarımları görmek için EK-2. de malzemede onarım türleri incelendiğinde en çok onarım gören yapı malzemesi % 23 (14 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. Sıva kendi içinde incelendiğinde ise %8 (5 veri) ile sıva raspası yer almaktadır. Temiz ve kalıcı onarım için sıvaların temizlenmesine öncelik verilmiştir. Yapılan onarımlarda İkinci sırada %20 (12 veri) ile ahşap yer almaktadır. Üçüncü sırada %15 (9 veri) ile çelik yer almaktadır. Yapının ayakta durabilmesi ve statığının güçlendirilmesi için özellikle çeliğe başvurulmuştur. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %17 (10 veri) ile 1991 de gerçekleştiği görülmüştür. Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında yapıda %18 (4 veri) ile en çok derz onarımının yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %14 (3 veri) ile tavan ve duvar onarımı yer aldığı görülmektedir. 13 yıl içerisinde en çok strüktürel onarımın yapıldığı yıl %36 (8 veri) ile 1992 yılı olmuştur. Çoğu onarıma birden fazla kez ihtiyaç duyulmuş ve farklı yıllarda yenilendiği görülmüştür (bkz. Tablo 4.24.).

Tablo 4.24. Alaaddin Keykubad Cami strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarım	Yıl													Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1945	1957	1981	1987	1989	1990	1991	1992	1994	1998	2007	2008	2017	
Kapı ve pencere kapatılması			1											1 (%5)
Derz onarımı							1				1	1	1	4 (%18)
Duvar onarılması	1	1						1						3 (%14)
Tavanın onarılması	1	1						1						3 (%14)
Döşemenin sökülmesi								1						1 (%5)
Dilatasyon derzi ile ayırma							1							1 (%5)
Sondaj çukurunun açılması					1									1 (%5)
Çatı onarımı									1					1 (%5)
Yağmur borularının yapılması										1				1 (%5)
Yağmur borularının onarılması							1							1 (%5)
Zemin güçlendirmesi				1										1 (%5)
Sağlamlaştırma uygulanması								1	1					2 (%9)
Sütunların sökülüp aslına göre uygulanması								1						1 (%5)
Zemine beton enjeksiyonu						1								1 (%5)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%9)	2 (%9)	1 (%5)	2 (%9)	2 (%9)	2 (%9)	5 (%23)	8 (%36)	4 (%18)	2 (%9)	1 (%5)	1 (%5)	1 (%5)	22 (%100)

Tablo 4.25. incelendiğinde yapısal onarımlarda %58 (7 veri) ile pencere ve kapı doğramalarının yenilendiği görülmüştür. İkinci sırada %17 veri ile çağdaş ek yapılması yer almaktadır. Yapıda belli bir işleve sahip alana ihtiyaç duyulması ve tarihi yapının bunu karşılamadığı noktada yapıya çağdaş bir ekin yapıldığı düşünülmektedir. Bazı onarımların birbirini takip eden yıllarda tekrarlandığı görülmektedir.

Tablo 4.25. *Alaaddin Keykubad Cami'nde yapısal onarım türleri*

Yapısal Onarım	Yıl											Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1957	1981	1992	1994	1995	1997	2004	2005	2007	2008	2017	
Yıkılan bölümlerin tamamlanması			1									1 (%8)
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi	1			1			1	1	1	1	1	7 (%58)
Drenaj çukurlarının açılması		1										1 (%8)
Çağdaş ek yapılması					1	1						2 (%17)
Muhdes ekin kaldırılması	1											1 (%8)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%17)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	1 (%8)	12 (%100)

Tablo 4.26. incelendiğinde çevresel onarımlarda bahçe duvarının örülmesi, su tahliyesi için drenaj yapılması, beden duvarının traverten ile kaplanması, çevre temizliğinin yapılması %25 (1 veri) ile eşit oranda onarım yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4.26. *Alaaddin Keykubad Cami'nde çevresel onarım türleri*

Çevresel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1981	1992	1998	
Bahçe duvarının örülmesi			1	1 (%25)
Su tahliyesi için drenaj yapılması		1		1 (%25)
Beden duvarının traverten ile kaplanması			1	1 (%25)
Çevre temizliğinin yapılması		1		1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	2 (%50)	4 (%100)

Tesisat onarımları incelendiğinde sıhhi ve ısıtma tesisat onarımları iki farklı yıllarda gerçekleştiği görülmektedir. Bu durum birbirini takip eden yıllarda gerçekleşmesi yapılan onarımın nitelikli olmadığını düşündürmektedir (bkz. Tablo 4.27.).

Tablo 4.27. *Alaaddin Keykubad Cami'nde tesisat onarım türleri*

Tesisat Onarımı	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1977	1978	1991	1992	
Elektrik tesisatı onarımı				1	1 (%20)
Sıhhi tesisat onarımı	1	1			2 (%40)
Isıtma tesisatı onarımı			1	1	2 (%40)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%20)	1 (%20)	1 (%20)	2 (%40)	5 (%100)

4.2.2. Karaarslan Türbesi

4.2.2.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 13.yüzyıl

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1995, 2010

Kara Arslan'ın 1232 yılında vefat ettiği tahmin edilmesinden kaynaklı Karaarslan türbesinin 13. Yüzyılın ilk yarısın da yapıldığı düşünülmüştür. Karaarslan Türbesi kesme taşla örülü sekizgen bir gövdenin üzeri tuğladan örülmüş külahla örtülen sade bir yapıdır. Karaarslan Türbesi Anadolu Selçuklular döneminde klasikleşen sekizgen planlı yapıya sahiptir. Yapının malzemelerine bakıldığında taş ve tuğlanın daha yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir (Görsel 4.5.).

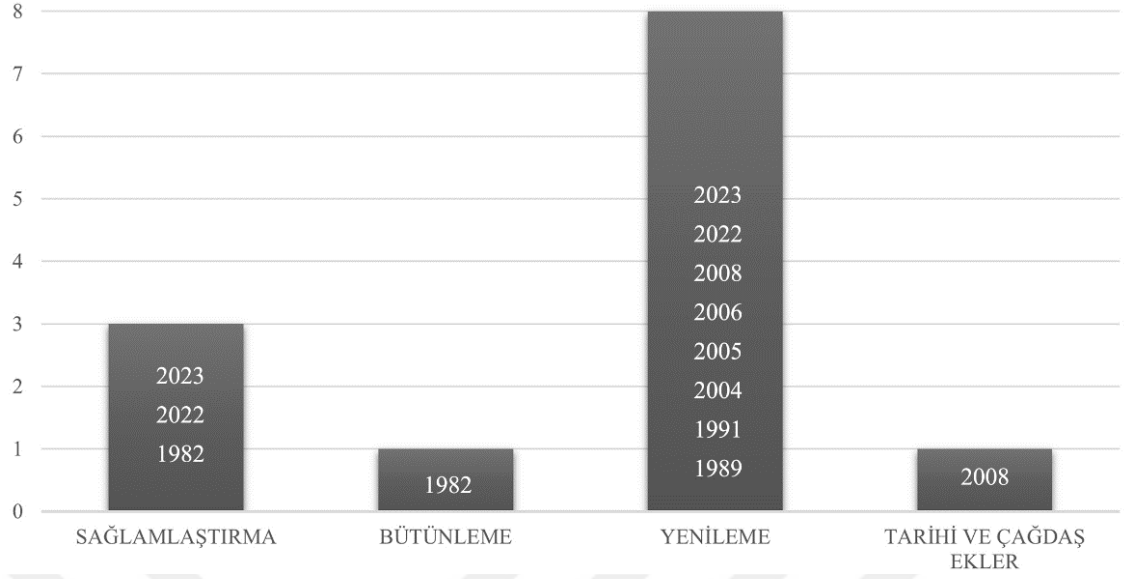

Görsel 4.5. Karaarslan Türbesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Türbe içinde bulunan asıl dikkati üzerine çeken unsur çinili sandukadır. Sanduka üzerinde bulunan çiniler bakımsızlık ve ilgisizlikten dolayı kırılmış ve yok olmuştur (Konyalı, 1964; Önkol, 2015). Duvar taşlarından bazılarının zamanla eriyerek döküldüğü görülmektedir. Kümbette yıkılmalar ve çöküntüler olmuştur (Konyalı, 1964). Uzun yıllar bakımsız kalan Anadolu Selçuklu dönemine ait çinileri ile eşsiz yapı, 1952 ve 1986 yıllarında onarım yapılmıştır (Konyalı, 1964) .

4.2.2.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

İkinci bölge de yer alan Karaarslan Türbesi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1982-2023 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında Şekil 4.5. de müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1993, 1995, 2000, 2005, 2006, 2007, 2008 ve 2010 yılında yenilenme, 1993,2001,2010 yılda sağlamlaştırma, 1995 ve 2010 yılında bütünleme, 2000 ve 2005 yılında ise temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken 2010 yılında sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme ihtiyacı ile restorasyon yapıldığı gözlenmiştir.

Şekil 4.5. Karaarslan Türbesi müdahale türü

Tablo 4.28. de Karaarslan Türbesi’nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %41,5 (15 veri) ile sıva yapı malzemesinin en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Sıva yüzeylerinde oluşan bozulmalarda kendi içinde değerlendirildiğinde %14 (5 veri) ile sıva çatlağının ilk sırada yer aldığı görüşmüştür. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %28 (10 veri) ile çindir. En çok 2010 yılında %25 (9 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir. 2008 yılı ise 6 farklı bozulma türü ile ikinci sırada yer almaktadır. Tablo 4.28. incelendiğinde tekrara düşen ve tekrar onarıma ihtiyacı olan malzeme daha azdır.

Strüktürel bozulma başlığı altında 2005 ve 2008 yılında strüktürel çatlak, 2008 yılında derz boşalması tespit edilmiştir.

Tablo 4.28. Karaarslan Türbesi malzemede gerçekleşen onarım türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl							Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1993	2000	2005	2006	2007	2008	2010	
Sıva	Sıva çatlağı	1	1			1	1	1	5 (%14)
	Çürüme	1							1 (%3)
	Rutubet							1	1 (%3)
	Kabarma	1	1						2 (%6)
	Sıva dökülmesi	1				1	1	1	4 (%11)
	Boya kaybı					1		1	2 (%6)
Boya	Boya çatlağı							1	1 (%3)
	Nemlenme						1	1	2 (%6)
Taş	Kırık						1		1 (%3)

Tablo 4.28. (Devam) Karaarslan Türbesi malzemedeki gerçekleşen onarım türleri

	Çürüme				1	1 (%3)			
	Renk değişimi				1	1 (%3)			
	Çatlak			1		1 (%3)			
	Kirlenme				1	1 (%3)			
Çini	Kırık			1		1 (%3)			
	Kabarma	1	1		1	3 (%8)			
	Malzeme kaybı	1			1	2 (%6)			
	Aşınma			1		1 (%3)			
	Kirlenme	1	1		1	3 (%8)			
Mermer	Kirlenme		1			1 (%3)			
	Tozuma		1			1 (%3)			
	Kavlama		1			1 (%3)			
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		4 (%11)	2 (%6)	6 (%17)	3 (%8)	5 (%14)	7 (%19)	9 (%25)	36 (%100)

Tablo 4.29. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulma türlerinde en çok %33 (3 veri) ile çimento ile müdahale yapıldığı görülmüştür. Daha sonra %22 (2 veri) ile darbe sonucu oluşan yapısal çatlak ve özgün olmayan malzeme ile kaplanması eşit oranda sıralamada yer almaktadır. Nitelsiz onarım ve yapıdaki kayıplar %11 (1 veri) ile sıralamanın en sonunda yer almaktadır. Toplamda insan eliyle yapılan bozulmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2006 yılında en fazla bozulma yaşandığı ve toplam bozulmaların %33'ünü bu yılda gerçekleştiği gözlemlenmektedir.

Tablo 4.29. Karaarslan Türbesi'nde insan eliyle olan bozulma türleri

İnsan Eliyle Olan Bozulmalar Tablosu	Yıl					Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2005	2006	2007	2008	2010	
Nitelsiz onarım					1	1 (%11)
Yapıdaki kayıplar	1					1 (%11)
Darbe sonucu oluşan yapısal çatlak		1		1		2 (%22)
Çimento ile müdahale	1	1	1			3 (%33)
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması		1			1	2 (%22)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%22)	3 (%33)	1 (%11)	1 (%11)	2 (%22)	9 (%100)

Doğal yolla oluşan bozulmalara Tablo 4.30. a bakıldığında en çok bozulmanın %50 ile nemlenme olduğu görülmektedir. Tuzlanma ve çürüme %25 (1 veri) ile eşit oranda sıralamanın en sonunda yer almaktadır. Yapıda suya bağlı bir bozulma olduğu Tablo 4.30. ile görülmüştür.

Tablo 4.30. Karaarslan Türbesi'nde doğal yolla oluşan bozulma türleri

Doğal Yolla Oluşan Bozulmalar	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1993	2000	2005	2008	
Çürüme	1				1 (%25)
Nemlenme		1		1	2 (%50)
Tuzlanma			1		1 (%25)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	4 (%100)

4.2.2.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Tablo 4.31. incelendiğinde onarım yöntemlerinde %75 (3 veri) ile yüzey temizliği en üst sırada yer alırken kurtarma kazısı ikinci sırada yer almaktadır. Toplam yöntemlere bakıldığında üç yıl arasından en çok 2008 yılında iki farklı onarım yöntemi uygulanmıştır.

Tablo 4.31. Karaarslan Türbesi onarım yöntemleri

Onarım Yöntemleri	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2005	2006	2008	
Kurtarma kazısı			1	1 (%25)
Yüzey temizliği	1	1	1	3 (%75)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	2 (%50)	4 (%100)

Karaarslan Türbesi'nde malzemede yapılan onarımlar incelendiğinde en çok onarım gören yapı malzemesi % 26 (15 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. Sıva kendi içinde incelendiğinde ise %11 (5 veri) ile sıva raspası yer almaktadır. Yapılan onarımlarda İkinci sırada %19 (11 veri) ile çini yer almaktadır. Üçüncü sırada %10,5 (6 veri) ile ahşap yer almaktadır. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %28 (16 veri) ile 2006 da gerçekleştiği görülmüştür (bkz. Tablo 4.32.).

Tablo 4.32. Karaarslan Türbesi malzemede gerçekleşen onarım türleri

Malzeme	Onarımı	Yıl								Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1993	2000	2001	2005	2006	2007	2008	2010	
Ahşap	Ahşap hatılların yenilenmesi		1			1				2 (%4)
	Ahşap doğramaların yenilenmesi							1		1 (%2)
	Pinotekst cila yapılması		1							1 (%2)
	Emprenye edilmiş Ahşap kullanımı		1							1 (%2)
	Ahşap kündekari kapı kanadı					1				1 (%2)

Tablo 4.32. (Devam) Karaarslan Türbesi malzemedeki gerçekleşen onarım türleri

Tuğla	Karo tuğla ile döşeme					1		1 (%2)		
	Çürüyen tuğlaların ve Derzlerin onarımı							1 (%2)		
	Süpürgelik yapımı		1					1 (%2)		
			1							
Sıva	Sıva raspası	1		1	1		1	5 (%11)		
	Kireç sıva yapılması				1			1 (%2)		
	Sıva ile onarım	1	1	1				3 (%6)		
	Çamur sıva yapılması		1					1 (%2)		
	Kireç harçlı horosan sıva					1	1	3 (%6)		
	Hidrolik kireç harcı ile dolgu			1				1 (%2)		
	Mozaik sıva yapılması		1					1 (%2)		
Boya	Badana yapılması	1					1	2 (%4)		
	Su bazlı asit içermeyen boya kullanımı				1	1		2 (%4)		
	Boya uygulaması		1					1 (%2)		
Taş	Çürüyen Taşların ve Derzlerin Onarımı		1					1 (%2)		
	Kayan taşı döşeme yapılması		1					1 (%2)		
	Malzeme yenilenmesi						1	1 (%2)		
Çini	Çinilerin devam ettirilmesi			1	1			2 (%4)		
	Çinilerin onarılması				1	1	1	3 (%6)		
	Koruyucu paraloid b72 kullanımı				1			1 (%2)		
	Çini üzeri çimentonun temizliği				1			1 (%2)		
	Ab 57 Formülü ile Temizleme				1			1 (%2)		
	Çini üstü sıva			1				1 (%2)		
	Noionik Deterjan ve Pamuk Sarılmış Baget ile Çini Yüzeyi Temizliği			1				1 (%2)		
	Çini üzerinde bulunan kılcal çatlakların güçlendirilmesi			1				1 (%2)		
Kurşun	Kurşun kubbenin yenilenmesi	1					1	2 (%4)		
	Kurşun kaplamanın kaldırılması					1		1 (%2)		
Cam	Eyvan zemininde cam tuğla kullanımı						1	1 (%2)		
	Kırılmaz cam kullanımı				1			1 (%2)		
Demir	Demir parmaklık tamiri				1		1	2 (%4)		
	Yeni demir parmaklık yapılması		1		1			2 (%4)		
	Sökülmesi						1	1 (%2)		
Mermer	Mermer yüzeylerde paraloid B72 kullanımı			1				1 (%2)		
Alüminyum	Ahşap görünümlü alüminyum doğrama						1	1 (%2)		
Çelik	Çelik kemer						1	1 (%2)		
	Çelik tel örgü					1		1 (%2)		
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		2 (%4)	13 (%23)	1 (%2)	9 (%16)	16 (%28)	2 (%4)	11 (%19)	3 (%5)	57 (%100)

Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında yapıda %27 (3 veri) ile en çok çatlakların onarımının yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %18 (2 veri) ile epoksi enjeksiyonu yer aldığı görülmektedir. Üçüncü sırayı %9 (1 veri) ile kapı ve pencere açılması, şeffaf polikarbonat çatı örtüsü, derz onarımı, döşemenin sökülmesi, yağmur borularının onarılması, sağlamlaştırma uygulanması eşit olarak sıralamada yer aldığı görülmektedir. En çok strüktürel onarımın yapıldığı yıl %36 (4 veri) ile 2006 ve 2010 yılı olmuştur (bkz. Tablo 4.33.).

Tablo 4.33. Karaarslan Türbesi strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarım	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2000	2006	2007	2010	
Kapı ve pencere açılması				1	1 (%9)
Şeffaf polikarbonat çatı örtüsü				1	1 (%9)
Derz onarımı	1				1 (%9)
Döşemenin sökülmesi		1			1 (%9)
Yağmur borularının onarılması	1				1 (%9)
Epoksi enjeksiyonu		1		1	2 (%18)
Çatlakların onarılması		1	1	1	3 (%27)
Sağlamlaştırma uygulanması		1			1 (%9)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%18)	4 (%36)	1 (%9)	4 (%36)	11 (%100)

Tablo 4.34. incelendiğinde yapısal onarımlarda en çok %38 (3 veri) ile yıkılan bölümlerin tamamlanması görülmüştür. İkinci sırada %20 (2 veri) ile pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %13 (1 veri) ile kâğıt hamuru kompresi, ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesi, muhdes ekin kaldırılması eşit olarak yer almaktadır. Onarım geçirilen 5 yıla bakıldığında en çok 2005 yılında yapısal onarım yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4.34. Karaarslan Türbesi yapısal onarım türleri

Yapısal Onarım	Yıl					Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2000	2005	2006	2008	2010	
Yıkılan bölümlerin tamamlanması		1	1	1		3 (%38)
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi	1				1	2 (%26)
Kâğıt hamuru kompresi		1				1 (%13)
Ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesi		1				1 (%13)
Muhdes ekin kaldırılması					1	1 (%13)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%13)	3 (%38)	1 (%13)	1 (%13)	2 (%26)	8 (%100)

Çevresel onarım incelendiğinde bahçe duvarının örülmesi %50 oranla iki kez tekrarlandığı görülmektedir. Yapısal onarımda yıkılan bölümlerin tamamlanmasında en çok bahçe duvarının örülmesi üzerinde durulmuştur (bkz. Tablo 4.35.).

Tesisat onarımı olarak 2007 yılında ısıtılma yapılmıştır.

Tablo 4.35. *Karaarslan Türbesi çevresel onarım türleri*

Çevresel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1995	2001	2010	
Bahçe Duvarının Örülmesi		1	1	2 (%50)
Havuz Etrafına Halat Gerilmesi	1			1 (%25)
Bahçe Havuzu Sökülmesi		1		1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25)	2 (%50)	1 (%25)	4 (%100)

4.2.3. Şerafettin Camii

4.2.3.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 13.yüzyıl

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1444, 1636, 1989, 2019, 2024

Şerafettin Camii, Alaaddin tepesinin doğusunda, hükümet konağının kuzeyinde Mevlana aksı üzerinde bulunan ve tarihini üzerinde taşıyan 13. yüzyıl eseridir (Görsel 4.6.). Üzerinde bulunan kitabeye bakıldığında caminin 1444 yılında Karamanoğlu İbrahim Bey II. tarafından tamir ettirilmiş, zaman içerisinde harap ve kullanılmaz olmasından kaynaklı Konyalı Arızkade Mehmet Çavuş Eymür oğlu Memi Bey tarafından 1636 yılında yıktırılarak yeniden yaptırıldığı görülmüştür (Konyalı,1964; Önkal, 2015).

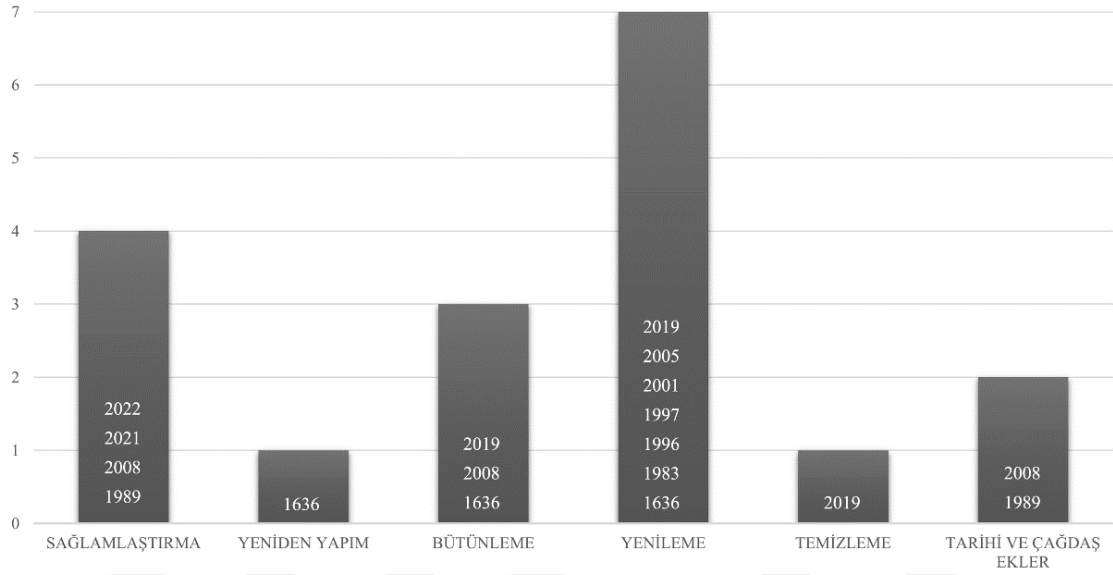
Görsel 4.6. Şerafettin Camii güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Mihrabı ve mermer işlemeli minberi muazzam bir sanat eseridir. Cami, dönem mimarisinin en önemli özelliği olan son cemaat yerine sahip olup altı mermer sütun üzerine oturturulmuş ve çevresi yedi küçük kubbe ile örtülmüştür (Sönmezsoy, 2022). Kubbeyi 10 fil ayağı tutmakla beraber güneyi de bir yarım kubbe ile desteklenmektedir (Tapur, 2009). Cami'nin önündeki türbesi günümüze kadar ulaşabilmiş Selçuk kümbetlerinden farklı ve eşsiz bir Selçuk örneğini oluşturmaktadır (Konyalı, 1964). Türbe 1924 yılında Konya Belediyesi tarafından yıktırılmış, 2009 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yeniden yaptırılmıştır (Bakırcı ve Kara, 2011). Yapının geçirdiği onarımlarla ilgili olarak kayıtlı ve kayda değer pek fazla bilgi yoktur. Özellikle 17.yy'a ait kayıtlarda rastladığımız bilgiler bu yüzyıldan sonra düzenlenen belgelerde görülememektedir (Baş ve Ürekli, 1999).

4.2.3.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Şekil 4.6. incelendiğinde ikinci bölge de yer alan Şerafettin Camii için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1636-2022 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1636, 1983, 1996, 1997, 2001, 2005 ve 2019 yenilenme, 1989, 2008, 2021 ve 2022 yılında sağlamlaştırma, 1636, 2008 ve 2019 yılında bütünleme, 1989 ve 2008 yılında tarihi ve çağdaş ekler, 1636 yılında

yeniden yapılma ve 2019 yılında temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken 1636 yılında yeniden yapım, bütünleme, yenileme ihtiyacı ile restorasyon yapıldığı gözlenmiştir. Yapıya ihtiyaç dahilinde iki yılda da farklı tarihi ve çağdaş ek eklendiği görülmektedir.

Şekil 4.6. Şerafettin Camii müdahale türü

Tablo 4.36. Şerafettin Camii'nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %61 (19 veri) ile tuğla yapı malzemesinin en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Tuğla yüzeylerde oluşan bozulmalar kendi içinde değerlendirildiğinde %10 (3 veri) ile kırık, çatlak ve kirlenme eşit oranda ilk sırada yer aldığı görüşmüştür. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme %32 (10 veri) ile taş malzemedir. Üçüncü sırada ise %6 (2 veri) ile sıva yüzeylerde gerçekleşen bozulmalar olduğu görülmektedir. Tablo 4.36. Şerafettin Camii'nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında en çok 2021 ve 2022 yılında %42 (13 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir.

Tablo 4.36. Şerafettin Camii malzemede gerçekleşen bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		2016	2021	2022	
Sıva	Çatlak	1			1 (%3)
	Dökülme	1			1 (%3)

Tablo 4.36. Şerafettin Camii malzemede gerçekleşen bozulma türleri

Taş	Aşınma	1	1	2 (%6)	
	Çürüme	1	1	2 (%6)	
	Renk değişimi	1	1	2 (%6)	
	Malzeme kaybı	1	1	2 (%6)	
	Kirlenme	1	1	2 (%6)	
Tuğla	Kırık	1	1	3 (%10)	
	Renk değişimi		1	2 (%6)	
	Derz boşalması		1	2 (%6)	
	Çatlak	1	1	3 (%10)	
	Çürüme		1	2 (%6)	
	Malzeme kaybı		1	2 (%6)	
	Aşınma		1	2 (%6)	
	Kirlenme	1	1	3 (%10)	
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		5 (%16)	13 (%42)	13 (%42)	31 (%100)

Tablo 4.37. incelendiğinde yapısal onarımlarda %50 (2 veri) ile yapısal çatlak oluştuğu görülmüştür. İkinci sırada %25 (1 veri) ile derz boşalması ve çimento ile müdahale eşit oranda yer almaktadır. Yapısal bozulmaya bakıldığında tüm yıllar içinde 2016 yılında daha fazla bozulma yaşandığı görülmüştür.

Tablo 4.37. Şerafettin Camii yapısal onarım türleri

Yapısal Bozulmalar	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2016	2021	2022	
Derz boşalması	1			1 (%25)
Yapısal çatlak		1	1	2 (%50)
Çimento ile müdahale	1			1 (%25)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%50)	1 (%25)	1 (%25)	4 (%100)

4.2.3.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Tablo 4.38. incelendiğinde onarım yöntemlerinde %43 (3 veri) ile yüzey temizliği en üst sırada yer alırken kurtarma kazısı ve çürütme ikinci sırada yer almaktadır. Toplam yöntemlere bakıldığında üç yıl arasından en çok 2021 ve 2022 yılında üç farklı onarım yöntemi uygulanmıştır. İki yıl arka arkaya aynı onarım yöntemleri kullanılmıştır. 2021 ve 2022 yılında arka arkaya gerçekleşen onarım yöntemlerinin olması tarihi yapı için alınan müdahale kararlarının doğruluğunu sorgulatmaktadır.

Tablo 4.38. Şerafettin Camii onarım yöntemleri

Onarımsal Yöntem	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2016	2021	2022	
Kurtarma kazısı		1	1	2 (%28,5)
Yüzey temizliği	1	1	1	3 (%43)
Çürütme		1	1	2 (%28,5)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%14)	3 (%43)	3 (%43)	7 (%100)

Şerafettin Camii’nde malzemede yapılan onarımlar incelendiğinde en çok onarım gören yapı malzemesi % 26 (15 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. Sıva kendi içinde incelendiğinde ise %13 (3veri) ile hidrolik kireç harcı ile dolgu yer almaktadır. Yapılan onarımlarda İkinci sırada %22 (5 veri) ile tuğla yer almaktadır. Üçüncü sırada %18 (4 veri) ile ahşap ve boya yer almaktadır. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %39 (9 veri) ile 2021 ve 2022 de gerçekleştiği görülmüştür. VBK ve KVKK dan elde edilen kayıtlı ve yazılı verilerde malzemede 2021 ve 2022 yılında malzemede onarımın birebir aynı olması 2021 yılında alınan karaların 2022 yılında uygulandığını düşündürmektedir (bkz. Tablo 4.39.).

Tablo 4.39. Şerafettin Camii malzemede gerçekleşen onarım türleri

Malzeme Onarım		Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		2016	2019	2021	2022	
Ahşap	Malzeme yenilenmesi			1	1	2 (%9)
	Gomalak cila yapılması			1	1	2 (%9)
Tuğla	Çürüten tuğlaların ve Derzlerin onarımı			1	1	2 (%9)
	Dikiş atılması	1		1	1	3 (%13)
Sıva	Sıva raspası	1	1			2 (%9)
	Sıvı hidrolik kireç harcı ile enjeksiyon yapılması	1				1 (%4)
	Hidrolik kireç harcı ile dolgu	1		1	1	3 (%13)
Boya	Yağlı boya temizliği			1	1	2 (%9)
	Boya temizliği			1	1	2 (%9)
Taş	Çürüten taşların ve derzlerin onarımı			1	1	2 (%9)
Çelik	Paslanmaz çelik kaplama			1	1	2 (%9)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		4 (%17)	1 (%4)	9 (%39)	9 (%39)	23 (%100)

Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında en çok yapıda %50 (3 veri) ile epoksi enjeksiyonu yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %33,3 (2 veri) ile derz onarımı yer aldığı görülmektedir. 2016, 2021 ve 2022 yıllarında strüktürel çatlak onarımı eşit olarak dağıldığı görülmüştür (bkz. Tablo 4.40.).

Tablo 4.40. Şerafettin Camii'nde strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2016	2021	2022	
Derz onarımı		1	1	2 (%33,3)
Epoksi enjeksiyonu	1	1	1	3 (%50)
Çatlakların onarılması	1			1 (%17)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%33,3)	2 (%33,3)	2 (%33,3)	6 (%100)

Tablo 4.41. e bakıldığında en çok yapıda %40 (2 veri) ile basit onarımların yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %20 (1 veri) ile drenaj çukurlarının açılması, ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesi, muhdes ekin kaldırılması eşit oranda sıralamanın sonunda yer Tesisat onarımı 2008 yılında gerçekleşmiş olup koruma kurulu verilerinde sadece ışıklandırma yapıldığı belirtilmiştir.

Tablo 4.41. Şerafettin Camii'nde yapısal onarım türleri

Yapısal Onarımlar	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2016	2021	2022	
Basit Onarımlar	1	1		2 (%40)
Drenaj Çukurlarının Açılması	1			1 (%20)
Ab 57 Formülü ile Kirlerin Temizlenmesi		1		1 (%20)
Muhdes Ekin Kaldırılması			1	1 (%20)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%40)	2 (%40)	1 (%20)	5 (%100)

4.2.4. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi

4.2.4.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 13.yüzyıl

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1998, 2014

Şems-i Tebrizi Camii, Konya'nın Merkez Karatay ilçesinde, Şerafeddin Camii'nin kuzeyinde, Şems Parkı'nın içerisinde bulunmaktadır (Görsel 4.7.). Caminin yapım tarihi tam olarak bilinmemektedir. Camii, tarihi kesin olmamakla birlikte 13 yüzyıl olarak tarihlendirilmektedir. Bu cami Abdürrezzakoğlu Emir İshak Bey tarafından yanındaki mescit ile birlikte 1510 yılında genişletilmiş ve yeniden yapılmıştır (http-5). Zamanında birçok zaviyenin avluları gelişi güzel ve plansız kabristan haline getirilirken Şems Türbe ve Zaviyesinin geniş bahçesi de kabristan için uygun görülmüştür (Konyalı, 1964; Sönmezsoy, 2022) (Görsel 4.8.). Eskiden mezarlık olan Şems Parkının içinde yer alan cami, her yıl binlerce ziyaretçi ağırlamaktadır. Günümüzde gelenek haline gelen Mevlevîler, yıllarca önce Şems-i Tebrizi Türbesi'ni ziyaret etmiş daha sonra Mevlânâ Dergâhını ziyarete gitmişlerdir (Tanrıkorur, 2010). Bugünkü cami ana yapım malzemesi moloz taştır ve dikdörtgen planlıdır (http-5).

Görsel 4.7. Şems-i Tebrizi Camisi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

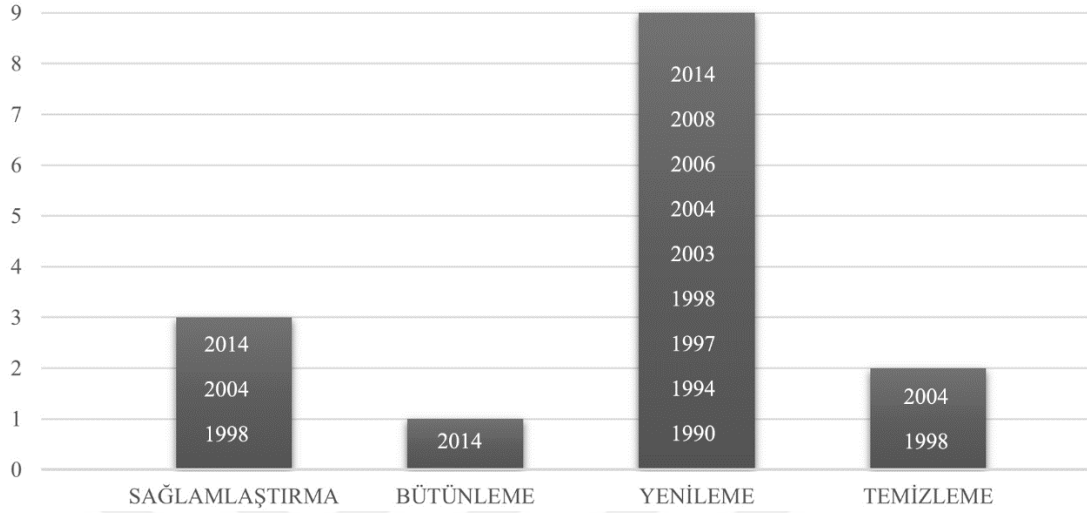
Görsel 4.8. Şems-i Tebrizi Türbesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Caminin yakınında olan türbe eyvan şeklinde olup üzeri tuğladan bir külah ile örtülmüştür. İç mekânında bezeme görülmemiştir. Türbenin içinde Şems Tebrizi'nin naaşı olduğu düşünülen tahta tek bir sanduka görülür. Türbe; camide olduğu gibi moloz taştan yapılmıştır. Cami ve türbe duvarlarında ve çatısında yer yer çöküntüler meydana gelmiştir. Cami duvarlarında yer yer çatlaklar görülmüştür. Cami'yi korumak için önüne büyük payanda yapılmıştır (Konyalı, 1964). Zaviye 1990'dan 2014 yılları arasında çeşitli zamanlarda çeşitli onarımlar görerek günümüzde sürdürülebilirliğini devam ettirmektedir (http-5).

4.2.4.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

İkinci bölge de yer alan Şems-i Tebrizi Türbesi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1990-2014 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1990, 1994, 1997, 1998, 2003, 2004, 2006, 2008 ve 2014 yenilenme, 1998, 2004 ve 2014 yılında sağlamlaştırma, 2014 yılında bütünleme, 1998 ve 2004 yılında temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken 1998 ve 2014 yıllarında yeniden yapım, bütünleme, yenileme ihtiyacı ile restorasyon yapıldığı gözlenmiştir. 16

yıl ara bulunan iki tarih arasında bozulmaların önüne geçilemeyerek gecikmeli restorasyon yapıldığı söylenmektedir (bkz. Şekil 4.7.).

Şekil 4.7. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi müdahale türü

Tablo 4.42. incelendiğinde %29 (7 veri) ile ahşap yapı malzemesinin en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Ahşap yüzeylerde oluşan bozulmalar kendi içinde değerlendirildiğinde %8 (2 veri) ile çürüme ve malzemede yok olma eşit oranda ilk sırada yer aldığı görüşmüştür. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %16 (4 veri) ile sıva yapı malzemesidir. En çok 2014 yılında %46 (11 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir.

Strüktürel bozulma 2014 yılında gerçekleşmiş olup koruma kurulu verilerinde sadece derz boşalması ve yağmur iniş borularında deformasyon görüldüğü belirtilmiştir.

Tablo 4.42. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1997	2003	2006	2014	
Sıva	Çatlak				1	1 (%4)
	Renk değişimi				1	1 (%4)
	Çürüme				1	1 (%4)
	Dökülme				1	1 (%4)
Taş	Çökme		1			1 (%4)
	Çürüme		1		1	2 (%8)
Tuğla	Renk değişimi			1		1 (%4)
	Çürüme			1		1 (%4)
	Malzemede yok olma			1		1 (%4)

Tablo 4.42. (Devam) Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi malzemedeki gerçekleşen bozulma türleri

Ahşap	Çatlak	1		1 (%4)		
	Nemlenme	1		1 (%4)		
	Kırık	1		1 (%4)		
	Çürüme	1	1	2 (%8)		
	Malzemede yok olma	1	1	2 (%8)		
Kurşun levha	Bozulma		1	1 (%4)		
	Çürüme		1	1 (%4)		
Mermer	Kırık	1		1 (%4)		
	Kavlama	1		1 (%4)		
	Malzeme kaybı	1		1 (%4)		
Demir	Paslanma		1	1 (%4)		
	Malzemede yok Olma		1	1 (%4)		
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		3 (%13)	7 (%29)	3 (%13)	11 (%46)	24 (%100)

Tablo 4.43. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulma türlerinde en çok %50 (3 veri) ile özgün olmayan malzeme ile kaplanması yer yapıldığı görülmüştür. Diğer bozulma türlerinde eşit onarımla sıralamanın sonunda yer almaktadır. Toplamda insan eliyle yapılan bozulmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2014 yılında en fazla bozulma yaşandığı ve toplam bozulmaların %50 sini bu yılda gerçekleştiği gözlemlenmektedir.

Doğal bozulma 1997 yılında gerçekleşmiş olup koruma kurulu verilerinde sadece aşınma, çürüme ve nemlenme görüldüğü belirtilmiştir. Mekânsal bozulma 2014 yılında gerçekleşmiş olup koruma kurulu verilerinde sadece muhtes ek, onarımsal eklemeler ve bölücü eleman eklenmesi görüldüğü belirtilmiştir.

Tablo 4.43. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi insan eliyle yapılan bozulma türleri

İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar Tablosu	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2003	2006	2014	
Niteliksiz onarım			1	1 (%17)
Doğrama niteliksizliği			1	1 (%17)
Çimento ile müdahale		1		1 (%17)
Vandalizm	1			1 (%17)
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması	1		1	3 (%50)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%33,3)	1 (%17)	3 (%50)	6 (%100)

4.2.4.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi'nde malzemede yapılan onarımlar incelendiğinde en çok onarım gören yapı malzemesi % 26 (6 veri) ile ahşap olduğu görülmektedir. Tuğla kendi içinde incelendiğinde ise %9 (2veri) ile pinoteks ve vernik sürülmesi ve malzeme yenilenmesi yer almaktadır. Yapılan onarımlarda İkinci sırada %17 (4 veri) ile sıva yer almaktadır. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %48 (11 veri) ile 2014 yılında gerçekleştiği görülmüştür (bkz. Tablo 4.44.).

Tablo 4.44. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi onarım türleri

Malzeme	Onarım	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1998	2003	2006	2014	
Ahşap	Ahşap yüzeylerde emprenye emdirilmesi				1	1 (%4)
	Pinotekt cila yapılması				1	1 (%4)
	Pinoteks ve vernik sürülmesi		1		1	2 (%9)
	Malzeme yenilenmesi		1		1	2 (%9)
Tuğla	Eriyen tuğlaların yenilenmesi			1		1 (%4)
	Çürüyen tuğlaların ve derzlerin onarımı			1		1 (%4)
Sıva	Kireç sıva yapılması				1	1 (%4)
	Sıva ile onarım				1	1 (%4)
	Çimentosuz horosan harçlı sıva			1		1 (%4)
	Kireç harçlı horosan sıva			1		1 (%4)
Boya	Yağlı boya temizliği				1	1 (%4)
	Badana yapılması				1	1 (%4)
	Yağlı boya yenilenmesi		1			1 (%4)
Taş	Çürüyen taşların ve derzlerin onarımı		1		1	2 (%9)
	Malzeme yenilenmesi		1			1 (%4)
Kurşun	Malzeme yenilenmesi		1		1	2 (%9)
	Kurşunla kaplama		1			1 (%4)
Seramik	Karo seramik sökülmesi				1	1 (%4)
Mermer	Mermer kaplama	1				1 (%4)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		1 (%4)	7 (%30)	4 (%17)	11 (%48)	23 (%100)

Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında en çok yapıda %40 (2 veri) ile Yağmur Borularının Onarılması yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %20 (1 veri) ile derz onarımı, kapı ve pencere kapatılması, kapı ve pencere açılması yer aldığı görülmektedir. En fazla 2014 yılında strüktürel çatlak onarımı yapılmıştır (bkz. Tablo 4.45.).

Tablo 4.45. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi strüktürel onarım

Strüktürel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2003	2006	2014	
Kapı ve pencere kapatılması			1	1 (%20)
Kapı ve pencere açılması			1	1 (%20)
Derz onarımı		1		1 (%20)
Yağmur borularının onarılması	1		1	2 (%40)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%20)	1 (%20)	3 (%60)	5 (%100)

Tablo 4.46. a bakıldığında en çok yapıda %50 (2 veri) ile çağdaş yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %25 (1 veri) ile pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi ve muhdes ekin kaldırılması eşit oranda yer almaktadır. Yapısal onarım ve diğer onarım tablolarında 2014 yılında daha fazla veri olması 2014 yılında daha geniş kapsamlı onarımın yapıldığını da vurgulamaktadır.

Çevresel onarım 1998 yılında gerçekleşmiş olup koruma kurulu verilerinde sadece çevre temizliğinin yapıldığı belirtilmiştir. Tesisat onarımı başlığı altında 1994 yılında ısıtma tesisatı onarımı ve 2008 yılında ıslıklandırma yapılması gerçekleştiği görülmüştür.

Tablo 4.46. Şems-i Tebrizi Cami ve Türbesi yapısal onarım

Yapısal Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1990	2004	2014	
Pencere ve Kapı			1	1 (%25)
Doğramalarının Yenilenmesi				
Çağdaş Ek Yapılması	1	1		2 (%50)
Muhdes Ekin Kaldırılması			1	1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	2 (%50)	4 (%100)

4.3. Bölge 3

4.3.1. Aziz Pavlus Kilisesi

4.3.1.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 1910

Dönemi: Osmanlı Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1979, 2011, 2023

Konya'da bulunan Aziz Pavlus Kilisesi, Fransızların dini ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Fransız rahiplerce yaptırılmıştır (Mimiroğlu,2013:130). arşı merkezinde bulunan ve dikkatleri üzerine çeken farklı dinlere ait ortak kullanımlı mekândır (Sönmezsoy, 2022). 1910 yılında tamamlanan yapıda sille taşı kullanarak özgün gotik mimari tarzda eser inşa edilmiştir (Görsel 4.9.).

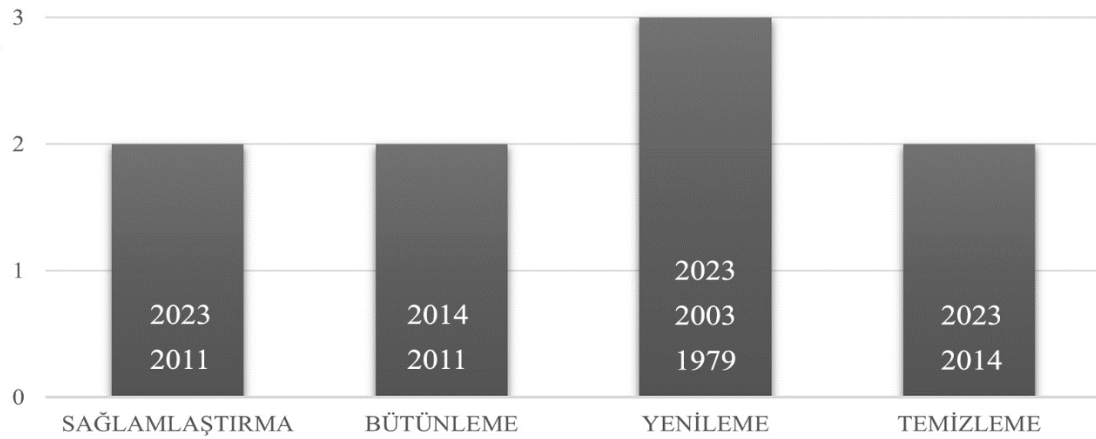
Bu kilise günümüzde Konya'daki sağlam kalan ve işlevini günümüzde de devam ettiren tek kilisedir. Bugün İtalyan kilisesine bağlı olan kilise, bünyesinde iki rahibe bulundurmakta ve işlevine devam etmektedir. Kilisenin iki tane kapısı bulunmakla beraber güneydoğu girişinde ziyaretçileri iki an kulesi karşılamaktadır. Böylesi gösterişli girişi olmasına rağmen Kilise'nin iç kısmı beklenenin aksine sade düşünölmüştür (Mimiroğlu,2013:130). Kilisenin bahçesinde rahibelerin konaklayacağı ve temel ihtiyaçlarını gidereceği bir ev bulunmaktadır. Kilise ile bu ev zaman zaman sürdürölebilirliğini sağlamak için onarımlara tabi olmuştur.

Görsel 4.9. Aziz Pavlus Kilisesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

4.3.1.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Üçüncü bölge de yer alan Aziz Pavlus Kilisesi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden 1963-2023 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1979, 2003 ve 2023 yılında yenilenme, 2011 ve 2023 yılında sağlamlaştırma, 2011 ve 2014 yılında bütünleme, 2014 ve 2023 yılında ise temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken farklı müdahale türü en çok 2023 yılında gözlemlenmektedir (bkz. Şekil 4.8.).

Şekil 4.8. Aziz Pavlus Kilisesi müdahale türü

Malzemede bozulma başlığı altında 2011 yılında taş malzemede nemlenme, kopma, kırık, çürüme, derz boşalması, renk değişimi, kiremit malzemede kırılma ve malzemede yok olma, sac da paslanma tespit edilmiştir. Tablo 4.47. a bakıldığında %33 (1 veri) ile insan eliyle bozulmalarda vandalizm, doğal bozulmalarda çatlak ve çökme eşit oranda yer aldığı görülmüştür. Yapıdaki bozulmada iki yıla bakıldığında %67 (2 veri) ile en çok 2011 yılında doğal bozulma görülmüştür. Mekânsal bozulmalar başlığı altında 2011 yılında muhdes ek bozulması tespit edilmiştir. Yapılacak olan restorasyon çalışmalarında muhdes ekin kaldırılması gerekmektedir.

Tablo 4.47. Aziz Pavlus Kilisesi bozulma türleri

Yapıdaki Bozulmalar		Yıl		Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		2011	2014	
İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar	Vandalizm	1	1	1 (%33,3)

Tablo 4.47. (Devam) Aziz Pavlus Kilisesi bozulma türleri

Doğal Bozulmalar	Çatlak	1	1 (%33,3)
	Çökme	1	1 (%33,3)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		2 (%67) 1 (%33,3)	3 (%100)

4.3.1.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Malzemede onarım başlığı altında 2011 yılında ahşap malzemede pinoteks ve vernik sürülmesi, malzeme yenilenmesi; sıvı hidrolik kireç harcı ile enjeksiyon yapılması, taş malzemede çürüyen taşların ve derzlerin onarımı, harpušta yapılması, malzeme yenilenmesi, yalıtım malzemesi ile kaplama, kurşun malzeme kurşunla kaplama, demir malzemede yeni demir parmaklık yapıldığı tespit edilmiştir. Mekânsal onarım başlığı altında 2011 yılında muhdes ek kaldırılmıştır.

Çevresel onarım başlığı altında Tablo 4.48. incelendiğinde %33 (1 veri) ile bahçe duvarının yenilenmesi, görüntü kirliliği oluşturan malzemelerin kaldırılması, giriş kapısının genişletilmesi yıllara ve onarım tekrarına bakıldığında eşit oranda yer aldığı görülmüştür.

Tablo 4.48. Aziz Pavlus Kilisesi çevresel onarım türleri

Çevresel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1979	2011	2014	
Bahçe duvarının yenilenmesi	1			1 (%33,3)
Görüntü kirliliği oluşturan malzemelerin kaldırılması			1	1 (%33,3)
Giriş kapısının genişletilmesi		1		1 (%33,3)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%33,3)	1 (%33,3)	1 (%33,3)	3 (%100)

4.3.2. İplikçi Cami**4.3.2.1. Tarihçe**

Yapım Yılı: 1201

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1945, 1997, 2008

Konya'nın ikinci en eski Selçuklu medresesi olan Şemseddin Altınoba tarafından 1201 yılında yaptırılan İplikçi Camii, cami olarak kullanılmadan önce Altınoba Medresesi olarak hizmet vermektedir. Medrese olarak kullanımından sonra İplikçiler çarşısında bulunduğu için ismini İplikçi Camii olarak işlevine devam etmiştir (Arabacı, 1998; Sönmezsoy, 2022). İplikçi Camii, 1951-1960 yılları arasında kısa bir süre Klasik Eserler Müzesi olarak da kullanılmış ancak 1960 yılında tekrar ibadete açılmıştır. İplikçi Cami orijinal mimarisinden günümüze sadece bir kubbeli hücresi ve İplikçi Câmii duvarı ile bitişik temel kalıntısı gelebilmiştir. Kuzey-Doğu ve Batı olmak üzere üç giriş kapısı bulunan İplikçi Cami dikdörtgen planlı, bir büyük kubbeli ve küçük kubbelerle açılan kapalı avluluya sahiptir (Arabacı, 1998; Mülâyim, 1993, s. 373). Camide ki tüm duvarlar Selçuklu tuğlası ile örülmüş olup kemerleri taşıyan ayaklar da tuğladan örülmüştür (Görsel 4.10.). Yapıda genel olarak tuğla kullanımı ağırlıklı olsa da taş blokların kullanıldığı da görülmüştür (Gökbaş, 2019). Orijinal mozaik çinili mihrabı yıkılmış, sonradan yeniden yaptırılmıştır (Konya Turizm Envanteri, 2000).

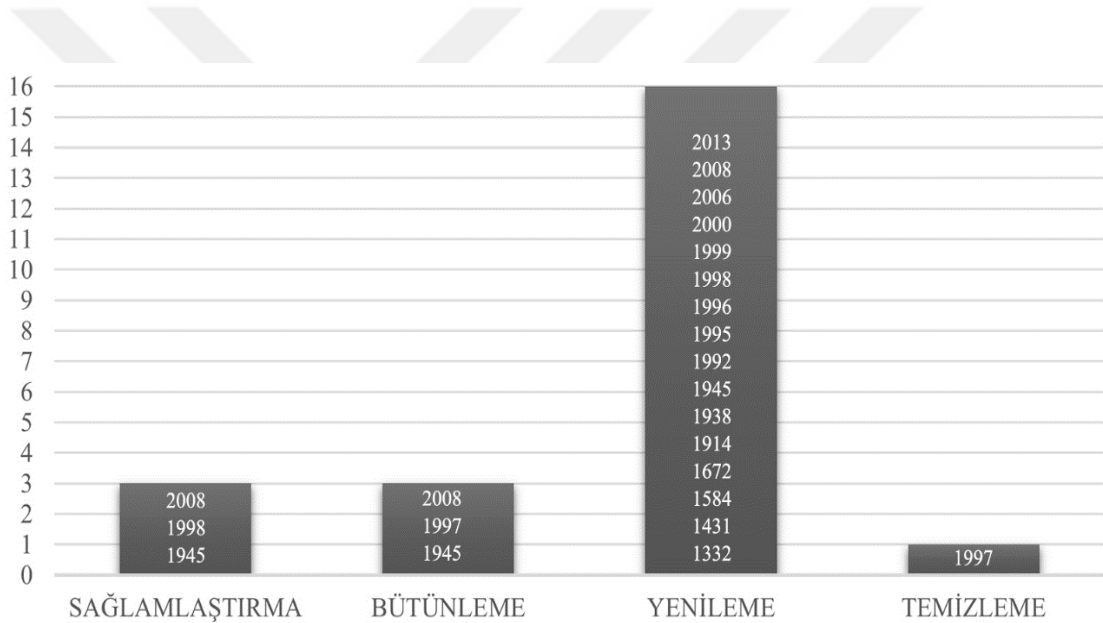
İplikçi Camisi, 1332, 1430, 1534, 1672, 1940, 1945, 1999, 2008 yıllarında çeşitli onarımlar geçirerek orijinalliği ile günümüze ulaşabilmiştir (Konyalı, 1964).

Görsel 4.10. *İplikçi Cami güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)*

4.3.2.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Üçüncü bölge de yer alan İplikçi Cami için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1332-2013 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1332, 1431, 1584, 1672, 1914, 1938, 1945, 1992, 1995, 1996, 1998, 1999, 2000, 2006, 2008 ve 2013 yılında yenilenme, 1945, 1998, 2008 yılında sağlamlaştırma, 1945, 1997, 2008 yılında bütünleme, 1997 yılında ise temizleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken en çok 2008 yılında sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme üzerine farklı müdahale türleri gözlemlenmektedir (bkz. Şekil 4.9.).

Şekil 4.9. İplikçi Cami müdahale türü

Tablo 4.49. a malzemedeki oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %61,5 (8 veri) ile tuğla yapı malzemesinin en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Tuğla yüzeylerde oluşan bozulmalar kendi içinde değerlendirildiğinde %23 (3 veri) ile çatlak oluşumunun daha fazla olduğu görülmektedir. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %23 (3 veri) ile sıva yapı malzemesidir. En çok 1945 yılında %62 (8 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir. Tablo 4.49. İplikçi Cami malzemedeki gerçekleşen bozulma türlerine bakıldığında 1945 yılında yapının geniş çaplı bir onarıma ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

Tablo 4.49. İplikçi Cami malzemedeki gerçekleşen bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1945	1995	1999	2008	
Sıva	Sıva çatlağı	1				1 (%8)
	Rutubet	1				1 (%8)
	Sıva dökülmesi	1				1 (%8)
Tuğla	Nemlenme	1				1 (%8)
	Erime	1				1 (%8)
	Renk değişimi	1				1 (%8)
	Derz boşalması		1	1		2 (%15)
	Çatlak	1	1	1		3 (%23)
Kurşun levha	Bozulma	1				1 (%8)
Çini	Malzemedeki yok olma				1	1 (%8)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		8 (%62)	2 (%15)	2 (%15)	1 (%8)	13 (%100)

Strüktürel bozulma tablosuna bakıldığında yapıda %16,7 (1 veri) ile üst örtüde yok olma, duvarda kopmanın, minarenin yıkılmasının, derz boşalmasının, yağmur iniş borularında deformasyonun, harpuştaların deformasyonunun eşit oranda dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu bozulmaların en fazla görüldüğü yıl 1945 olarak tespit edilmiştir. Malzemedeki görülen bozulmaların da 1945 yılında fazla olması yapının fazla yıprandığını düşündürmektedir (bkz. Tablo 4.50.).

Tablo 4.50. İplikçi Cami 'nde strüktürel bozulma türleri

Strüktürel Bozulma	Yıl		Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1914	1945	
Üst örtüde yok olma		1	1 (%16,7)
Duvar kopma		1	1 (%16,7)
Minarenin yıkılması	1		1 (%16,7)
Derz boşalması		1	1 (%16,7)
Yağmur iniş borularında deformasyon		1	1 (%16,7)
Harpuştaların deformasyonu		1	1 (%16,7)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%16,7)	5 (%83,3)	6 (%100)

Tablo 4.51. de yapıdaki bozulmalara bakıldığında insan eliyle yapılan bozulmalarda en çok %22 (2 veri) ile darbe sonucu oluşan yapısal çatlak olduğu görülmektedir. Doğal bozulmalara bakıldığında ise en çok %22 (2 veri) ile nemlenme olduğu görülmüştür. Dört yıl içerisinde %56 (5 veri) ile en fazla 1945 yılında bozulma olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.51. İplikçi Cami’nde gerçekleşen doğal ve insan eliyle yapılan bozulmalar

Yapıdaki Bozulmalar		Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1914	1945	1998	2008	
İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar	Niteliksiz onarım		1			1 (%11)
	Doğrama niteliksizliği		1			1 (%11)
	Niteliksiz tesisat onarımları/ekleri		1			1 (%11)
	Darbe sonucu oluşan yapısal çatlak	1	1			2 (%22)
	Özgün olmayan malzeme ile kaplanması				1	1 (%11)
Doğal Bozulmalar	Kirlenme			1		1 (%11)
	Nemlenme		1	1		2 (%22)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		1 (%11)	5 (%56)	2 (%22)	1 (%11)	9 (%100)

4.3.2.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

İplikçi Cami’nde malzemede yapılan onarımlar incelendiğinde en çok onarım gören yapı malzemesi % 25 (8 veri) ile sıva olduğu görülmektedir. Sıva kendi içinde incelendiğinde ise %9 (3veri) ile sıva raspası ilk sırada yer almaktadır. Yapılan onarımlarda İkinci sırada %18,75 (6 veri) ile tuğla ve ahşap yer almaktadır. Üçüncü sırada %16,6 (5 veri) ile boya yer almaktadır. Toplam onarımlara bakıldığında en çok onarımın %41 (13 veri) ile 1945 yılında gerçekleştiği görülmüştür. İkinci sırada %19 (6 veri) ile 1995 ve 1999 yılları yer almıştır. Bozulma tablolarına bakıldığında en çok 1945 yılında bozulma görülmesi en fazla onarımında 1945 yılında yapılmasını açıklar niteliktedir (bkz. Tablo 4.52.).

Tablo 4.52. İplikçi Cami’nde gerçekleşen malzemede onarım türleri

Malzeme Onarımlar		Yıl							Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1945	1992	1995	1999	2000	2006	2008	
Ahşap	Ahşap lamri uygulanması	1							1 (%3)
	Ahşap yüzeylerde emprenye emdirilmesi	1							1 (%3)
	Ahşap pencere yapılması	1							1 (%3)
	Ahşap kapı yapılması	1							1 (%3)
	Pinoteks ve vernik sürülmesi						1		1 (%3)
	Malzeme yenilenmesi						1		1 (%3)
	Malzeme yenilenmesi							1	1 (%3)
Tuğla	Eriyen tuğlaların yenilenmesi	1							1 (%3)
	Çürüyen tuğlaların ve derzlerin onarımı			1	1				2 (%6)
	Dikiş atılması			1	1				2 (%6)

Tablo 4.52. (Devam) İplikçi Cami 'nde gerçekleşen malzemede onarım türleri

Sıva	Sıva raspası	1	1	1				3 (%9)	
	Kireç sıva yapılması	1						1 (%3)	
	Sıva ile onarım		1					1 (%3)	
	Çimentosuz horosan harçlı sıva			1	1			2 (%6)	
	Hidrolik kireç harcı ile dolgu	1						1 (%3)	
Boya	Badana yapılması		1	1	1	1		4 (%13)	
	Boya uygulaması		1					1 (%3)	
Taş	Taş harpuшта yapılması	1						1 (%3)	
Kurşun	Üst örtüde kurşun kaplama			1	1			2 (%6)	
	Malzeme yenilenmesi	1						1 (%3)	
Demir	Antipas uygulanması	1						1 (%3)	
	Demir parmaklık tamiri	1						1 (%3)	
	Lokma demir parmaklık yapılması	1						1 (%3)	
Seramik	Seramik ile kaplama		1					1 (%3)	
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		13 (%41)	4 (%13)	6 (%19)	6 (%19)	1 (%3)	2 (%6)	1 (%3)	32 (%100)

Strüktürel onarım tablosuna bakıldığında en çok yapıda %43 (3 veri) ile derz onarımının yapıldığı görülmüştür. İkinci sırada %14 (1 veri) ile boşluk ve eksiklere dolgu yapılması, yağmur borularının yapılması, yağmur borularının onarılması, epoksi enjeksiyonu eşit oranda yer aldığı görülmektedir. En fazla 1945 yılında strüktürel onarımı yapıldığı görülmektedir (bkz. Tablo 4.53.).

Tablo 4.53. İplikçi Cami 'nde strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1945	1995	1999	
Derz onarımı	1	1	1	3 (%43)
Boşluk ve eksiklere dolgu yapılması	1			1 (%14)
Yağmur borularının yapılması	1			1 (%14)
Yağmur borularının onarılması	1			1 (%14)
Epoksi enjeksiyonu	1			1 (%14)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	5 (%71)	1 (%14)	1 (%14)	7 (%100)

Tablo 4.54. e bakıldığında en çok yapıda %40 (4 veri) ile Pencere ve Kapı Doğramalarının Yenilenmesi görülmüştür. İkinci sırada %20 (2 veri) ile drenaj çukurlarının açılması yer almaktadır. Yapısal onarım ve diğer onarım tablolarında 1945 yılında daha fazla veri olması 1945 yılında daha geniş kapsamlı onarımın yapıldığını da vurgulamaktadır.

Tablo 4.54. *İplikçi Cami'nde yapısal onarım türleri*

Yapısal Onarım	Yıl					Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1945	1992	1995	1999	2008	
Yıkılan Bölümlerin Tamamlanması					1	1 (%10)
Pencere ve Kapı Doğramalarının Yenilenmesi	1	1	1	1		4 (%40)
Basit Onarımlar		1				1 (%10)
Drenaj Çukurlarının Açılması	1		1			2 (%20)
Çağdaş Ek Yapılması	1					1 (%10)
Muhdes Ekin Kaldırılması					1	1 (%10)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	3 (%30)	2 (%20)	2 (%20)	1 (%10)	2 (%20)	10 (%100)

Çevresel onarım tablosuna bakıldığında %57 (4 veri) ile en fazla çevre temizliğinin yapıldığı görülmüştür. %28 (2 veri) ile yer altı otoparkının yapılması ikinci sırada yer almaktadır. Çevresel onarıma dört yıl içinde bakıldığında %43 (3 veri) ile 1996 yılında daha fazla tekrarlandığı görülmektedir (bkz. Tablo 4.55.).

Tablo 4.55. *İplikçi Cami'nde çevresel onarım türleri*

Çevresel Onarım	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1992	1996	1997	1998	
Bahçe duvarının örülmesi		1			1 (%14)
Yeraltı otoparkı yapılması		1	1		2 (%28)
Çevre temizliğinin yapılması	1	1	1	1	4 (%57)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%14)	3 (%43)	2 (%28)	1 (%14)	7 (%100)

Tablo 4.56. da tesisat onarım tablosuna bakıldığında %25 (1 veri) ile elektrik tesisatı onarımı, ışıklandırma yapılması, sıhhi tesisat onarımı, soğutma tesisatı onarımı eşit oranda yapıldığı görülmüştür. Tesisat onarımına üç yıl içinde bakıldığında %50 (2 veri) ile 1992 yılında daha fazla onarım yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4.56. *İplikçi Cami'nde tesisat onarım türleri*

Tesisat Onarımı	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1992	2008	2013	
Elektrik tesisatı onarımı	1			1 (%25)
Işıklandırma yapılması		1		1 (%25)
Sıhhi tesisat onarımı	1			1 (%25)
Soğutma tesisatı onarımı			1	1 (%25)

Tablo 4.56. (Devam) İplikçi Cami 'nde tesisat onarım türleri

Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%50)	1 (%25)	1 (%25)	4(%100)
-----------------------------	---------	---------	---------	---------

4.3.3. Erdemşah Mescidi

4.3.3.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 1220

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1945, 1997, 2008

Erdemşah mescit kitabesine bakıldığında Sultan Alâeddin Kevkûbad döneminde, Hacı İsmail Oğlu Şemseddin Erdemşah tarafından 1220 yılında yaptırılmıştır (Bakırcı, 2011). Orijinallliğini koruyarak günümüze kadar ulaşan Anadolu Selçuklu yapısıdır. Tarihi yapıda kullanılan malzemelere bakıldığında tuğla ve taş malzemenin daha sık kullanıldığı ve eskiden çini kullanıldığı düşünülmektedir (Görsel 4.11.). Giriş cephesinde çini yazılar bulunan yapının kubbesi kurşunla kaplanmıştı (http -2). Mihrabın, kubbenin ve kubbe askılarının içleri kireçle sıvanmıştır. Tuğla kubbenin üstü adi samanlı çamurla sıvanmıştır. İçi de sıvalı olduğu için tuğlaların örülmüş olduğu tahmin edilse de asıl malzemeye ulaşılmadan tahminde bulunulmamaktadır (Konyalı, 1964).

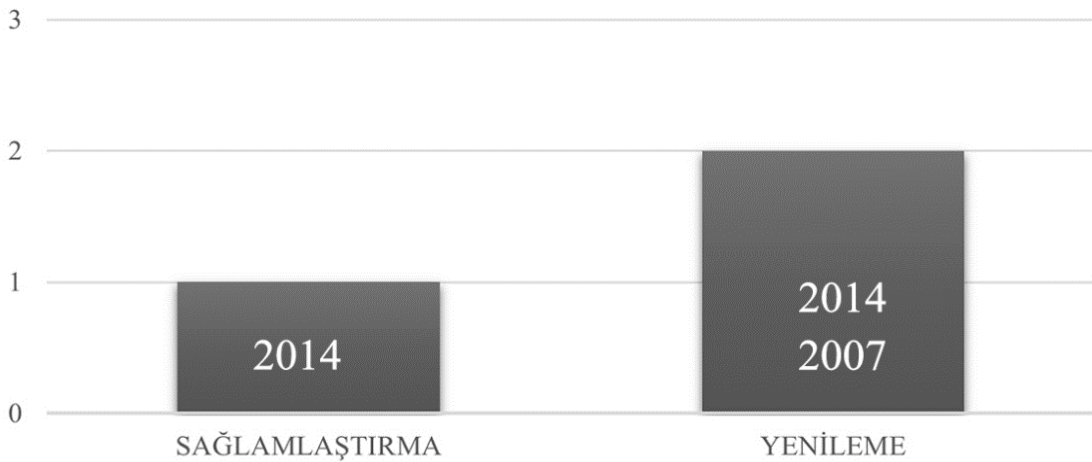

Görsel 4.11. Erdemşah Mescidi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Mescidin kuzey cephesine sonradan ilave edilen bir kısım, doğu ve batıdan bölünerek bir çeşit son cemaat mahalli yeri hâline getirilmiştir (http-1). Yakın zamana kadar mescit olarak kullanılan yapı, 2015 de başlanan geri dönüşüm projesi kapsamında aktif inşaat süreci içerisinde olup kullanıma kapatılmıştır. Özellikle sonradan yapılan muhdes ek olan ve yapının orijinalliğine gölge düşüren son cemaat mahalli yıkılarak mescit ortaya çıkarılmıştır. İnşaat süreci devam ederken bakımsız kalan tarihi yapının, camları kırılarak, kubbesindeki kurşunun çalınarak, sokak hayvanlarına barınak olarak, içerisi çöpler ile doldurularak tarihi yapıya gösterilen saygısız davranışlar ile geleceğe bırakılması güçleşmektedir (http -3).

4.3.3.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Üçüncü bölge de yer alan Erdemşah Mescidi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1992-2014 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 2007 ve 2014 yılında yenilenme, 2014 yılında ise sağlamlaştırma yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken en çok 2014 yılında sağlamlaştırma ve yenileme üzerine farklı müdahale türleri gözlemlenmektedir. Erdemşah Mescidi için kayıtlara geçen verilere bakıldığında diğer yapılara göre daha az yıl içinde onarım yapıldığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.10.).

Şekil 4.10. Erdemşah Mescidi müdahale türü

Erdemşah Mescidi'nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %50 (7 veri) ile sıva yapı malzemesinin en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Sıva yüzeylerde oluşan bozulmalar kendi içinde değerlendirildiğinde %14,2 (2 veri) ile rutubet ve sıva dökülmesinin daha fazla olduğu görülmektedir. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %35,7 (5 veri) ile taş yapı malzemesidir. Üçüncü sırada %14,2 (2 veri) ile ahşap malzeme yer almaktadır. 1992 ve 2014 yıllarında %50 (7 veri) eşit sayıda onarım gerçekleştirilmektedir (bkz. Tablo 4.57.).

Mekânsal bozulmalar başlığı altında 1992 yılında muhdes ek bozulması tespit edilmiştir.

Tablo 4.57. Erdemşah Mescidi malzemede gerçekleşen bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl		Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1992	2014	
Sıva	Sıva çatlağı		1	1 (%7,1)
	Çürüme	1		1 (%7,1)
	Rutubet	1	1	2 (%14,2)
	Kirlenme		1	1 (%7,1)
	Sıva dökülmesi	1	1	2 (%14,2)
Taş	Nemlenme	1	1	2 (%14,2)
	Kırık		1	1 (%7,1)
	Çatlak	1	1	2 (%14,2)
Ahşap	Nemlenme	1		1 (%7,1)
	Çürüme	1		1 (%7,1)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		7 (%50)	7 (%50)	14 (%100)

4.3.3.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Strüktürel onarım başlığı altında 2004 yılında yağmur borularının yapıldığı görülmüştür. Yapısal onarım başlığı altında 1992 yılında muhdes ekin kaldırılması ve 2014 yılında drenaj çukurlarının açıldığı görülmüştür. Malzemede onarım başlığı altında 2014 yılında çimentosuz horosan harçlı sıva ile onarım yapılmıştır.

4.3.4. Sırçalı Medrese

4.3.4.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 1242

Dönemi: Selçuklu Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1629, 1954, 2008

Sırçalı Medrese, 1242 yılında Bedreddin Muhlis tarafından yapılan Konya Çinili Medreselerin ilk ve en önemli örneklerinden biridir. Dikdörtgen planda tasarlanmış olan yapı, içine girildiğinde çini ile bezenmiş ana eyvanı ve açık avlusu ile dikkat çekmektedir. Avlu etrafında öğrenci odaları konumlandırılmış ve 1924 yılına kadar fıkıh eğitimi verilmek üzeri medrese olarak kullanılmıştır (Tapur, 2009; Kemaloğlu, 2015; Gürdal, K. 2023). Sırçalı Medrese, malzeme çeşitliliği ile dikkat çekerek çinileri ile göz kamaştırmaktadır. Eserin genelinde kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Akok. M. 1969; Aygör vd, 2010) (Görsel 4.12.). Duvarlarda yer yer yonu taşı, bağlantı için kuşak ve hatıllarda ahşap kullanılmıştır. Oyma tekniğiyle yapılmış olan taçkapı ise taş malzeme kullanıldığı görülmüştür (Gürdal, K. 2023; Akok, 1969; Yıldırım, 2013). Sırçalı medrese, 1629, 1645, 1954, 1961, 1969, 1975, 1993, 1997, 2000, 2008 yıllarında çeşitli onarımlar geçirmiştir (Cılasun ve Dursun, 2018).

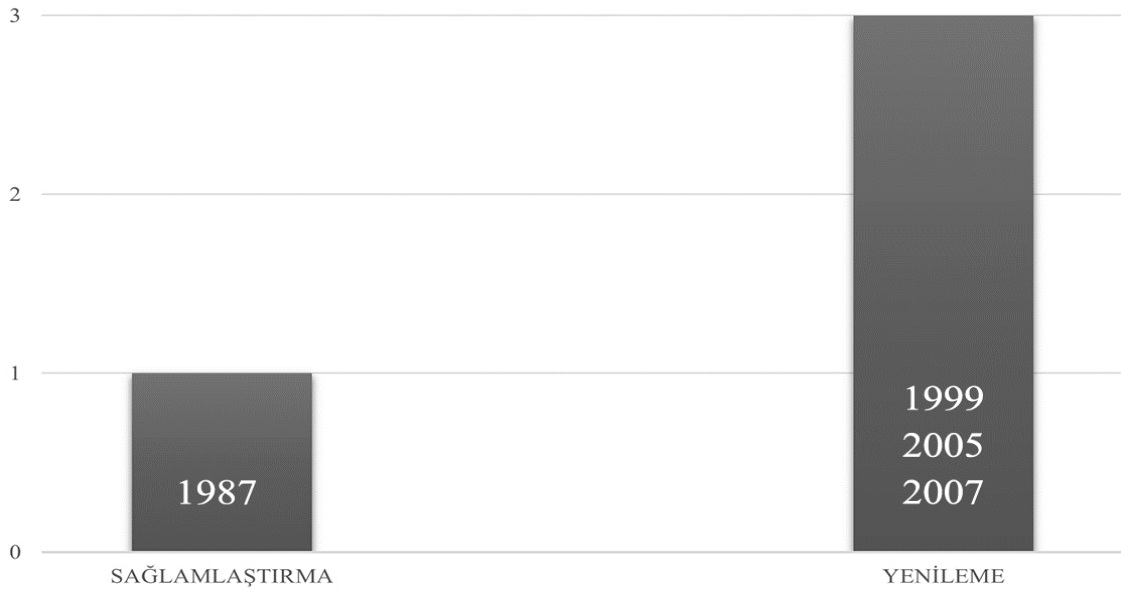
Görsel 4.12. Sırçalı Medresesi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Günümüze kadar çeşitli onarımlardan geçen Sırçalı Medresesi, alt katı 1960 da Mezar Anıtları Müzesi olarak , üst katı ise 1985 yılındaki tadilat ile Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından kullanılmaktaydı. Günümüzde ise sadece çeşitli gösterilerin sahne aldığı mekan olarak kullanılmakta ve turistler için görülmesi gereken

Mezar Anıtları Müzesi olarak işlevine devam etmektedir. Müzede, tarih ve sanat tarihi açısından önemli mezar taşları, kronolojik olarak Selçuklular, Beylikler ve Osmanlı devirlerine göre tasnif edilerek sergilenmiştir (Sönmezsoy, 2022; Cilasun ve Dursun, 2018; Tapur, 2009).

4.3.4.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Üçüncü bölge de yer alan Sırçalı Medrese için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1987-2007 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1999, 2005, 2007 yılında yenilenme, 2014 yılında ise sağlamlaştırma yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken en çok 1987 yılında sağlamlaştırma ve yenileme üzerine farklı müdahale türleri gözlemlenmektedir. Sırçalı medrese için kayıtlara geçen verilere bakıldığında diğer yapılara göre daha az yıl içinde onarım yapıldığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.11.).

Şekil 4.11. Sırçalı Medrese müdahale türü

Sırçalı Medresesi'nde Tablo 4.58. de malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında sadece taş yapı malzemesinde bozulma kayıt altına alınmıştır. %40 (2 veri) ile taş yapı malzemesinin üzerinde en çok malzemede çürüme görülmüştür. En fazla 1987 yılında malzemede bozulma olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 4.58.).

Strüktürel bozulma başlığı altında 1999 yılında elektrik tesisatında bozulma ve derz boşalması tespit edilmiştir.

Tablo 4.58. Sırçalı Medresesi malzemede gerçekleşen bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl		Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1987	1999	
Taş	Aşınma	1		1 (%20)
	Kırık	1		1 (%20)
	Çürüme	1	1	2 (%40)
	Renk değişimi	1		1 (%20)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		4 (%80)	1 (%20)	5 (%100)

4.3.4.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Tablo 4.59. da Sırçalı Medresesi'nde malzemede yapılan onarımlar incelendiğinde %50 (2 veri) ile sıva ve taş malzemesinin eşit oranda dağıldığı görülmektedir. 1987 ve 2007 yıllarında onarım sıklığı incelendiğinde %50 (2 veri) ile eşit olarak dağılım göstermektedir.

Tablo 4.59. Sırçalı Medresesi'nde gerçekleşen onarım türleri

Malzeme	Onarım	Yıl		Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1987	2007	
Sıva	Sıva raspası		1	1 (%25)
	Kireç sıva yapılması		1	1 (%25)
Taş	Çürüyen taşların ve derzlerin onarımı	1		1 (%25)
	Malzeme yenilenmesi	1		1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		2 (%50)	2 (%50)	4 (%100)

Strüktürel onarım başlığı altında Tablo 4.60. incelendiğinde %40 (2 veri) ile katakomp giriş merdivenlerine onarımın daha fazla yapıldığı tespit edilmiştir. 1999 ve 2007 yılında %40 (2 veri) ile onarımın eşit sayıda yapıldığı görülmüştür. Bu kadar az onarımla günümüze kadar gelebilmiş bu yapının ne kadar dayanıklı ve sağlam olduğu da görülmektedir.

Tablo 4.60. Sırçalı Medresesi strüktürel onarım

Strüktürel Onarım	Yıl			Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1987	1999	2007	
Katakomp giriş merdiveni onarım	1	1		2 (%40)
Şeffaf kutu profil çatı		1		1 (%20)
Derz onarımı			1	1 (%20)
Baca takılması			1	1 (%20)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%20)	2 (%40)	2 (%40)	5 (%100)

Tesisat onarım tablosuna bakıldığında %33 (1 veri) ile güvenlik sistemi, yangın alarm sistemi, ısıtma tesisatı onarımı eşit oranda yapıldığı görülmüştür. Tesisat onarımına iki yıl içinde bakıldığında %67 (2 veri) ile 2005 yılında daha fazla onarım yapıldığı görülmektedir (bkz. Tablo 4.61.).

Tablo 4.61. Sırçalı Medresesi tesisat onarımı

Tesisat Onarımı	Yıl		Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	2005	2007	
Güvenlik sistemi	1		1 (%33,3)
Yangın alarm sistemi	1		1 (%33,3)
Isıtma tesisatı onarımı		1	1 (%33,3)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%67)	1 (%33,3)	3 (%100)

4.3.5. Has Bey Dârülhuffâzi

4.3.5.1. Tarihçe

Yapım Yılı: 1421

Dönemi: Karamanoğulları Dönemi

Restorasyon Tarihleri: 1945, 1997, 2008

Meram ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan Has-Bey Dârülhuffâzi, 1421 senesinde Hoca Hasbey oğlu Mehmet tarafından inşa ettirilmiştir (Gürdal, 2023). Yapı üzerinde bulunan ince işçiliklerinden kaynaklı “ Ayasofya Mescidi” di olarak da bilinmektedir. Yapının mimarına ulaşılamamaktadır. Yapı Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün mülkiyetinde olup onun denetimi ve kontrolü altındadır. Yakın zamana

kadar mescit olarak kullanılan yapı, bulunduğu şükran mahallesindeki geri dönüşüm projesi kapsamında aktif inşaat sürecinde olup kullanıma kapatılmıştır (Karpuz, 2009). Malzeme özelliklerine bakıldığında Has Bey Darülhuffazi’nda subasman kotuna kadar blok kesme taş kullanılmıştır (Görsel 4.13.). Binanın subasmandan yukarısı cephe karakterinden de anlaşıldığı üzere eserin yapımında genel olarak tuğla kullanılmaktadır (Erdemir ve Başar, 2019; Gürdal, 2023).

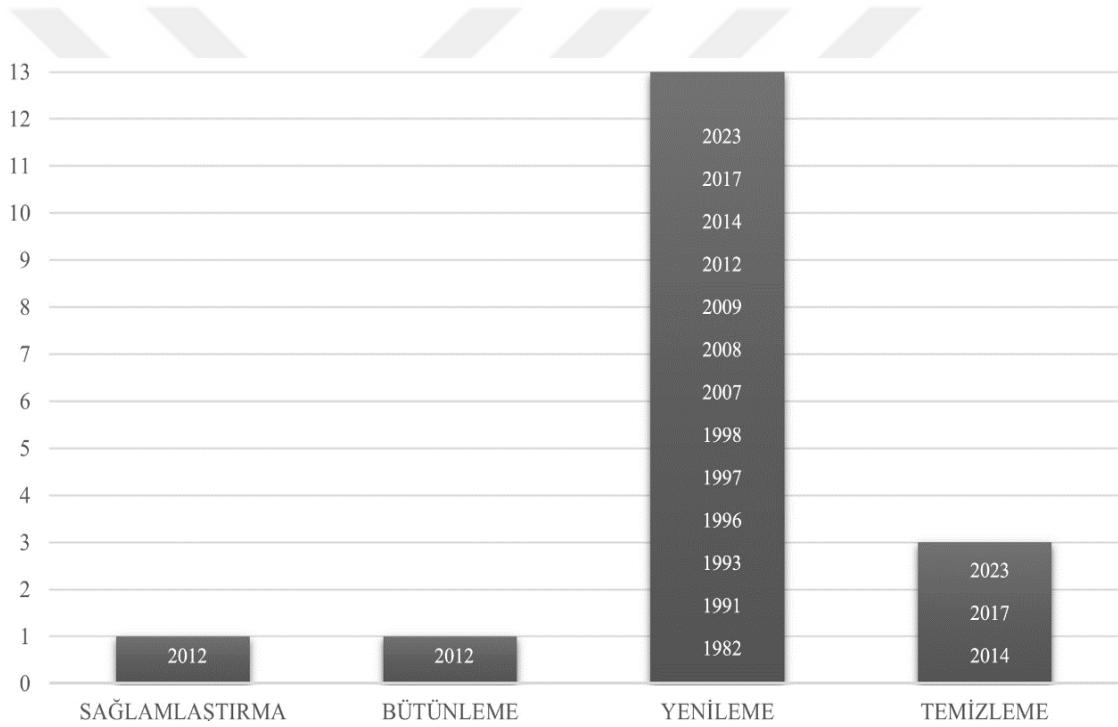

Görsel 4.13. Has Bey Darülhuffazi güncel fotoğrafı (kişisel arşiv, 2024)

Kare planın üzerine Türk üçgenleri ile oturtulan yüksek bir tuğladan örülmüş kubbe bulunmaktadır (Kılınç, 2008). İç cephede duvarlar tümüyle sıvandığı için malzeme bilinmemektedir. Ancak kalan izlerden anlaşıldığı üzere yapının belli bir kota kadar çini ile kaplı olduğu görülmektedir (Dülgerler, 2006, Uğurlu, 1997). Mihrap, kesme çini malzeme ile kaplanmış olup büyük oranda hasara uğramıştır (Gürdal, 2023). Şu an içinde bulunduğu kentsel dönüşüm projesine bağlı inşaat sürecinden kaynaklı aktif olarak bozulmaya uğrayan tarihi yapı, benzerlerinden ayrılarak kaybedilmeye değmeyecek kadar önemli nadide eserlerden biridir (Gürdal, 2023).

4.3.5.2. Yapıdaki bozulmaların yıllara göre izlenmesi

Üçüncü bölge de yer alan Has Bey Dârülhuffâzi için Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden 1982-2023 yıllarını kapsayan veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında müdahale türlerinin dağılımlarına bakıldığında 1982, 1991, 1993, 1996, 1997, 1998, 2007, 2008, 2009, 2012, 2014, 2017 ve 2023 yılında yenilenme, 2014, 2017, 2023 yılında temizleme, 2012 yılında sağlamlaştırma ve bütünleme yapılma amacıyla kararlar alındığı tespit edilmiştir. En çok ihtiyaç duyulan restorasyon yenileme olduğu tespit edilirken en çok 2012 yılında sağlamlaştırma, bütünleme ve yenileme üzerine farklı müdahale türleri gözlemlenmektedir (bkz. Şekil 4.12.).

Şekil 4.12. Has Bey Dârülhuffâzi müdahale türü

Tablo 4.62. incelendiğinde Has Bey Dârülhuffâzi'nde malzemede oluşan bozulmalar yıllara göre bakıldığında %32 (7 veri) ile tuğla yapı malzemesinin en çok bozulmaya uğradığı görülmüştür. Tuğla yüzeylerde oluşan bozulmalar kendi içinde değerlendirildiğinde %18 (4 veri) ile erime ilk sırada yer aldığı görülmüştür. İkinci sırada bozulmaya uğrayan malzeme ise %27 (6 veri) ile taş yapı malzemesidir. En çok 2007 yılında %23 (5 veri) ile farklı malzemelerde bozulmalar tespit edilmiştir.

Tablo 4.62. *Has Bey Dârülhuffâzi malzemedede gerçekleşen bozulma türleri*

Malzeme	Bozulma	Yıl									Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1991	1993	1996	1997	2007	2008	2009	2014	2017	
Sıva	Sıva çatlağı	1									1 (%5)
	Çürüme		1		1						2 (%9)
	Rutubet		1		1						2 (%9)
Taş	Sıva dökülmesi	1									1 (%5)
	Nemlenme					1					1 (%5)
	Derz boşalması					1					1 (%5)
	Renk değişimi					1					1 (%5)
	Malzeme kaybı					1					1 (%5)
	Bitkilenme					1					1 (%5)
Tuğla	Nemlenme						1				1 (%5)
	Erime		1	1			1		1		4 (%18)
	Çürüme			1							1 (%5)
	Bitkilenme		1								1 (%5)
Çini	Kırık							1			1 (%5)
	Raspa									1	1 (%5)
	Malzeme kaybı						1	1			2 (%9)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		2 (%9)	4 (%18)	2 (%9)	2 (%9)	5 (%23)	3 (%14)	2 (%9)	1 (%5)	1 (%5)	22 (%100)

Tablo 4.63. incelendiğinde insan eliyle oluşan bozulmada %12,5 (1 veri) ile niteliksiz onarım, doğrama niteliksizliği, uygun olmayan boya kullanımı, tuzlanma, niteliksiz tesisat onarımları/ekleri, darbe sonucu oluşan yapısal çatlak, vandalizm, özgün olmayan malzeme ile kaplanması eşit oranda sıralamada yer almaktadır. %50 (4 veri) ile en çok 2008 yılında 4 farklı bozulma gerçekleşmiştir.

Tablo 4.63. *Has Bey Dârülhuffâzin'da insan eliyle yapılan bozulma türleri*

İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar	Yıl				Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1991	2007	2008	2014	
Niteliksiz onarım			1		1 (%12,5)
Doğrama niteliksizliği	1				1 (%12,5)
Uygun olmayan boya kullanımı			1		1 (%12,5)
Tuzlanma			1		1 (%12,5)
Niteliksiz tesisat onarımları/ekleri	1				1 (%12,5)
Darbe sonucu oluşan yapısal çatlak				1	1 (%12,5)
Vandalizm		1			1 (%12,5)
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması			1		1 (%12,5)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	2 (%25)	1 (%12,5)	4 (%50)	1 (%12,5)	8 (%100)

Doğal bozulmalara Tablo 4.64. e bakıldığında %50 (2 veri) ile nemlenmenin daha fazla gerçekleştiği görülmektedir. Doğal bozulmalara üç yıl içerisinde bakıldığında üç farklı bozulma ile 2007 yılı ilk sırada yer almaktadır.

Mekânsal bozulmalar başlığı altında 1993 yılında muhdes ek bozulma olarak tespit edilmiştir. Strüktürel bozulmalar başlığı altında 1996 yılında derz boşalması bozulma olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.64. *Has Bey Dârülhuffâzin’da gerçekleşen doğal bozulma türleri*

Doğal Bozulmalar	Yıl			Bozulma Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1996	1997	2007	
Kirlenme			1	1 (%25)
Nemlenme	1		1	2 (%50)
Renk solması			1	1 (%25)
Islanma sonucu çürüme		1		1 (%25)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	3 (%75)	4 (%100)

4.3.5.3. Yapıdaki onarımların yıllara göre izlenmesi

Tablo 4.65. incelendiğinde onarım yöntemlerinde %50 (2 veri) ile çürütme yöntemi en üst sırada yer alırken kontrollü kumlama ve yüzey temizliği ikinci sırada yer almaktadır. Toplam onarım yöntemlerine bakıldığında %25 (1 veri) ile her yıl eşit oranda onarım yapıldığı görülmektedir. Onarım yöntemlerinde %43 (3 veri) ile yüzey temizliği en üst sırada yer alırken kurtarma kazısı ve çürütme ikinci sırada yer almaktadır. Toplam dört yılda yöntemlere bakıldığında 1993,1998,2007 ve 2023 yılları arasında eşit bir dağılım olduğu görülmektedir.

Tablo 4.65. *Has Bey Dârülhuffâzin onarım yöntemleri*

Onarım Yöntemleri	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1993	1998	2007	2023	
Kontrollü kumlama				1	1 (%25)
Yüzey temizliği			1		1 (%25)
Çürütme yöntemi	1	1			2 (%50)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	4 (%100)

Malzemede onarım tablosu EK-3. de incelendiğinde %35 (16 veri) ile sıva da bozulma il sırada yer almaktadır. Sıva kendi içinde değerlendirildiğinde %16 (7 veri) ile kireç sıva yapılması ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada %13,3 (6 veri) ile tuğla ve taş eşit oranda yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %11 (9 veri) ile çini yer almaktadır. KKVKBM ve KVBM tarafından kayıt altına alınan 13 yıl içerisinde %24 (11 veri) ile 2007 yılında daha fazla onarım yapılmıştır. 1996, 1997, 1998 birbirini takip eden yıllarda gerçekleşen onarımların olması ve yakın tarihlerde sık sık onarımların yapılması alınan müdahale kararlarının niteliğini sorgulatmaktadır.

Strüktürel onarım başlığı altında Tablo 4.66. incelendiğinde %42 (5 veri) ile derz onarımının daha fazla yapıldığı tespit edilmiştir. İkinci sırada %17 (2 veri) ile şeffaf uzay çatı ve şeffaf koruyucu eşit oranda yapıldığı görülmüştür. Üçüncü sırada ise %8 (1 veri) ile boşluk ve eksiklere dolgu yapılması, yağmur borularının yapılması, dolgu boşaltma eşit olarak yer aldığı görülmüştür. Tüm onarımlara bakıldığında %25 (3 veri) ile 2007 yılında daha fazla onarım yapıldığı görülmektedir. İkinci sırada ise % 17 ile 2012 ve 2014 yıllarında yapılmış olan 2 farklı onarım türü olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.66. *Has Bey Dârülhuffâzi strüktürel onarım türleri*

Strüktürel Onarım	Yıl								Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1996	1997	2007	2008	2012	2014	2017	2023	
Şeffaf uzay çatı							1	1	2 (%17)
Şeffaf koruyucu			1			1			2 (%17)
Derz onarımı	1	1	1		1	1			5 (%42)
Boşluk ve eksiklere dolgu yapılması				1					1 (%8)
Yağmur borularının yapılması			1						1 (%8)
Dolgu boşaltma					1				1 (%8)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%8)	1 (%8)	3 (%25)	1 (%8)	2 (%17)	2 (%17)	1 (%8)	1 (%8)	12 (%100)

Yapısal onarım başlığı altında Tablo 4.67. incelendiğinde %43 (3 veri) ile pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi ve muhdes ekin kaldırılması eşit oranda dağılım göstermektedir. İkinci sırada %14 (1 veri) ile drenaj çukurlarının açılması yer almaktadır. 5 yılda gerçekleşen tüm onarımlara bakıldığında %29 (2 veri) ile 1991 ve 1993 yıllarında daha fazla onarım yapıldığı görülmektedir. Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi en az üç kez üç farklı yıllarda gerçekleştiği Tablo 4.67. ile ortaya konmuştur.

Tablo 4.67. Has Bey Dârülhuffâzi yapısal onarım türleri

Yapısal Onarım	Yıl					Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1991	1993	1998	2007	2012	
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi	1	1	1			3 (%43)
Drenaj çukurlarının açılması				1		1 (%14)
Muhdes ekin kaldırılması	1	1			1	3 (%43)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%29)	2 (%29)	1 (%14)	1 (%14)	1 (%14)	7 (%100)

Tablo 4.68. incelendiğinde %75 (3 veri) ile bahçe duvarının örülmesi ilk sırada yer almaktadır. Merdivenlerin traverten ile kaplanması %25 (1 veri) ile ikinci sırada yer almaktadır. Dört yıla bakıldığında %25 (1 veri) ile 1991, 1993, 1998 ve 2007 yıllarında eşit dağılım görülmektedir.

Tablo 4.68. Has Bey Dârülhuffâzi çevresel onarım türleri

Çevresel Onarım	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1991	1993	1998	2007	
Bahçe duvarının örülmesi	1	1	1		3 (%75)
Merdivenlerin traverten ile kaplanması				1	1 (%25)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	1 (%25)	4 (%100)

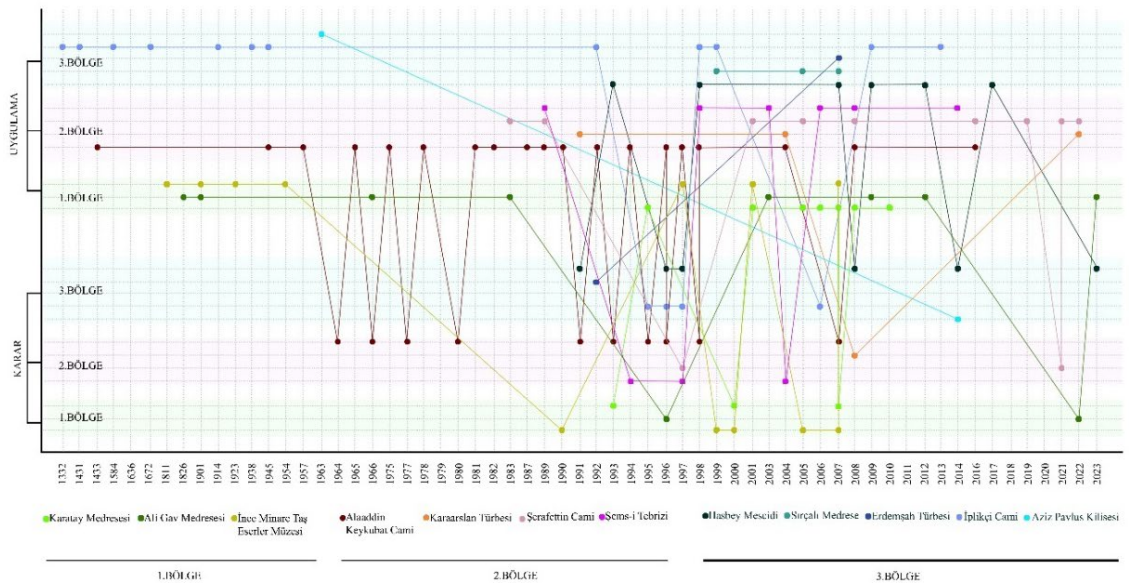
Tesisat onarımlarına bakıldığında %57 (4 veri) ile elektrik tesisatı onarımı ilk sırada yer almaktadır. %43 (3 veri) ile ısıtma tesisatı onarımı ikinci sırada yer almaktadır. 1982, 1991 ve 1993 yıllarında bu iki onarım türü gerçekleşmiş olup %29 (2 veri) ile eşit oranda dağılım göstermektedir (bkz. Tablo 4.69.).

Tablo 4.69. Has Bey Dârülhuffâzi tesisat onarım türleri

Tesisat Onarımı	Yıl				Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
	1982	1991	1993	1998	
Elektrik tesisatı onarımı	1	1	1	1	4 (%57)
Isıtma tesisatı onarımı	1	1	1		3 (%43)
Yıllara Göre Onarım Sıklığı	2 (%29)	2 (%29)	2 (%29)	1 (%14)	7 (%100)

5. DEĞERLENDİRME

Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden elde edilen onarım ve hasar raporları, koruma kurulu kararları doğrultusunda Şekil 5.1. oluşturulmuştur. Şekil 5.1. incelendiğinde bölgelere ayrılan tarihi yapıların kurul kararlarına bakıldığında uygulanıp uygulanmadığı yıllara göre karşılaştırılarak belirtilmiştir. 1.Bölgede bulunan Karatay Medresesi'nde %70, Ali Gav medresesinde %80, İnce Minare Medresesinde %62 ile alınan çoğu kararın uygulandığı görülmüştür. 2. bölgede bulunan Alaaddin Keykubat Cami'nde %66, Karaarslan Türbesinde %75, Şerafettin Camii'nde %81, Şems-i Tebrizi'nde %66 ile alınan çoğu kararın uygulandığı görülmüştür. 3. Bölgede Has Bey Dârülhuffâzi'nde %50, Sırçalı Medresesi'nde %100, Erdemşah Mescidinde %50, İplikçi Cami'nde %75, Aziz Pavlus Kilisesi'nde %50 alınan çoğu kararın uygulandığı görülmüştür. 3 bölgede de alınan kararların çoğunluğunun uygulanmış olması tarihi yapıları günümüze ulaştırmış olsa da Şekil 5.1. incelendiğinde tarihsel süreklilikte geniş veya sık aralıkların bulunduğu görülmektedir. Özellikle Alaaddin Keykubat Cami'nde uzun yıllar boyunca çözülememiş su sorunu, Has Bey Dârülhuffâzi'nde uzun yıllardır temizlenememiş duvar yazısı, Karatay Medresesi'nde ve İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nde nemlenme ile oluşan “taş kanseri”nin önüne geçilememesi sorunları doğru kararların uygulanmadığını kanıtlar niteliktedir (bkz. Şekil 5.1.).

Şekil 5.1. Tüm yapıların karar ve uygulama grafiği

3 bölgedeki tarihi yapılarda gerçekleşmiş olan toplam malzemede bozulma oranları Tablo 5.1. incelendiğinde malzemede bozulma en çok %31 ile İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nde görülmüştür. İkinci sırada %14 ile Alaaddin Keykubat Cami ve Karatay Medresesi yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %12 ile Şerafettin Camii yer aldığı görülmektedir. Daha sonra sıralamayı %9 ile Şems-i Tebrizi, %7 ile Has Bey Darülhuffazı ve Ali Gav Medresesi, %5 ile Karaarslan Türbesi, Erdemşah Mescidi ve İplikçi Cami, %3 ile Aziz Pavlus Kilisesi,%2 ile Sırçalı Medrese'si takip etmektedir. Buradan elde edilen bulgular ışığında, malzeme bozulmaları tespit edilen ve en çok onarıma ihtiyaç duyan yapıların başında İnce Minare Taş Eserler Müzesi yer almaktadır. İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nin malzemesinde bu kadar fazla bozulmanın gerçekleşmiş olması, diğer yapılardan ayıran en belirgin özelliği ile araba ve insan trafiğinin en yoğun olduğu konumda bulunmasından kaynaklanmaktadır. Aslında bu kadar göz önünde bulunan bu tarihi yapının hala onarımı tam anlamı ile yapılmamış bozulmaları varsa yanlış alınan onarım kararları ve gecikmiş onarımların olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 5.1. *Tüm yapılarda gerçekleşen malzemelerde bozulma türleri*

Bölge	Tarihi Yapı	Malzeme	Bozulma Sayısı	Toplam	Yüzde
1.Bölge	Karatay Medresesi	Sıva	15	36	14%
		Boya	3		
		Taş	5		
		Çini	10		
		Mermer	3		
	Ali Gav Medresesi	Sıva	7	19	7%
		Taş	8		
		Mermer	2		
		Demir	2		
	İnce Minare Taş Eserler Müzesi	Sıva	20	82	31%
		Taş	32		
		Tuğla	16		
		Ahşap	4		
		Kurşun levha	7		
		Demir	3		
2.Bölge	Alaaddin Keykubat Cami	Sıva	7	37	14%
		Taş	16		
		Tuğla	3		
		Kerpiç	1		
		Ahşap	5		

Tablo 5.1. *Tüm yapılarda gerçekleşen malzemelerde bozulma türleri*

2.Bölge	Alaaddin Keykubat Cami	Kurşun levha	1	37	14%
		Çini	3		
		Demir	1		
	Kararaarslan Türbesi	Taş	4	12	5%
		Tuğla	3		
		Çini	5		
	Şerafettin Cami	Sıva	2	31	12%
		Taş	10		
		Tuğla	19		
	Şemsi Tebrizi	Sıva	4	24	9%
		Taş	3		
		Tuğla	3		
		Ahşap	7		
		Kurşun levha	2		
		Mermer	3		
		Demir	2		
3.Bölge	Hasbey Dârülhuffâzi	Sıva	5	18	7%
		Taş	6		
		Tuğla	7		
	Sırçalı Medrese	Taş	5	5	2%
	Erdemşah Mescidi	Sıva	7	14	5%
		Taş	5		
		Ahşap	2		
	Aziz Pavlus Kilisesi	Taş	6	9	3%
		Kiremit	2		
		Saç	1		
İplikçi Cami	Sıva	5	13	5%	
	Tuğla	6			
	Kurşun levha	1			
	Çini	1			
Yüzde				264	100%

3 bölgedeki tarihi yapılarda gerçekleşmiş olan toplam malzemede onarım oranları Tablo 5.2. incelendiğinde malzemede bozulma en çok %22 ile İnce Minare Taş Eserler Müzesi'nde ve Karatay Medresesi'nde görülmüştür. İkinci sırada %19 ile Alaaddin Keykubat Cami yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %14 ile Has Bey Dârülhuffâzi yer aldığı görülmektedir. Daha sonra sıralamayı %12 ile İplikçi Cami, %8 ile Şerafettin Camii, %7 ile Şems-i Tebrizi, %6 ile Ali Gav Medresesi, %5 ile Karaarslan Türbesi, %3 ile Erdemşah Mescidi ve Aziz Pavlus Kilisesi, %1 ile Sırçalı Medrese 'si takip etmektedir. Buradan elde edilen bulgular ışığında, malzemede onarımı yapılan yapıların başında İnce Minare Taş Eserler Müzesi ve Karatay Medresesi yer almaktadır. Tablo 5.1. ile karşılaştırıldığında sıralamada farklılıklar gözlenmiştir. Özellikle Karatay Medresesi'nin,

Has Bey Dârülhuffâzi'nın, Alaaddin Keykubat Cami'nin malzemede bozulma sayılarındaki sıralamanın üstünde yer alması onarımı yapılan malzemelerin tekrar onarım geçirdiğini düşündürmektedir. Bu durum yanlış alınan müdahale kararlarının olduğunu da gözler önüne sermektedir.

Tablo 5.2. *Tüm yapılarda gerçekleşen malzemelerde onarım türleri*

Bölge	Tarihi Yapı	Malzeme	Onarım Sayısı	Toplam	Yüzde
1.Bölge	Karatay Medresesi	Sıva	15	56	22%
		Boya	3		
		Taş	5		
		Tuğla	3		
		Ahşap	6		
		Kurşun levha	3		
		Çini	11		
		Demir	4		
		Mermer	1		
		Çelik	2		
		Cam	3		
		Sıva	4	17	6%
1.Bölge	Ali Gav Medresesi	Boya	3		
		Taş	3		
		Tuğla	2		
		Kurşun levha	2		
		Çini	1		
		Seramik	1		
		Demir	1		
		Sıva	8	65	22%
1.Bölge	İnce Minare Taş Eserler Müzesi	Taş	32		
		Boya	8		
		Tuğla	2		
		Ahşap	6		
		Kurşun levha	6		
		Seramik	1		
		Alüminyum	2		
		Demir	3		
		Cam	2		
		Sıva	14	57	19%
2.Bölge	Alaaddin Keykubat Cami	Boya	6		
		Taş	2		
		Tuğla	3		
		Çelik	9		
		Ahşap	12		
		Kurşun levha	4		
		Çini	5		
		Alüminyum	2		
		Sıva	2	15	5%
	Kararaarslan Türbesi	Boya	1		
		Taş	1		
		Çelik	1		
		Ahşap	1		
		Tuğla	3		
		Çini	9		

Tablo 5.2. *Tüm yapılarda gerçekleşen malzemelerde onarım türleri*

2.Bölge	Şerafettin Cami	Sıva	6	23	8%	
		Boya	4			
		Taş	2			
		Çelik	2			
		Ahşap	4			
	Tuğla	5				
		Şemsi Tebrizi	Sıva	4	20	7%
			Kurşun levha	6		
			Seramik	1		
			Alüminyum	2		
Demir	3					
Cam	2					
3.Bölge	Has Bey Darülhuffazı	Sıva	16	42	14%	
		Boya	6			
		Taş	5			
		Ahşap	4			
		Tuğla	6			
		Çini	5			
		Demir	3			
	Sırçalı Medrese	Sıva	2	4	1%	
		Taş	2			
	Erdemşah Mescidi	Sıva	3	10	3%	
		Boya	2			
		Kurşun levha	1			
		Demir	2			
		Ahşap	2			
	Aziz Pavlus Kilisesi	Sıva	1	9	3%	
		Taş	4			
		Ahşap	2			
		Kurşun levha	1			
		Demir	1			
	İplikçi Cami	Sıva	8	35	12%	
Boya		5				
Taş		1				
Tuğla		6				
Ahşap		6				
Kurşun levha		3				
Demir		4				
Seramik		1				
Çini		1				
Yüzde			297	100%		

12 adet tarihi yapının malzemede gerçekleşen bozulma türleri ve malzemede yapılan onarım türleri Tablo 5.1. ve Tablo 5.2. incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda malzemede oluşan bozulmaların geç tespit edilmesi sonucu toplu onarımlara ihtiyaç duyulmuştur. Yapılan onarımların bazıları kalıcı çözümler oluşturmamış ve tarihi yapılara tekrar onarım yapılmasını gerektirmiştir. Tarihi yapılarda kalıcı onarımları gerçekleştirmek adına tekrara düşen onarımlarla birlikte tarihi yapıların orijinalliklerine zarar verilmektedir.

12 adet tarihi yapıda gerçekleşen strüktürel bozulma türlerine Tablo 5.3. e bakıldığında %22 (9 veri) ile en çok derz boşalmasının gerçekleştiği görülmüştür. İkinci sırada %20 (8 veri) ile strüktürel çatlak, üçüncü sırada %17 (7 veri) ile zeminde bozulma olduğu görülmüştür.

Tablo 5.3. 12 adet tarihi yapıda gerçekleşen strüktürel bozulma türleri

Strüktürel Bozulmalar	Veri	Yüzde
Uygun olmayan çatı konstrüksiyonu	1	2%
Üst örtüde yok olma	1	2%
Zeminde bozulma	7	17%
Duvarda aşınma	2	5%
Duvarda şişme	1	2%
Duvarda kopma	4	10%
Minarenin yıkılması	3	7%
Elektrik tesisatında bozulma	1	2%
Yıkılma	1	2%
Derz boşalması	9	22%
Yağmur iniş borularında deformasyon	2	5%
Harpuştaların deformasyonu	1	2%
Strüktürel çatlak	8	20%
Toplam	41	100%

12 adet tarihi yapıda gerçekleşen strüktürel onarım türlerine Tablo 5.4. de bakıldığında %25 (22 veri) ile derz onarımının gerçekleştiği görülmektedir. İkinci sırada %13 (11 veri) ile yağmur iniş borularının onarıldığı görülmektedir. Üçüncü sırada %10 (9 veri) ile epoksi enjeksiyonu yapıldığı tespit edilmiştir. Dördüncü sırada %5 (4 veri) ile kapı ve pencere açılması, çatlakların onarılması, dolgu boşaltma eşit olarak yer aldığı görülmektedir. Beşinci sırada %3 (3 veri) ile sağlamlaştırma uygulanması, boşluk ve eksiklere dolgu yapılması, tavanın onarılması, duvar onarılması eşit oranda yer aldığı tespit edilmiştir. Altıncı sırada ise %2 (2 veri) katakomp giriş merdiveni onarım, kapı ve pencere kapatılması, şeffaf uzay çatı uygulaması, şeffaf koruyucu yapılması, döşemenin sökülmesi eşit olarak yer almaktadır. Son sırada %1 (1 veri) ile şeffaf kutu profil çatı uygulaması, saçak yenilenmesi, dilatasyon derzi ile ayırma, sondaj çukurunun açılması, baca takılması, çatı onarımı, zemin güçlendirmesi, sütunların sökülüp aslına göre uygulanması, kapatma macunu kullanımı, zemine beton enjeksiyonu eşit olarak yer verilmiştir. Tablo 5.3. ve Tablo 5.4. de en çok karşılaşılan derz boşalması, en çok onarımı yapılan strüktürel bozulma türü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 5.3. de strüktürel

bozulmada yağmur iniş borularında deformasyon en son sıralarda yer alırken Tablo 5.4. de ikinci en çok onarımı gerçekleştirilen strüktürel onarım türü olmuştur.

Tablo 5.4. 12 adet tarihi yapıda gerçekleşen strüktürel onarım türleri

Strüktürel Onarımlar	Veri	Yüzde
Katakomp giriş merdiveni onarım	2	2%
Şeffaf kutu profil çatı uygulaması	1	1%
Kapı ve pencere kapatılması	2	2%
Kapı ve pencere açılması	4	5%
Şeffaf polikarbonat çatı örtüsü	1	1%
Şeffaf uzay çatı uygulaması	2	2%
Şeffaf koruyucu yapılması	2	2%
Derz onarımı	22	25%
Boşluk ve eksiklere dolgu yapılması	3	3%
Saçak yenilenmesi	1	1%
Duvar onarılması	3	3%
Tavanın onarılması	3	3%
Döşemenin sökülmesi	2	2%
Dilatasyon derzi ile ayırma	1	1%
Sondaj çukurunun açılması	1	1%
Çatı onarımı	1	1%
Baca takılması	1	1%
Yağmur iniş borularının yapılması	11	13%
Zemin güçlendirmesi	1	1%
Sütunların sökülüp aslına göre uygulanması	1	1%
Epoksi enjeksiyonu	9	10%
Çatlakların onarılması	4	5%
Kapatma macunu kullanımı	1	1%
Sağlamlaştırma uygulanması	3	3%
Zemine beton enjeksiyonu	1	1%
Dolgu boşaltma	4	5%
Toplam	87	100%

12 adet tarihi yapıda gerçekleşen insan eliyle yapılan bozulma türlerine Tablo 5.5. e bakıldığında %21 (14 veri) ile insan kaynaklı yapıda oluşan yapısal çatlak olduğu görülmektedir. İkinci sırada %16 (15 veri) ile özgün olmayan malzeme ile kaplanması yer almaktadır. Üçüncü sırada %15 (10 veri) ile çimento ile müdahale ve niteliksiz onarım yer aldığı tespit edilmiştir. Dördüncü sırada %7 (5 veri) ile tesisatlarda bozulmalar, beşinci sırada %6 (4 veri) ile vandalizm, altıncı sırada %4 (3 veri) ile çatı çökmesi, doğrama niteliksizliği, yedince sırada %3 (2 veri) ile pencere-kapı kapatılması, %1 (1 veri) ile yapıdaki kayıplar, temelde açılmalar yer aldığı Tablo 5.5. ile gözler önüne serilmiştir.

Tablo 5.5. 12 adet tarihi yapıda insan eliyle yapılan bozulma türleri

İnsan Eliyle Yapılan Bozulmalar	Veri	Yüzde
Niteliksiz onarım	10	15%
Doğrama niteliksizliği	3	4%
Pencere-kapı kapatılması	2	3%
Uygun olmayan boya kullanımı	3	4%
Yapıdaki kayıplar	1	1%
Yapısal çatlak	14	21%
Tesisatlarda bozulmalar	5	7%
Çimento ile müdahale	10	15%
Temelde açılmalar	1	1%
Çatı çökmesi	3	4%
Vandalizm	4	6%
Özgün olmayan malzeme ile kaplanması	11	16%
Toplam	67	100%

12 adet tarihi yapıda doğal yolla oluşan bozulma türlerine Tablo 5.6. a bakıldığında %27 (8 veri) ile nemlenme olduğu görülmektedir. İkinci sırada %17 (5 veri) ile çökme yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %13 (4 veri) ile çatlak yer aldığı tespit edilmiştir. Dördüncü sırada ise %10 (4 veri) ile çürüme yer almaktadır.

Tablo 5.6. 12 adet tarihi yapıda doğal yolla oluşan bozulma türleri

Doğal Yolla Oluşan Bozulmalar	Veri	Yüzde
Islanma sonucu çürüme	1	3%
Aşınma	1	3%
Çürüme	3	10%
Çatlak	4	13%
Çökme	5	17%
Kopma	2	7%
Kirlenme	2	7%
Nemlenme	8	27%
Renk Solması	1	3%
Malzeme Kaybı	1	3%
Doğal afetten sonrası oluşan hasarlar	1	3%
Tuzlanma	1	3%
Toplam	30	100%

12 adet tarihi yapıda yapısal onarım türlerine Tablo 5.7. e bakıldığında %36 (21 veri) ile pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi olduğu görülmektedir. İkinci sırada %19 (11 veri) ile muhdes ekin kaldırılması yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %12 (7 veri) ile drenaj çukurlarının açılması yer aldığı tespit edilmiştir. Dördüncü sırada ise %10 (6 veri) ile yıkılan bölümlerin tamamlanması yer almaktadır.

Tablo 5.7. 12 adet tarihi yapıda yapısal onarım türleri

Yapısal Onarım	Veri	Yüzde
Yıkılan bölümlerin tamamlanması	6	10%
Pencere ve kapı doğramalarının yenilenmesi	21	36%
Basit onarımlar	1	2%
Kağıt hamuru kompresi	1	2%
Drenaj çukurlarının açılması	7	12%
Çağdaş ek yapılması	6	10%
Ab 57 formülü ile kirlerin temizlenmesi	4	7%
Muhdes ekin kaldırılması	11	19%
Parça değişikliği	1	2%
Toplam	58	100%

12 adet tarihi yapıda mekânsal bozulma türlerine Tablo 5.8. e bakıldığında %79 (11 veri) ile muhdes ek olduğu görülmektedir. İkinci sırada %14 (2 veri) ile onarımsal eklemeler yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %7 (1 veri) ile bölücü eleman eklenmesi yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.8. 12 adet tarihi yapıda mekânsal bozulma türleri

Mekânsal Bozulmalar	Veri	Yüzde
Muhdes ek	11	79%
Onarımsal eklemeler	2	14%
Bölücü eleman eklenmesi	1	7%
Toplam	14	100%

12 adet tarihi yapıda çevresel onarım türlerine Tablo 5.9. a bakıldığında %35 (11 veri) ile çevre temizliğinin yapılması olduğu görülmektedir. İkinci sırada %26 (8 veri) ile bahçe duvarının örülmesi yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %6 (2 veri) ile yeraltı otoparkı yapılması yer aldığı tespit edilmiştir. Tarihi yapı yakınında yeraltı otoparkının yapılması tarihi yapı etrafında oluşan araç trafiğini azaltarak yapının zarar görmesini engellemektedir.

Tablo 5.9. 12 adet tarihi yapıda çevresel onarım türleri

Çevresel Onarım	Veri	Yüzde
Bahçe duvarının örülmesi	8	26%
Bahçe duvarının yenilenmesi	1	3%
Görüntü kirliliği oluşturan malzemelerin kaldırılması	1	3%
İhata duvarının yüksekliğinin düşürülmesi	1	3%
Giriş kapısının genişletilmesi	1	3%
Su tahliyesi için drenaj yapılması	1	3%
Merdivenlerin traverten ile kaplanması	1	3%
Beden duvarının traverten ile kaplanması	1	3%

Tablo 5.9. (Devam) 12 adet tarihi yapıda çevresel onarım türleri

Yeraltı otoparkı yapılması	2	6%
Çevre temizliğinin yapılması	11	35%
Havuz etrafına halat gerilmesi	1	3%
Yeniden işlevlendirme	1	3%
Bahçe havuzu sökülmesi	1	3%
Toplam	31	100%

12 adet tarihi yapıda yapısal onarım türlerine Tablo 5.10. a bakıldığında %26 (7 veri) ile elektrik tesisatı onarımı ve ısıtma tesisatı onarımı yapıldığı görülmektedir. İkinci sırada %19 (5 veri) ile ışıklandırma yapılması yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %11 (3 veri) ile sıhhi tesisat onarımı yapıldığı tespit edilmiştir. Tarihi yapıların kullanılabilirliği ve işlevine devam ettirilebilmesi adına tesisat onarımının yapılması önemlilik arz etmektedir. 12 tarihi yapıdan 7'sinde elektrik ve ısıtma tesisatı onarımına ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5.10. 12 adet tarihi yapıda tesisat onarım türleri

Tesisat onarımı	Veri	Yüzde
Elektrik tesisatı onarımı	7	26%
Işıklandırma yapılması	5	19%
Güvenlik sistemi	2	7%
Sıhhi tesisat onarımı	3	11%
Yangın alarm sistemi	2	7%
Soğutma tesisatı onarımı	1	4%
Isıtma tesisatı onarımı	7	26%
Toplam	27	100%

12 adet tarihi yapıda strüktürel, yapısal, mekânsal ve malzemede gerçekleşen bozulmaların olduğu görülmekle beraber strüktürel, yapısal, çevresel, tesisat ve malzemede gerçekleşen onarımlarının da yapıldığı gözler önüne serilmiştir. Kimi bozulmaların onarımlarda karşılık bulamadığı tespit edilerek her bir bozulmanın yapı için tehlike oluşturduğu göz ardı edilmemelidir. Her bir bozulmanın raporlanması ve doğru onarımlarının gerçekleştirilmesi adına bölgesel takip sisteminin oluşturulması önemlidir. Bölgesel takip sistemi ile tarihi yapılar takibe alınacak, belirli periyodlar doğrultusunda izlenecek ve geciktirilmemiş müdahale kararları alınarak yapıda kalıcı onarımlar gerçekleştirilecektir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez kapsamında incelenen 3 bölgede yapılan analizler sonucunda, 12 adet tarihi yapıda kontrollü ve sistematik takibin yapılmamasından kaynaklı, zamanında müdahale yapılmadığı ve doğru onarım kararlarının alınmadığı saptanmıştır. Günümüzde güncel fotoğraf ve arazi gezilerinden elde edilen veriler ile Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü ve Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivinden elde edilen verilerin karşılaştırmaları sonucu çoğu yapıda bozulmaların devam ettiği ve arşiv verilerinde bu sorunlara daha önce çok kez yer verildiği gözlemlenmiştir (bkz. EK-4.).

Özellikle Sırçalı Medresesi'nde yangın sonucu arşiv verilerinde eksik verilerin olması yapı durumu hakkında geçmişe dayalı bilgi edinmeyi zorlaştırmaktadır. Daha farklı yıllarda tespit edilen bozulma ve onarım türleri olmasına rağmen verilerin veri tablolarına işlenememesi diğer 11 yapı ile karşılaştırıldığında yapı geçmişine dair daha az bilgi elde edilmiştir. Bilgilerin tam ve eksiksiz olması durumunda tablolardan elde edilen oranlar değiştirecek ve farklı çıkarımlar yapılabilecekti. Böylesi tarihi öneme sahip yapının eksik arşiv verilerinin olması, onarımı yapılan alanların tespitini güçleştirmekle beraber yapılacak onarımlar içinde alınacak müdahale kararlarını belirsizleştirmektedir. Alaaddin Keykubat Cami'ye bakıldığında sürekli yapının su alması ve zeminde sürekli kaymaların meydana gelmesi alınan müdahale önlemlerinin doğruluğunu sorgulatmaktadır. Ne kadar çok önlem alınsa da çözümler hep kısa süreli olmuş ve kalıcı bir müdahale ile bozulmanın önüne geçilememiştir.

Tarihi yapıların sürdürülebilirliğini koruyabilmesi adına doğru müdahale kararlarının alınması ve doğru onarımların yapılması esastır. Geciktirilmiş onarımlar yapmak, toplu onarımlar yapılması uğruna kayıplar vermek, tarihi yapının özgünlüğünü yitirdiği gibi var olma durumunu da tehlikeye sokmaktadır. O yüzden geciktirilmiş onarımların yapılmasından ziyade, periyodik takipler sonucu bozulmaların hızlı tespitinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Hızlıca belirlenen hasarların onarımları için uygun müdahale kararları alınmalı ve kayıpların önüne geçilmesi gerekmektedir.

Tez kapsamında ele alınan 12 tarihi yapının, konum ve bulundukları ilçeye göre 3 bölgeye ayrılması, yapıların takibini kolaylaştırmak üzerine yapılacak bir adımı örnekletmektedir. Tarihi yapının tek bölgeden ziyade 3 bölgeye ayrılarak incelenmesi yapıların takibinin yapılmasını ve izlenmesini zamansal anlamda kolaylaştırmaktadır. Çünkü bölgelere ayrılan yapıları kontrole gidecek edibin planlı zaman aralıkları ile yapması ve seçim kriterlerindeki benzerliklerin olması benzer müdahale kararlarının

alınmasını da kolaylaştıracaktır. Tez kapsamında 12 tarihi yapının takibi ile oluşturulan bölgesel takip sistemi, verilerin dijitalle aktarımını hızlandıracak, uzman kişilerce disiplinler arası bilgi paylaşımını kolaylaştıracak, tarihi yapıların 1 ay veya 6 haftada bir şeklinde periyodik izlemeleri yapılacak ve uygun müdahale kararları alınarak geri dönülmez kayıpların önüne geçilecektir. Ayrıca verilerin dijitalde yer aldığı Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından kullanılan Entegre Vakıf Otomasyon Sistemi (EVOS), tarihi yapı korunumuna destek olarak bölgesel takip sisteminde kolaylık sağlayacaktır. 2012 yılında ÇetinSoft firması tarafından geliştirilen EVOS ile yapının restorasyon önceliği tamamen objektif kriterlere göre değerlendirilerek o yıl için yatırım programına alınıp alınamayacağı kararlaştırılmaktadır (Günel ve Dişli, 2015). Tarihi yapıların onarımında gerekli finansal desteğin alınması için farklı disiplinler arası uzman kişilerce objektif değerlendirmeler yapılması bölgesel takip sisteminde hedeflenen amacı desteklemektedir. Bölgesel takip sistemi ile elde edilen verilerin EVOS' a aktarılması ve uzman kişilerce değerlendirmeye alınması tarihi yapıların onarımını hızlandıracak ve en az hasarla tarihi yapıların sürdürülebilirliğini artıracaktır.

Ülkemizde tarihi yapıları korumak üzerine birden fazla kuruluşlar bulunmasına rağmen bölgesel takip sistemini uygulamada yapan ve bunu bir amaç olarak benimseyen bir kuruluş bulunmamaktadır. Dünyada uygulaması yapılan Monumentenwacht, MoH, Raadvad Bygningsbe-varing, BAUDID, MaMég gibi farklı adlarda farklı ülkelerde kurulan ancak aynı amaca hizmet eden kuruluşlara benzer toplulukları Ülkemizde kurmak, tarihimiz için çok büyük bir adım olacaktır. Böylelikle bilinen tarihi yapılarla beraber bir kenara itilen ve unutilan çoğu önemli tarihi yapıların onarımları da yapılarak günümüze kazandırılacaktır.

Bölgesel takip sistemi, tarihi yapıların orijinalliklerini kaybetmesine izin vermeyerek tarihi yapıların sürdürülebilirliğini sağlayan önemli bir sistem olmalıdır. Bu sistemi amaç olarak benimseyen kuruluşların Ülkemizde oluşması, değerlerimizi tarihi yapılar üzerinde gelecek kuşaklara şüphesiz aktaracaktır. Türkiye de 2018 tarihi sonu itibariyle 5250 adet taşınmaz kültür varlığının restorasyonunu gerçekleştiren ve gerçekleştirmeye devam eden Vakıflar bölge müdürlüğü öncülüğünde oluşturulacak ve Vakıflar Bölge Müdürlüklerince yürütülecek bölgesel takip sistemi ile tarihi yapıların izlenmesi, en doğru müdahale kararlarını uygulatacak ve tarihi yapılar dönemsel izlerini alarak geleceğe ev sahipliği yapacaktır.

KAYNAKÇA

- Abicel, M. R. (1987). Konya Alaeddin Camii'nde yapılan onarımlar ve zemin güçlendirme çalışmaları ile Alaeddin Tepesinin sorunları. Vakıf Haftası Dergisi, 5, 27-51.
- Ahunbay, Z. (1999). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. İstanbul: Yapı Yayın, 8-18.
- Akok, M. (1969). Konya'da Sırçalı Medresesinin Rölöve ve Mimarisi. Türk Arkeoloji Dergisi, (29), 5-37.
- Akok, M. (1970). Konyada Karatay Medresesi Rölöve ve Mimarisi. Türk Arkeoloji Dergisi, (30), 5-28.
- Akok, M. (1972). Konya İnce Minareli Medrese'nin Rölöve ve Mimarisi. Türk Arkeoloji Dergisi, 5-36.
- Akok, M. (1973). Konya'da Üç Tarihî ve Mimari Eser. Altınapa Kervansarayı. Hasbey Darülhuffazı ve Selim II. İmareti. Türk Arkeoloji Dergisi, (33), 5-39.
- Arabacı, C. (1998). Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri 1900 – 1924. Konya: Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yayınları.
- Asatekin, G. (1993). Tarihsel Çevre Korumanın Kuramsal Çerçevesi, Tarihsel Çevre ve Sorunları Sempozyumu, Ankara: Ankara Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Atçeken, Z. (1998). Konya'daki Selçuklu yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Aygör, E., Tokay, K., Baykal, Ş., Türkmen, A., Yörekli, Y., İpek, R. ve Doğan, N. (2010). Konya İl Merkezi Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri. Konya Büyükşehir Belediyesi. Konya: Bahçıvanlar Basım.
- Bahçeci, M., & Yenel, A. (2019). Kültürel Mirasın Korunmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: 20. Yılında Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER). Online Journal of Art and Design, 7(5), 144-152
- Bakırcı, N., Kara, H. (2011). Müzenin Saklı Hazinesi Cam Filmlerde Konya Anıtları. Konya: Konya Müze Müdürlüğü Yayını.
- Balcı, A. (2018). Konya Şerafeddin Camii Kalem İşi Tezyinatı. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayburtluoğlu, Z. (1993). Anadolu'da Selçuklu Dönemi Yapı Sanatçıları. Erzurum: Erzurum Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Baş, A., Ürekli, B. (1999). Konya Şerefeddin (Şerafeddin) Camii. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (13), 199-253.
- Bulut, B. (2020). Yeniden işlevlendirilen endüstri mirasının değerlendirilmesi için bir model Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Bülbül, B. (2016). Anadolu Selçuklu Dönemi Yapılarının Restorasyonunda Özgünlük Ölçütü-Konya İnce Minareli Medrese Örneği. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Cılasun, A. (2018). Konya'daki; Karatay, İnce Minareli ve Sırçalı Medreseler ile Alaaddin Cami'nin Taç Kapı Süslemelerinin Tasarım Açısından İncelenmesi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, M. (2010). Konya İli İnce Minare Medresesi Müzesinde Bulunan Motiflerin Çağdaş Takı Tekniklerinde Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dişli, G. (2013). Preservation approaches conducted by foundations: a cross-cultural comparative analysis of Turkey and the United States, Master's Thesis, University of Minnesota.
- Dülgerler, O. N. (2006). Karamanoğulları Dönemi Mimarisi. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Yayınları.
- Düz, Ö. (2019). Konya Karatay Medresesi Süslemelerinin Desen ve Tasarım Özellikleri. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdemir, M., Başar, M. E. (2019). Tarihi Konya Hasbey Dar'ül Huffazı'nın (Mescit) Sonlu Elemanlar Analizi Yöntemiyle Deprem Davranışının İncelenmesi. Journal Of Awareness, 4(4), 419-432.
- Erdemir, Y. (2009). İnce Minareli Medrese. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü.
- Erder, C. (1971). Tarihi Çevre Kaygısı: Tarihine Giriş, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 82- 92.
- Garcia, B. M. (2021). Integrating Culture In Post-Crisis Urban Recovery: Reflections On The Power Of Cultural Heritage To Deal With Crisis. International Journal of Disaster Risk Reduction, 60, 102277.
- Gökbaş, Ş. (2019). Arşiv Belgelerine Göre Konya'daki Selçuklu Cami ve Medreselerinin Tamir ve Onarımları. Yüksek lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı.
- Güleç Korumaz, S. A. (2015). Kültürel Miras Yönetiminde Karar Destek Sistemlerinin Kullanımına Yönelik Bir Model Önerisi. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalını.
- Gündoğdu, D. (2014). Tarihi Çevrelerde Afet Risk Yönetimi İçin Bir Model Önerisi. Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gündoğdu, S. (2019). 21. Yüzyıl Dönümünde İnsan Kaynaklı Afetlerde Toplu Göçler ve Geriye Dönüş Sürecinde Tarihi Çevreye Yönelik Risklerin Yönetimi. Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Günel, G., Dişli, G. (2015). Vakıf kültür varlıkları envanter sistemi. TMMOB, 5, 171-186. Gürdal, K. (2023). Konya İlinin İnanç Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Konya'daki Turist Rehberlerinin İnanç Turizmine Bakış Açıları. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Halaç, H., Eroğlu, Ü. (2022). İnce Minareli Medresedeki Nem Problemi ve Çözüm Önerileri. Vakıflar Dergisi, (57), 156-176.
- ICCROM, (2018). Kriz Zamanlarında Kültürel Miras İçin İlk Yardım.

- İnan Ocak, Z. (2018). Anadolu Selçuklu Dönemi Anıtsal Yapılarında 20.Yüzyıl Başından İtibaren Gerçekleştirilen Onarımlar. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karatay ilçe raporu. (2019). Konya: Mevlâna Kalkınma Ajansı.
- Karpuz, H. (2009). Koruma Alanlarında Alan Yönetimi Kapsamında Tarihi Yarımada. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi , Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karpuz, H. (2009). Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya 42. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. Kemaloğlu, M. (2015). XI.-XIII. Yüzyıl Türkiye Selçuklu Devletinde Eğitim-Öğretim (Medreseler). Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 2(5), 89-106.
- Kesepara, K. (2015). İzmir Levanten Köşkleri Koruma-Uygulama Süreçleri ve Risk Analizi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kılınç, E. (2008). Klâsik Osmanlı Eğitim Kurumlarından Konya Dârü'l-Huffâzları (XVII. Yüzyıl). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18-43.
- Kilit, R. M. (2021). Taşkale Yerleşim Alanı'nın Yönetim Planı ve Unesco Dünya Miras Geçici Listesi Adaylık Denemesi, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Konyalı, H. İ. (1964). Konya Tarihi. Konya: Yeni Kitap Basımevi.
- Konya Turizm Envanteri. (2000). Konya: Konya Valiliği Yayını
- Kuban, D. (1969). Modern Restorasyon İlkeleri Üzerine Yorumlar. Vakıflar Dergisi, 341-356.
- Lipovec, C. N., Van Balen, K. (2008). Practices of Monitoring and Maintenance of Architectural Heritage in Europe: Examples of "MonumentenWacht" Type of Initiatives and Their Organisational Contexts. Slovenia: Proceedings of CHRESP: Cultural Heritage Research Meets Practice, 8th EC Conference on Sustaining Europe's Cultural Heritage, 10-12.11.2008, 238-239
- Meram ilçe raporu. (2019). Konya: Mevlâna Kalkınma Ajansı.
- Mimiroğlu, M. (2010). "Ak Manastır" "Aya Elena Kilisesi". Konya Ansiklopedisi. Konya: Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Cilt 1 s.86-354.
- Mülâyim, S. (1993). İplikçi Camii. TDV İslam Ansiklopedisi. C. 22. Ankara.
- Oktay, S., Taş. N., Taş. M. (2020). Kültürel Miras Alanlarının Korunması ve Afet Yönetimi İlişkisi. Resilience, 4.2: 305-321.
- Öney, G. (1969). Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler Devri Ahşap Teknikleri. İstanbul: Sanat Tarihi Yıllığı, cilt 3.
- Önkal, H. (2015). Anadolu Selçuklu Türbeleri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Önge, Y.(1965). Bilinmeyen Bir Selçuklu Medresesi Konya Ali Gav Zaviyesi ve Türbesi. Önasya, 3 (28), s. 14-15,22

- Öztürk, H. H. (2007). Tarihi ve kültürel çevrenin korunmasında sivil toplumun rolü: Hamamönü örneği. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Pekmezci, I. P. (2018). “Önleyici Koruma” Alanında Avrupa’nın Deneyimi ve Türkiye’deki Kültür Mirası İçin Yapılabilecekler. Mimarist, (63), 16-21. https://www.researchgate.net/publication/328631936_Onleyici_Koruma_Alanin_da_Avrupa'nin_Deneyimi_ve_Turkiye'deki_Kültür_Mirası_için_Yapilabilecekler (Erişim Tarihi: 08.07.2023)
- Şahin, S.Z., Güneş, G., Akın, E., Uğuz, E. (2013). Kültürel Miras Yönetiminde Yenilikçi Bir İzleme Değerlendirme Yaklaşımı: Envanter Çerçevesi Modeli. İzmir: Dünya Şehircilik Günü 37. Kollokyumu Bildiriler Kitabı.
- Selçuklu ilçe raporu. (2019). Konya: Mevlâna Kalkınma Ajansı.
- Şen, T. (2021). Tarihi Yapıya Yeni Ek Analizi Yöntem Önerisi: Marmara Bölgesi’ndeki Tarihi Hamam Örnekleri. Doktora Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şenalp, M. (2019). Tarihi Yapılarda Termal Konfor Analizi: Ali Gav Medresesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Konya Teknik Üniversitesi.
- Sönmezsoy, H. S. (2022). Konya’da Dini Mekânlar Aidiyeti. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Stulens, A., Veerle, M., Lipovec, N. C. (2012). Heritage Recording and Information Management as a Tool for Preventive Conservation, Maintenance, and Monitoring the Approach of Monumentenwacht in the Flemish Region (Belgium). Change Over Time, Vol. 2, Number 1.
- Tanrıkorur, B., Ş. (2010). Şems-İ Tebrîzî Zâviyesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 38. Cilt, 517.
- Tapur, T. (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi. Journal of International Social Research, 2(9).
- Tellioglu, S., Satıcı, B. (2023). Tarihi Yapılarda Restorasyon Tekniklerine Göre Uygulanacak Malzemelerin Belirlenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, 6(1), 37-49.
- Türkiye Kültür Portalı. (2021). İnce Minare Taş ve Ahşap Eserleri Müzesi. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/konya/gezilecekyer/nceminare-tas-ve-ahsap eserleri-muzesi> (Erişim tarihi: 18.05.2023)
- Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1987). Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik. Ankara. Resmi Gazete Sayısı: 19660
- Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1999). (660 nolu İlke Kararı) Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları. Ankara.
- Uğurlu, K. (1997). Has Bey Darülhüffazı. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- UNESCO. (2012). Final Recommendations Third Expert Working Group Meeting for the Old City of Herat and the World Heritage property of the Minaret of Jam and its Archaeological Remains. İtalya: World Heritage Center.

- Uzunharman, H. (2015). İnce Minareli Medrese'nin Taç Kapısındaki Kitabelerin Hat Sanatı Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, G. Z. (Danışman). (2014). Kültürel Mirasın Korunması. İstanbul: İSMEP Rehber Kitaplar.
- Van Balen, K. (2015). Preventive Conservation of Historic Buildings. Restoration of Buildings and Monuments, 21(2-3): 99-104.
- Yaldız, E. (2003). Konya'daki Medrese Yapılarının Yeniden Kullanım Koşullarına Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, Ö. C. (2019). Unesco Dünya Miras Alanlarını Tehdit Eden Riskler Üzerine Bir Araştırma: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kaya Sitleri. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, E. M., Ulusoy, M. (2018). Konya İlinde Kültür Turizmi: İnce Minareli Medrese ve Karatay Medresesi Karşılaştırmalı Analizi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 10(2), 42-52.
- Yıldırım, A. (2013). Konya Alâeddin Camii, Sırçalı Medrese ve Karatay Medresesindeki Çiniler. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüzseven, Z. (2010). Tarihi Çevre Korumasına Yönelik Bir Karar Destek Sistemi Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- http-1: <https://www.konyapedia.com/makale/1305/erdemsah-mescidi#:~:text=T%C3%B9Crkiye%20Sel%C3%A7uklu%20D%C3%B9nemi%20eseri.,adamlar%C4%B1ndan%20%C5%9Eemseddin%20Erdem%C5%9Fah%20taraf%C4%B1ndan%20yapt%C4%B1r%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r.> (Erişim Tarihi: 19.01.2024)
- http-2: <https://www.pusulahaber.com.tr/erdemsah-mescidi-5410yy.htm> (Erişim Tarihi: 19.01.2024)
- http-3: <https://www.sozcu.com.tr/tarihi-mescit-kentsel-donusum-kurbani-mi-olacak-wp5529591> (Erişim Tarihi: 19.01.2024)
- http-4: <https://www.memleket.com.tr/tarihi-mescidi-soydular-1131064h.htm> (Erişim Tarihi: 19.01.2024)
- http-5: <https://www.turkiyenintarihieserleri.com/?oku=846> (Erişim Tarihi: 19.01.2024)
- http-6: <https://www.cnnturk.com/turkiye/konyada-763-yillik-tarihi-medrese-kanser-oldu?page=1> (Erişim tarihi: 25.02.2024)
- http-7: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1SxIK75c2MbFiZ8dz9YMDTW13srKBxj10l8mV1CFyzoY/edit#gid=0> (Erişim Tarihi: 07.05.2024)

EKLER

EK-1. Alaaddin Keykubad Cami'nde gerçekleşen malzemede bozulma türleri

Malzeme	Bozulma	Yıl															Bozulma Türünden	
		1964	1965	1977	1978	1987	1990	1991	1992	1996	1997	1998	2004	2007	2008	2016	2020	Karşılaşma Sıklığı
Sıva	Çatlak							1					1					2 (%5)
	Rutubet							1			1							2 (%5)
	Çürüme					1												1 (%3)
	Kabarma										1							1 (%3)
	Dökülme							1										1 (%3)
Taş	Çatlak		1				1									1		3 (%8)
	Nemlenme			1	1						1						1	4 (%11)
	Aşınma																1	1 (%3)
	Kırık															1		1 (%3)
	Çökme		1	1	1		1											4 (%11)
	Eğilme		1															1 (%3)
	Derz																	
	Boşalması																1	1 (%3)
	Renk Değişimi											1						1 (%3)
Tuğla	Çatlak															1		1 (%3)
	Malzeme Yok Olma								1	1								2 (%5)
Kerpiç	Malzeme Yok Olma									1								1 (%3)
	Malzeme Yok Olma									1					1			2 (%5)
Ahşap	Çürüme	1													1			2 (%5)
	Aşınma														1			1 (%3)
Kurşun Levha	Çürüme								1									1 (%3)
Çini	Malzeme Yok Olma										1							1 (%3)
	Çürüme										1							1 (%3)
	Aşınma										1							1 (%3)
Demir	Korozyon													1				1 (%3)
Yıllara Göre Bozulma Sıklığı		1 (%3)	3 (%8)	2 (%5)	2 (%5)	1 (%3)	2 (%5)	3 (%8)	2 (%5)	3 (%8)	3 (%8)	4 (%11)	1 (%3)	1 (%3)	3 (%8)	3 (%8)	3 (%8)	37 (%100)

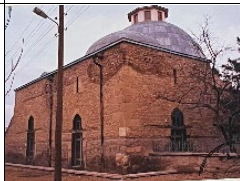
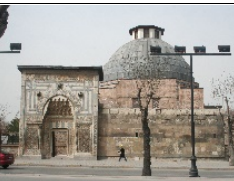
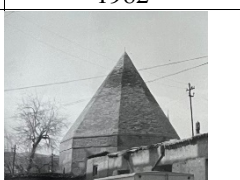
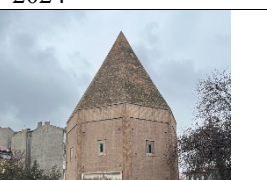
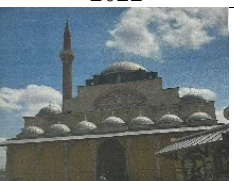
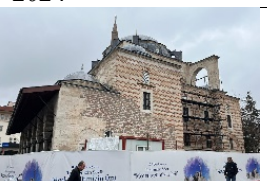
EK-2. Alaaddin Keykubad Cami 'nde malzemede onarım türleri

Malzeme	Onarım	Yıl																		Onarım Türünden Karşılaşma Sıklığı
		1978	1981	1991	1992	1993	1994	1996	1998	2004	2005	2007	2008	2016	2017	2018	2021			
Ahşap	Ahşap Yüzeylerde Emprenye Emdirilmesi														1			1 (%2)		
	Malzemenin Sökülüp Geri Takılması														1			1 (%2)		
	Emprenye Edilmiş Ahşap Kullanımı			1														1 (%2)		
	Ahşap Takviye ile Askıya Alma	1																1 (%2)		
	Pinoteks ve Vernik Sürülmesi									1	1		1					3 (%5)		
Tuğla	Malzeme Yenilenmesi			1	1		1			1	1							5 (%8)		
	Malzeme Yenilenmesi				1		1											2 (%3)		
	İmitasyon Tuğla Yapılması				1													1 (%2)		
Sıva	Sıva								1				1			1	1	5 (%8)		
	Raspası				1															
	Kireç Sıva Yapılması												1					1 (%2)		
	Sıva ile Onarım										1							1 (%2)		
	Çimentosuz Horosan Harçlı Sıva													1				1 (%2)		
	Sıvı Hidrolik Kireç Harcı ile Enjeksiyon Yapılması														1			1 (%2)		
	Hidrolik Kireç Harcı ile Dolgu											1				1		2 (%3)		
Malzeme Yenilenmesi				1	1						1						3 (%5)			
Boya	Badana			1						1	1							3 (%5)		
	Yapılması			1																
	Yağlı Boya																			
	Temizliği												1					1 (%5)		
	Boya																			
	Temizliği														1			1 (%2)		
Yağlı Boya Yenilenmesi											1						1 (%2)			
Taş	Malzeme Yenilenmesi			1	1													2 (%3)		
Çini	Çinilerin Devam Ettirilmesi														1	1		2 (%3)		
	Çinilerin Onarılması										1							1 (%2)		
	Çini Üzeri Çimentonun Temizliği										1							1 (%2)		
	Renklendirme Yapılması										1							1 (%2)		
Kurşun	Üst Örtüde Kurşun Kaplama				1		1											2 (%3)		
	Kurşun Kaplamanın Kaldırılması				1													1 (%2)		
	Malzeme Yenilenmesi														1			1 (%2)		
Taş	Malzeme Yenilenmesi						1											1 (%2)		
Demir	Antipas Uygulanması														1			1 (%2)		
	Yeni Demir Korkuluk Yapılması																1	1 (%2)		
Alüminyum	Ahşap Görünümlü Alüminyum Doğrama											1	1					2 (%3)		
Çelik	Çelik Kemer			1				1										2 (%3)		
	Çelik Çember				1			1										2 (%3)		
	Çelik Gergi Yapma			1	1	1	1	1										5 (%8)		
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		1 (%2)	1 (%2)	5 (%8)	10 (%17)	1 (%2)	5 (%8)	3 (%5)	1 (%2)	3 (%5)	7 (%12)	4 (%7)	6 (%10)	1 (%2)	7 (%12)	3 (%5)	1 (%2)	60 (%100)		

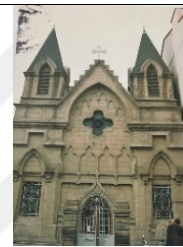
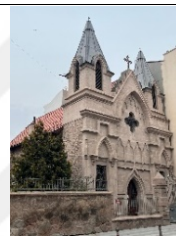
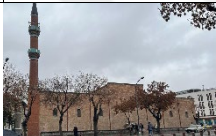
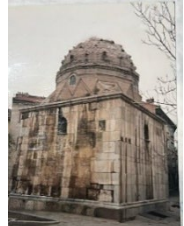
EK-3. Has Bey Dârülhuffâzin 'da malzemede onarım türleri

Malzeme Onarım		Yıl														Onarım Türünden	
		1982	1991	1993	1996	1997	1998	2007	2008	2009	2012	2014	2017	2023	Karşılaşma Sıklığı		
Ahşap	Ahşap Yüzeylerde Emprenye Emdirilmesi							1								1 (%2)	
	Ahşap Pencere Yapılması							1								1 (%2)	
	Ahşap Kapı Yapılması							1								1 (%2)	
	Malzeme Yenilenmesi							1								1 (%2)	
Tuğla	Malzeme Yenilenmesi											1				1 (%2)	
	Çiçeklenme Temizliği												1			1 (%2)	
	Eriyen Tuğlaların Yenilenmesi			1	1	1	1									4 (%9)	
Sıva	Katıklı Sıva ile Onarım			1								1				2 (%4)	
	Sıva Raspası			1	1		1	1			1					5 (%11)	
	Kireç Sıva Yapılması	1				1		1		1	1		1	1		7 (%16)	
	Sıvı Hidrolik Kireç Harcı ile Enjeksiyon Yapılması								1							1 (%2)	
	Hidrolik Kireç Harcı ile Dolgu							1								1 (%2)	
Boya	Badana Yapılması			1	1		1						1			4 (%9)	
	Boya Uygulanması			1	1											2 (%4)	
Taş	Ab 57 Formülü ile Temizleme								1							1 (%2)	
	Çürüyen Taşların ve Derzlerin Onarımı			1			1									2 (%4)	
	Harpuşa Yapılması							1								1 (%2)	
	Andezit Taş Kaplama							1								1 (%2)	
Çini	Çinilerin Devam Ettirilmesi							1	1							2 (%4)	
	Çiniler Takılırken Hidrolik Bazlı Kireç Harcı Kullanımı								1							1 (%2)	
	Çinilerin Onarılması			1	1											2 (%4)	
Kurşun	Üst Örtüde Kurşun Kaplama				1	1										2 (%4)	
Demir	Antipas Uygulanması							1								1 (%2)	
Yıllara Göre Onarım Sıklığı		1 (%2)	7 (%16)	5 (%11)	3 (%7)	1 (%2)	4 (%9)	11 (%24)	4 (%9)	1 (%2)	2 (%4)	4 (%9)	1 (%2)	1 (%2)		45 (%100)	

EK-4. Erişilen arşiv verileri doğrultusunda tarihi yapıların yıllara göre değişimi

YIL	1995	2010	2024	DURUM
Karatay Medresesi	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Taç kapı yenileme *Yüzey temizleme *Yapısal onarım *Yüzeyde nemlenme
YIL	1984	2009	2024	DURUM
Ali Gav Medresesi	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yapı bütünleme *kubbe yenileme *peyzaj ve bahçe duvarı yenileme
YIL	Tarih Bilinmiyor	2007	2024	DURUM
İnce Minare Taş Eserler Müzesi	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yapı da Bütünleme *Minare tamamlama *Taç kapı yenileme *Yüzeyde nemlenme *Taş kanseri
YIL	2020	2020	2014	DURUM
Alaaddin Keykubat Cami	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yapı avlu duvarlarında nemlenme *Taş kanseri *Zemin suyu
YIL	1982	2004	2024	DURUM
Karaarslan Türbesi	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Atıl halde *Duvarda nemlenme *Bitkilenme *Muhdes ekin kaldırılması *Paslanma
YIL	Tarih Bilinmiyor	2022	2024	DURUM
Şerafettin Camii	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Güçlendirme *Yüzeyde nemlenme *Kubbe yenileme

EK-4. (Devam) Tarihi yapıların yıllara göre değişimi

		2006	2024	DURUM
Şems-i Tebrizi Türbe		 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yüzeyde nemlenme *bitkilenme
YIL	1997	2014	2024	DURUM
Şems-i Tebrizi Cami	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yüzeyde nemlenme *muhdes ekin kaldırılması *malzemede yenileme
YIL	1920	2003	2024	DURUM
Aziz Pavlus Kilisesi	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yüzeyde nemlenme *Malzemede yenileme
YIL	2007	2016	2024	DURUM
İplikçi Cami	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Yüzey temizliği * Yüzeyde nemlenme
YIL	2007	2014	2024	DURUM
Erdemşah Mescidi	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Muhdes ekin kaldırılması *kubbe yenilenmesi *aktif inşaat süreci içinde kalması
YIL		2017	2024	DURUM
Sırçalı Medrese		 http-6	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Taş kanseri *Çinilerde dökülme *Yüzeyde nemlenme
YIL	1997	2017	2024	DURUM
Has Bey Darülhuffazı	 Kaynak: KKVKBM	 Kaynak: KVBM	 Kaynak: Kişisel arşiv, 2024	*Vandalizm *Yüzey kirliliği *Bitkilenme *Yapısal kayıplar

EK-5. Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden elde edilen kaynak tablosu

KAYNAK	KONYA VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	KONYA KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU MÜDÜRLÜĞÜ
KARATAY MEDRESESİ	12.12.2005-652 KURUL KARARI 02.01.2006-705 KURUL KARARI 15.09.2006-1200 KURUL KARARI 20.11.2006-1315 KURUL KARARI 23.11.2006-1324 KURUL KARARI 04.12.2006-1344 KURUL KARARI 26.02.2007-1474 KURUL KARARI 25.05.2007-1676 KURUL KARARI 23.07.2007-1806 KURUL KARARI 12.09.2007-1907 KURUL KARARI 24.09.2007-1921 KURUL KARARI 26.05.2008-2387 KURUL KARARI 24.07.2008-2502 KURUL KARARI 15.09.2008-2634 KURUL KARARI 03.10.2020 TEKNİK RAPOR	07.05.1993 TEKNİK RAPOR 22.05.1995 TEKNİK RAPOR 14.06.1995-2279 KURUL KARARI 15.11.1995-2436 KURUL KARARI 19.03.1996 FOTOGRAF ALBÜMÜ 05.11.1999 TEKNİK RAPOR 29.06.2000 TEKNİK RAPOR 07.07.2000-3828 KURUL KARARI 05.11.2001 TEKNİK RAPOR 12.11.2001-4325 KURUL KARARI 12.12.2005 TEKNİK RAPOR 22.05.2008 TEKNİK RAPOR 01.09.2008 TEKNİK RAPOR 17.02.2010 TEKNİK RAPOR 18.03.2010 TEKNİK RAPOR 12.04.2010-3673 KURUL KARARI
ALİ GAV MEDRESESİ	07.03.1984 TEKNİK RAPOR 24.05.1996 TEKNİK RAPOR 19.09.1996-2698 KURUL KARARI 11.09.2003 TEKNİK RAPOR 14.12.2007-2063 KURUL KARARI	12.06.1995 TEKNİK RAPOR 14.06.1995-2284 KURUL KARARI 08.05.1996 TEKNİK RAPOR 07.12.2009 TEKNİK RAPOR 21.11.2012 TEKNİK RAPOR 22.11.2012 MÜELLİF FİRMA RAPORU 22.11.2012-985 KURUL KARARI 06.03.2013 TEKNİK RAPOR 16.05.2013 TEKNİK RAPOR 29.11.2021-7778 KURUL KARARI 15.09.2022-8293 KURUL KARARI 05.09.2022 TEKNİK RAPOR 27.02.2023-8619 KURUL KARARI
İNCE MİNARE TAŞ ESERLER MÜZESİ	16.01.1980 TEKNİK RAPOR 29.06.1990-763 KURUL KARARI 21.04.1999 TEKNİK RAPOR 18.11.2005-600 KURUL KARARI 12.02.2007-1442 KURUL KARARI 26.02.2007-1481 KURUL KARARI 06.08.2007-1835 KURUL KARARI 10.12.2007-2052 KURUL KARARI 14.12.2007-2064 KURUL KARARI 24.07.2008-2503 KURUL KARARI 03.11.2008-2711 KURUL KARARI 10.11.2008-2718 KURUL KARARI	01.11.1991 FOTOĞRAFLARI 07.07.1997-2902 KURUL KARARI 06.05.1999-3491 KURUL KARARI 21.05.1999-3522 KURUL KARARI 22.06.1999-3542 KURUL KARARI 08.06.2000 TEKNİK RAPOR 04.07.2000 TEKNİK RAPOR 07.07.2000 TEKNİK RAPOR 07.07.2000-3827 KURUL KARARI 04.05.2001-4104 KURUL KARARI 15.11.2007 MÜELLİF FİRMA RAPORU
ALAADDİN KEYKUBAT CAMİ	02.09.1980 TEKNİK RAPOR 13.10.1981 TEKNİK RAPOR 14.10.1981 BİLGİ NOTU 002 14.10.1981 TUTANAK 15.01.1982 TEKNİK RAPOR	18.02.2005-162 KURUL KARARI 15.06.2010-3849 KURUL KARARI 19.12.2014-2482 KURUL KARARI 19.12.2014 TEKNİK RAPOR 17.12.2015 TEKNİK RAPOR

EK-5. (Devam) Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden elde edilen kaynak tablosu

ALAADDİN KEYKUBAT CAMİ	05.02.1982 TEKNİK RAPOR 27.01.1989-384 KURUL KARARI 27.01.1992 TUTANAK 27.08.1992 TEKNİK RAPOR 16.09.1992-1421 KURUL KARARI 13.11.1992 TEKNİK RAPOR 16.02.1993 TEKNİK RAPOR	18.12.2015-3359 KURUL KARARI 20.12.2017 TEKNİK RAPOR 19.01.2017 TEKNİK RAPOR 20.01.2017-4211 KURUL KARARI 20.01.2017 MÜELLİF FİRMA RAPORU 05.12.2018 TEKNİK RAPOR 07.12.2018-5781 KURUL KARARI
ALAADDİN KEYKUBAT CAMİ	16.06.1993-1672 KURUL KARARI 25.04.1994 TEKNİK RAPOR 01.11.1995 TEKNİK RAPOR 01.12.1995-2441 KURUL KARARI 16.04.1997 TEKNİK RAPOR 05.06.1997-2872 KURUL KARARI 20.03.1998 TEKNİK RAPOR 14.04.1998 TEKNİK RAPOR 01.12.2004 TEKNİK RAPOR 25.05.2007-1675 KURUL KARARI 19.06.2007-1736 KURUL KARARI 11.07.2007 TEKNİK RAPOR 02.09.2008-2622 KURUL KARARI 22.06.2009-3112 KURUL KARARI	15.11.2019-6493 KURUL KARARI 17.12.2019 TEKNİK RAPOR 09.07.2020 TEKNİK RAPOR 26.10.2021-7717 KURUL KARARI 20.10.2021 TEKNİK RAPOR
KARAAARSLAN TÜRBESİ	19.06.1991 TEKNİK RAPOR 09.12.1992-1527 KURUL KARARI 01.12.2004 TEKNİK RAPOR 01.12.2008-2798 KURUL KARARI 21.01.2008-2101 KURUL KARARI	01.12.1981 TEKNİK RAPOR 13.11.1982-3861 KURUL KARARI 31.03.1988 TEKNİK RAPOR 21.04.1989-435 KURUL KARARI 17.12.2004-83 KURUL KARARI 24.10.2005-573 KURUL KARARI 03.04.2006 TEKNİK RAPOR 03.04.2006-837 KURUL KARARI 04.09.2006 TEKNİK RAPOR 15.09.2006-1201 KURUL KARARI 18.09.2006 TEKNİK RAPOR 09.10.2006-1240 KURUL KARARI 20.10.2008 TEKNİK RAPOR 29.11.2010 TEKNİK RAPOR 21.01.2011 TEKNİK RAPOR 26.01.2023 TEKNİK RAPOR 24.02.2023 TEKNİK RAPOR 27.02.2023-8616 KURUL KARARI
ŞERAFETTİN CAMİİ	ARŞİVDEN BELGE ELDE EDİLEMEMİŞTİR.	13.02.1977-342 KURUL KARARI 17.04.1995 TEKNİK RAPOR 01.05.1995-2253 KURUL KARARI 11.09.1997-2954 KURUL KARARI 14.07.1997 TEKNİK RAPOR 16.07.1997 TEKNİK RAPOR 01.09.2008 TEKNİK RAPOR 15.09.2008-2637 KURUL KARARI 25.11.2008-2765 KURUL KARARI

EK-5. (Devam) Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden elde edilen kaynak tablosu

ŞERAFETTİN CAMİİ ŞERAFETTİN CAMİİ	ARŞİVDEN BELGE ELDE EDİLEMEMİŞTİR.	12.10.2016 TEKNİK RAPOR 19.10.2016 TEKNİK RAPOR 21.10.2016-3996 KURUL KARARI 17.11.2016 TEKNİK RAPOR 22.11.2016 TEKNİK RAPOR 07.12.2016 TEKNİK RAPOR 09.12.2016-4134 KURUL KARARI 2018 MÜELLİF FİRMA RAPORU 10.09.2019 MÜELLİF FİRMA RAPORU 19.12.2019 TEKNİK RAPOR 20.12.2019-6570 KURUL KARARI 11.12.2020 TEKNİK RAPOR 15.12.2020-7160 KURUL KARARI 14.07.2021 TEKNİK RAPOR 26.07.2021-7527 KURUL KARARI 20.08.2021-7561 KURUL KARARI 20.08.2021 TEKNİK RAPOR 12.01.2022 TEKNİK RAPOR 18.02.2022-7913 KURUL KARARI 27.06.2022 TEKNİK RAPOR 28.06.2022-8134 KURUL KARARI 06.2022 MÜELLİF FİRMA RAPORU 05.08.2022 TEKNİK RAPOR 19.08.2022 TEKNİK RAPOR 23.08.2022-8263 KURUL KARARI 15.09.2022-8299 KURUL KARARI
ŞEMS-İ TEBRİZİ CAMİ VE TÜRBEŞİ	09.05.1986-35 KURUL KARARI 29.06.1990-760 KURUL KARARI 15.04.1992-1284 KURUL KARARI 13.05.1992-1319 KURUL KARARI 18.04.1994 TEKNİK RAPOR 16.06.1997 TEKNİK RAPOR 03.05.2001 TEKNİK RAPOR 27.06.2001 TEKNİK RAPOR 04.04.2003 TEKNİK RAPOR 16.09.2003 TEKNİK RAPOR 10.05.2004-5308 KURUL KARARI 17.05.2004 TEKNİK RAPOR 24.05.2004-5326 KURUL KARARI 27.05.2005-351 KURUL KARARI 17.06.2005-396 KURUL KARARI 05.12.2005-647 KURUL KARARI 20.03.2006-816 KURUL KARARI 20.07.2006-1091 KURUL KARARI 20.07.2006-1091 KURUL KARARI 20.07.2006-1093 KURUL KARARI 25.11.2008-2768 KURUL KARARI	13.07.1997 TEKNİK RAPOR 11.09.1997-2956 KURUL KARARI 04.09.1998-3302 KURUL KARARI 02.12.1998 TEKNİK RAPOR 05.05.2003-4898 KURUL KARARI 27.05.2003 TEKNİK RAPOR 09.06.2003-4953 KURUL KARARI 08.08.2003 TEKNİK RAPOR 22.09.2003-5091 KURUL KARARI 14.10.2003 TEKNİK RAPOR 27.10.2003-5142 KURUL KARARI 05.05.2004 TEKNİK RAPOR 20.07.2006 TEKNİK RAPOR 07.06.2013-1364 KURUL KARARI

EK-5. (Devam) Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden elde edilen kaynak tablosu

AZİZ PAVLUS KİLİSESİ	ARŞİVDEN BELGE ELDE EDİLEMEMİŞTİR.	14.12.1979-2037 KURUL KARARI 12.04.1980-2163 KURUL KARARI 18.08.1989-533 KURUL KARARI 07.04.2003-4869 KURUL KARARI 02.06.2003-4941 KURUL KARARI 25.08.2003-5058 KURUL KARARI 08.09.2003-5076 KURUL KARARI 05.08.2011 TEKNİK RAPOR 29.09.2011-23 KURUL KARARI 07.11.2014-2307 KURUL KARARI 23.08.2022 MÜELLİF FİRMA RAPORU 23.08.2022-8250 KURUL KARARI 23.08.2022-8250 KURUL KARARI 04.10.2023 TEKNİK RAPOR 09.10.2023-9112 KURUL KARARI 07.11.2023-9181 KURUL KARARI
İPLİKÇİ CAMİ	12.12.1996-2778 KURUL KARARI 08.03.2004-5236 KURUL KARARI 24.03.2008-2238 KURUL KARARI 31.03.2008-2265 KURUL KARARI 21.04.2008-2310 KURUL KARARI 25.11.2008-2763 KURUL KARARI 02.07.2012-635 KURUL KARARI 21.03.2013-1209 KURUL KARARI 12.04.2013-1271 KURUL KARARI	13.02.1977-342 KURUL KARARI 16.11.1992 TEKNİK RAPOR 18.11.1992-1504 KURUL KARARI 16.01.1992-1220 KURUL KARARI 20.11.1996 TEKNİK RAPOR 21.11.1996-2759 KURUL KARARI 11.12.1996 TEKNİK RAPOR 08.07.1997-638 KURUL KARARI 28.08.1997-2943 KURUL KARARI 08.12.1998 TEKNİK RAPOR 10.05.1999 TEKNİK RAPOR 21.05.1999-3519 KURUL KARARI 22.08.2000 TEKNİK RAPOR 21.02.2006 TEKNİK RAPOR 06.03.2006-789 KURUL KARARI 21.04.2008-2310 KURUL KARARI 13.03.2008 TEKNİK RAPOR 21.03.2008 TEKNİK RAPOR 28.03.2008 TEKNİK RAPOR 06.02.2015-2570 KURUL KARARI 21.10.2016-3998 KURUL KARARI
ERDEMŞAH MESCİDİ	18.11.1992-1502 KURUL KARARI 05.03.2007 TEKNİK RAPOR 19.03.2007-1515 KURUL KARARI 16.07.2007-1796 KURUL KARARI 12.11.2007-2006 KURUL KARARI 10.12.2007-2044 KURUL KARARI	22.09.1992 TEKNİK RAPOR 10.11.1992 TEKNİK RAPOR 12.03.2007 TEKNİK RAPOR 20.06.2007 TEKNİK RAPOR 07.11.2007 TEKNİK RAPOR 06.05.2014 TEKNİK RAPOR 09.05.2014-1991 KURUL KARARI
SIRÇALI MEDRESE	21.11.2005-613 KURUL KARARI 24.03.2008-2237 KURUL KARARI 12.08.2008-2534 KURUL KARARI	23.11.1987 TEKNİK RAPOR

EK-5. (Devam) Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden ve Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden elde edilen kaynak tablosu

HASBEY DÂRÜLHUFFÂZİ	18.08.1989- 535 KURUL KARARI 09.08.1991 TEKNİK RAPOR 10.10.1991-1153 KURUL KARARI 13.08.1993 TEKNİK RAPOR 10.07.1996 TEKNİK RAPOR 05.08.1996-2661 KURUL KARARI 12.01.2009-2841 KURUL KARARI	06.04.1963-2018 KURUL KARARI 06.10.1993 TEKNİK RAPOR 25.11.1997 TEKNİK RAPOR 13.03.1998 TEKNİK RAPOR 05.11.1999 TEKNİK RAPOR 07.07.2008 DURUM RAPORU 09.01.2009 TEKNİK RAPOR 12.01.2009 TEKNİK RAPOR 12.09.2014 TEKNİK RAPOR 01.12.2014 TEKNİK RAPOR 05.12.2014-2418 KURUL KARARI 28.11.2017 RÖLEVE PROJESİ 13.12.2017 TEKNİK RAPOR 15.12.2017 KURUL KARARI 04.01.2018 TEKNİK RAPOR 05.01.2018-4981 KURUL KARARI 26.01.2023 TEKNİK RAPOR 24.02.2023 TEKNİK RAPOR 27.02.2023-8631 KURUL KARARI
---------------------	---	---

ÖZGEÇMİŞ

ORCID NO: 0000-0003-4635-4413

Adı Soyadı : Rabia Seher ÇERKEZ

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı :

E-posta :

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2020, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık fakültesi, Mimarlık Bölümü

Yayınları ve Bilimsel Faaliyetleri:

- Çerkez, R. S., Halaç, H. H., Gülşen, M. (2022). Mimari Yapıların İnanç Turizmindeki Öneminin Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinlikleri Üzerinden İncelenmesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (103).
- Çerkez, R. S., Halaç, H. H. (2023). EKAP Sistemi Üzerinden Sokak Sağıklaştırma Projelerinin Bibliyometrik Analizi. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (Joshas)*, 9(67), 3254-3267.
- Çerkez, R. S., Halaç, H. H. (2024). Somut Kültürel Miras Alanlarında Takip, İzleme, Tespit, Müdahale Konularına İlişkin Bibliyometrik Analiz. *Afet ve Risk Dergisi*, 7(1), 256-278.
- Anıtsal Yapıların Restorasyon Projelerinde Bozulma Türlerinin İncelenmesi (Makale, yayın sürecinde)

Mesleki Birlik Üyelikleri:

- 2021, Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği, Konya Mimarlar Odası